

SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND
ÕIGUSTEADUSKOND
ERAÕIGUSE OSAKOND

Markkus Päll

**Digiplatvormi kui vahendusteenuse osutaja vastutus Euroopa Komisjoni digiteenuste
ühtse turu määruse eelnõus**

Magistritöö

Juhendaja
Prof. *dr. iur.* Irene Kull

Tartu
2022

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. Vahendusteenuse osutajad kui vastutuse subjektid	11
1.1. Digiplatvormi kui vahendusteenuse osutaja definitsioon ja olemus	11
1.2. Digiplatvormide liigitamine	18
1.3 Väga suur digiplatvorm	22
2. Digiplatvormi poolt turvasadama sätetele tuginemine	24
2.1. Vastutuse välistamise alused	24
2.1.1. Pelk edastamine	24
2.1.2. Vahemällu salvestamine	27
2.1.3. Teabe talletamine.....	29
2.2. Passiivne ja aktiivne roll.....	33
3. Rikkumine kui vastutuse eeldus	37
3.1. Märka ja võta maha kohustuse rikkumine	37
3.2. Ebaseaduslik teave ja tegevus.....	43
3.3. Tegelik teadmine ebaseaduslikust sisust või illegaalsest tegevusest.....	45
3.4 Erisused väga suure platvormi vastutuses	47
3.5. Rikkumise territoriaalne ulatus.....	50
4. Vabatahtlikud järelevalvemeetmed	54
4.1 Üldise jälgimiskohustuse puudumine.....	54
4.2 Vabatahtlik omaalgatuslik uurimine ja õigusnormide täitmine.....	59
KOKKUVÕTE	61
LIABILITY OF DIGITAL PLATFORM AS INTERMEDIARY SERVICE PROVIDER IN THE EUROPEAN COMMISSION'S DRAFT SINGLE MARKET REGULATION FOR DIGITAL SERVICES	65
KASUTATUD MATERJALID.....	72
Kasutatud kirjandus	72
Euroopa Komisjoni dokumendid.....	74

Kasutatud kohtupraktika.....	75
Euroopa Kohus	75
Liikmesriikide kohtud	76
Kasutatud õigusaktid	78
Euroopa Liidu õigusaktid	78
Rahvusvahelised õigusaktid	78
Muud allikad.....	79

SISSEJUHATUS

Tänapäevane internetiajastu sai alguse 1990. aastate alguses, kui internet lakkas olemast vaid uurimis- ja õppevahend ning see avati kõigile kasutamiseks. Sellel ajahetkel lõi Tim Berners-Lee *World-Wide-Web*'i (nn WWW) koos URL-i struktuuri, hüperlinkide ja esimese veebibrauseriga.¹ Sellest sai ja on tänaseni peamine vahend veebilehtedele ja internetis olevatele andmetele juurdepääsu saamisel. Enneolematu kiirusega on integreeritud elektroonika- ja sidetehnoloogiad paljudesse erinevatesse igapäevastesse eluvaldkondadesse nagu ostlemine, info otsimine, töötamine ja suhtlemine.

Piiriüleseid võrguteenuseid iseloomustas 1990. aastatel õiguskindluse puudumine nii teenuse pakkujate kui ka teenuse kasutajate poolt. Koos ühiskonna digiteerimisega said alguse ka arutelud internetis vahendusteenuse pakkujate positsiooni üle õigusruumis, samuti seoses nende tegevuse reguleerimise ja vastutusega. Kuna olukord oli uudne, siis näiteks Ameerika Ühendriikides pakuti uute teenusepakkujate ekvivalendiks postiettevõtteid, sest ka neil ei olnud teavet teenuse kasutajate poolt saadetud postipakkide sisu üle ning seetõttu ei saanud neid vastutusele võtta keelatud esemete postitamise eest. USA-s jõuti interneti kaudu vahendusteenuse pakkujate vastutuse kohaldamisel olukorrani, kus kui vahendusteenuse pakkuja soovis vastutust näiteks autoriõiguste rikkumise osas välistada, pidi ta tõendama, et tal puudus teave avalikustatud materjali rikkuvast olemusest, ta ei ole rikkumisele kaasa aidanud ja, et ta ei saanud rikkumisest rahalist kasu. Põhimõtet arendati edasi ning 1998. a USA autoriõiguste seaduse (DMCA)² §-i 512 kohaselt tehakse vahet (1) pakkujate, kes pakuvad juurdepääsu võrkudele ja andmeedastust nende võrkude kaudu (juurdepääsu pakkujad/lihtsad kanalid), (2) teenusepakkujate, kes salvestavad ajutiselt materjali oma serverisse (vahemällu salvestavad pakkujad), (3) pakkujate, kes salvestavad teavet või hostivad veebisaitide (hostimise pakkujad) ja (4) pakkujate, kes pakuvad linke veebisaitidele või muudavad sisu otsitavaks (otsingumootori pakkujad) vahel.³

---

¹ Vt põhjalikumalt interneti ajaloo ja toimimise kohta Rustad, L. M. Internet Law In a Nutshell. – Suffolk University Law School Legal Studies Research Paper No. 09-05 16.01.2009, lk 3 ja 15.

² Ameerika Ühendriikide Digitaalse millenniumi autoriõiguse seadus: Digital Millennium Copyright Act; DMCA. – 112 Stat. 2860 (1998). Arvutivõrgus: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf> (26.04.2022).

³ Vt vastutuse kontseptsiooni ajaloolise kujunemise kohta täpsemalt Sloot, B.v.d. Welcome to the Jungle: The Liability of Internet Intermediaries for Privacy Violations in Europe, 6, lk 1. – JIPITEC 211 para 1 2015. Arvutivõrgus: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-6-3-2015/4318> (26.04.2022).

DMCA-s sätestatu on olnud eeskujuks interneti vahendusteenuse osutajatega seotud EL-i õigusaktide loomisel. Sellest on võetud üle mitmeid kontseptsioone nagu näiteks turvasadama sätete kujundamine ning ka vahendusteenuse osutajate poolt iseseisvate meetmete rakendamine. EL-i saab pidada teatud määral USA-st maha jäänuks internetis toimuva reguleerimisel. 1990. aastatel alustas Euroopa Komisjon ettevalmistusi, et luua õigusraamistik, mis soodustaks ja reguleeriks infoühiskonna arengut ning määratleks seejuures miinimumeeskirjad teatud osalejate rollide ja kohustuste kohta. 1998. aastal tegi Euroopa Komisjon Euroopa Parlamendile ja Nõukogule ettepaneku 1998/0325/COD⁴ ning 8. juunil 2000. aastal võttis Euroopa Parlament ja Nõukogu vastu direktiivi 2000/31/EÜ⁵ elektroonilise kaubanduse kohta, et ühtlustada erinevaid riiklike lähenemisviise internetis vahendusteenuse pakkujate vastutuse ja teenuste kasutajate poolt interneti kaudu toimepandud õigusvastaste tegude eest. E-kaubanduse direktiiv on Eesti õigusesse üle võetud infoühiskonna teenuse seadusega.⁶ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunktide 7 ja 8 kohaselt peab direktiiv õiguskindluse ja tarbijate usalduse tagamiseks sätestama selge ja üldise raamistiku, mis hõlmaks siseturu elektroonilise kaubanduse teatavaid õiguslikke aspekte ja looks õigusliku raamistiku, mis tagaks infoühiskonna teenuste vaba liikumise EL-i liikmesriikide vahel.⁷ E-kaubanduse direktiivi artiklite 12-14 kohaselt otsustati passiivsed vahendusteenuse pakkujad teatud tingimustel vastutusest nende kasutajate tegevuse eest vabastada.

Euroopa Komisjon on oma 25. mai 2016. aasta teatises digitaalse ühtse turu kohta⁸ veebiplatvormide⁹ tähtsust kirjeldatud järgmiselt: „Viimase kahe aastakümne jooksul on veebiplatvormid oluliselt muutnud digitaalmajandust ja toonud palju kasu tänapäeva digitaalses ühiskonnas. Nendel platvormidel on tähtis roll EL-i tulevast majanduskasvu toetava digitaalse väärtuse loomisel ja seetõttu on need digitaalse ühtse turu tõhusa toimimise jaoks väga olulised“. Komisjon märkis oma teatises ka seda, et e-kaubanduse direktiivis sätestatud vahendavate teenusepakkujate vastutuse kord töötati välja sel ajal, kui veebiplatvormidel ei

---

⁴ 18. novembri 1998. aasta ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv elektroonilise kaubanduse teatavate õiguslike aspektide kohta siseturul. ELT C 30, lk 5-16.

⁵ 8. juuni 2000. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul. – ELT L 178, lk 1-17. Edaspidi „e-kaubanduse direktiiv“.

⁶ Infoühiskonna teenuse seadus – RT I, 22.06.2021, 14. Edaspidi „InfoTS“.

⁷ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunktid 7 ja 8.

⁸ Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Veebiplatvormid ja digitaalne ühtne turg. Euroopa võimalused ja probleemid. – Brüssel 25.05.2016 COM(2016) 288 final. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0288&from=EN> (26.04.2022).

⁹ Autor märgib, et käesolevas magistritöös kasutatakse läbivalt sünonüümina digiplatvormi ja veebiplatvormi mõistet kuna õiguskirjandusest nähtub, et neid kasutatakse samatähenduslikuna.

olnud selliseid omadusi ja ulatust nagu praegu. Töö autor peab oluliseks märkida, et e-kaubanduse direktiiv võeti vastu rohkem kui 20 aastat tagasi ning võrreldes toonase ajaga, on veebiplatvormid teinud läbi suuri muutuseid – sisuliselt võib väita, et praegusel hetkel puuduvad valdkonnad, mis ei oleks seotud digitaalse maailmaga. E-kaubanduse direktiivi eesmärgiks oli luua keskkond, mis soodustaks veebis vahendusplatvormide kiiret arengut ja EL-i ühtse digitaalse turu loomist. Kuna e-kaubanduse direktiiv ei sisalda veebiplatvormi mõistet ning osutatavad teenused on muutunud oluliselt keerukamaks, siis on praktikas tekkinud ka küsimus, kas tänapäevased digiplatvormid kuuluvad e-kaubanduse direktiivi kohaldamisalasse.

Töö autori hinnangul on vahendusteenuse osutajate vastutust reguleeriv õiguskord killustunud. Probleemi peamiseks aluseks on EL-i liikmesriikide kohtute vastuoluline praktika ja Euroopa Kohtu ebapiisav panus e-kaubanduse direktiivi tõlgendamisel. 2020. aastal Euroopa Parlamendi poolt tellitud analüüsis on välja toodud mitmeid puudusi, mis on e-kaubanduse direktiivi ülevõtmisel ja rakendamisel ilmnunud. Näiteks on leitud, et e-kaubanduse direktiivi rakendamine on EL-is liikmesriigiti väga erinev, sest liikmesriigid on võtnud vastu ka mitmeid riigi siseseid õigusakte¹⁰ ning ka kohtupraktika on lahknev. Olukorda ei ole aidanud parandada ka Euroopa Kohtu praktika, sest see ei anna piisavaid juhiseid näiteks osas, mil määral saavad uued veebiteenused nagu sotsiaalmeediaplatformid, mis on tekkinud peale e-kaubanduse direktiivi vastuvõtmist kasu vastutust välistavate sätete alusel. Ka nn turvasadama (ingl k *safe harbour*) ning märka ja võta maha (ingl k *notice-and-take-down*) kohustused on ebaselged, sest puudub ühtne määratlus vastutusest vabastamise aluseks olevate mõistete nagu passiivne ja aktiivne roll ning ka ebaseaduslik sisu osas. Samuti ei ole saavutatud ühest seisukohta vahendusteenuse osutajate poolt rakendatavate meetmete seoses sisu jälgimise ja sh ebaseadusliku sisu tuvastamise osas.¹¹

Euroopa Kohtu puuduliku praktika tõttu on EL-iliikmesriikide kohtud asunud iseseisvalt tõlgendama e-kaubanduse direktiivi artiklites 12-14 sisalduvate vastutust välistavate aluste

---

¹⁰ Saksamaal on vastu võetud Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz - NetzDG). BGBl. I S. 3352, millega sätestati kohalikele sotsiaalvõrgustikele nõue säilitada ebaseadusliku sisuga seotud kaebuste käsitlemise kord (seaduse täistekst on kättesaadav: https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BJNR335210017.html?fbclid=IwAR2UDgLyCbDzLBdq-ty5-NON_vZWvNMf03FRf38C-IWIPWBIGNfJSggtmMA (26.04.2022)) ning Prantsusmaal 24. juuni 2020. a LOI n° 2020-766 visant à lutter contre les contenus haineux sur internet (1). NOR : JUSX1913052L, kui seadus vaenu õhutava sisu vastu internetis (seaduse täistekst on kättesaadav: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000042031970> (26.04.2022)).

¹¹ Analüüsis välja toodud puuduste kohta loe lähemalt Madiaga, T. Reform of the EU liability regime for online intermediaries. Background on the forthcoming digital services act. – Brüssel: European Parliament Research Service 05.2020, lk 3-7.

kohaldamise võimalusi nn tänapäevaste vahendusteenuse osutajate suhtes, mis võrreldes e-kaubanduse direktiivi vastuvõtmise ajal olemas olnud vahendusteenuse osutajatega on palju mitmekesisemad ja inimeste igapäeva elu mõjutavamaks. Sarnaseid probleeme on välja toodud juba ka Euroopa Komisjoni 25. mai 2016. a teatises, milles tõdeti, et taoline erinevate reeglistike olemasolu tekitab ettevõtjates ebakindlust, mistõttu on piiratud majanduskasv ja kannatavad ka potentsiaalsed teenuste kasutajad, sest platvormiettevõtjad ei soovi õigusaktide ja nende tõlgendamiste erisuste tõttu uutele turgudele siseneda.¹²

E-kaubanduse direktiivi puuduste kõrvaldamiseks on Euroopa Parlament ja Nõukogu võtnud vastu mitmeid õigusakte nagu näiteks isikuandmete kaitse üldmääruse (EL) 2016/679¹³ ja turvalisuse direktiivi (EL) 2016/1148¹⁴. E-kaubanduse direktiivi muutmiseks on Euroopa Komisjon teinud Euroopa Parlamendile ja Nõukogule 15. detsembril 2020. aastal määruse ettepaneku¹⁵, millega soovitakse muuta e-kaubanduse direktiivi ning mille eesmärgiks on „aidata kaasa vahendusteenuste siseturu nõuetekohasele toimimisele ja kehtestada ühtsed õigusnormid, et tagada turvaline, ootuspäraselt toimiv ja usaldusväärne digikeskkond, kus hartas sätestatud põhiõigused on tõhusalt kaitstud“. Magistritöö teema on seega aktuaalne nii EL õiguse aspektist kui ka arvestades Eesti õigussüsteemi edasist arengut.

Eelnevast lähtuvalt on magistritöö eesmärgiks leida vastus küsimusele, kas digiteenuste määruse vastuvõtmisega kaasnevad muudatused õiguskorras loovad selguse digiplatvormidest vahendusteenuse osutajate vastutuskorras. Lähtuvalt magistritöö peamisest uurimisküsimusest on peaküsimusele vastamiseks seatud järgmised uurimisküsimused:

1. mis on digiplatvorm?;
2. millised probleemkohad on e-kaubanduse direktiivi vastuvõtmisest kuni tänapäevani praktikas esile kerkinud?;

---

¹² Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis, p 4.

¹³ 27. aprilli 2016. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus). – ELT L 119, lk 1-89.

¹⁴ 6. juuli 2016. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus. – ELT L 194, lk 1-36.

¹⁵ Euroopa Komisjoni 15. detsembri 2020. aasta ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu (digiteenuste õigusakt) ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ. - COM/2020/825 final. Edaspidi „digiteenuste määrus“. Töö autor peab oluliseks märkida, et 23. aprillil 2022. a võtsid Euroopa Parlament ja Nõukogu vastu digiteenuste määruse lõpliku versiooni (Euroopa Parlament. Digital Services Act: agreement for a transparent and safe online environment. Press Releases: 23.04.2022. Arvutivõrgus: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220412IPR27111/digital-services-act-agreement-for-a-transparent-and-safe-online-environment> (26.04.2022)).

3. milliseid järelevalvemeetmeid saab teenuse osutajale rakendada ning kuidas mõjutab nende rakendamine teenuse osutaja vastutust ebaseadusliku sisu eest?; ja
4. millised muudatused planeeritakse digiteenuste määruse vastuvõtmisega vahendusteenuse osutajate vastutuskorda sisse viia?

Teema aktuaalsus seisneb selles, et järjest enam teenuseid on osaliselt või täielikult veebipõhised ning kasutajad saavad neis ise oma sisu luua ja samuti teevad seda ka vahendusteenuse osutajad. Seetõttu on aina enam päevakohane ka vastutuse küsimus. Kavandatava digiteenuste määruse valguses on Euroopa Komisjoni eesmärgiks reformida ja harmoniseerida juba üle 20 aasta kehtinud süsteem. Seega on asjakohane hinnata e-kaubanduse direktiivis sätestatud vastutust välistavaid sätteid ning ka muid uusi digiteenuste määrusega tutvustatud kohustusi, et nii teenuseosutajad kui ka -kasutajad saaksid ülevaate nende õigustest ja kohustustest järgmistel aastakümnetel.

Magistritöö eesmärgist ja uurimisküsimustest tulenevalt on töö jaotatud neljaks peatükiks. Esimeses peatükis annab töö autor ülevaate vahendusteenuse osutaja olemusest ning analüüsib liigituse seost õigusliku regulatsiooniga digiteenuste määruses. Kuna digiteenuste määruse üheks suurimaks muudatuseks on täiendavate kohustuste määramine väga suurtele digiplatvormidele, siis kirjeldatakse peatükis ka taoliste platvormide olemust. Peatükk on vajalik uurimisküsimustele vastamiseks töö järgmistes peatükkides ja aitab mõista millistele tunnustele peab vahendusteenuse osutaja vastama, et rakenduksid e-kaubanduse direktiivis ja digiteenuste määruses sätestatud õigused ja kohustused.

Töö teine peatükk keskendub vahendusteenuse osutaja vastutust välistavate ehk nn turvasadama sätete analüüsile digiteenuste määruse ning EL-i liikmesriikide ja Euroopa Kohtu praktika valguses. Eesmärgiks on analüüsida e-kaubanduse direktiivi puuduste kõrvaldamisele suunatud muudatusi normides, mis annavad vahendusteenuse osutajatele kaitse võimaliku vastutuse eest ning kas need on piisavad selliste puuduste kõrvaldamiseks. Analüüsi käigus selgitab töö autor ka seda, millistel asjaoludel võib vahendusteenuse osutaja kaotada vastutusest vabastamise eelise.

Magistritöö kolmandas peatükis analüüsitakse rikkumisi, mille eest saab vahendusteenuse osutajat vastutusele võtta. Peamiseks rikkumiseks on „märka ja võta maha“ kohustuse rikkumine, mistõttu analüüsitakse töös kui kiiresti peab digiplatvorm ebaseadusliku sisu märkama ja selle veebiplatvormilt eemaldama. Samuti on olulisel kohal vastutuse hindamisel

ka tegelik teadmine ebaseadusliku sisu olemasolust ning millistel asjaoludel vastutab vahendusteenuse osutaja ebaseadusliku sisu eest. Kuivõrd digiteenuste määruse 4. jaos sätestatakse lisaks üldistele kohustustele ka uudselt täiendavad kohustused väga suurtele platvormidele, siis peab autor oluliseks ka selliste platvormide kohustuste analüüsi. Ühe võimaliku probleemkohana käsitleb töö autor ka seda, et kuna suure enamuse vahendusteenuse osutaja peakontorid asuvad Ameerika Ühendriikides, siis kas ja kuidas on võimalik neile kehtestada reegleid EL-is ning kas ja millistel alustel saab neid EL-i siseselt vastutusele võtta.

Töö viimane, neljas peatükk puudutab vahendusteenuse osutajate poolt ise rakendatavaid meetmeid. E-kaubanduse direktiivis sätestatud regulatsioon pärsib vahendusteenuse osutajate poolt rakendatavaid vabatahtliku järelevalve meetmeid ja seetõttu võivad teenuseosutajad kaotada õiguse tugineda vastutusest vabastamise sätetele. Digiteenuste määramises sätestatakse esmakordselt vahendusteenuse osutajate õigus kohaldada iseseisvalt meetmeid omaalgatusliku uurimiste ja muude järelevalvetoimingute läbiviimiseks. Seega analüüsib töö autor peatükis kas ja millistele tingimustele sellised toimingud vastama peavad ning kas platvormidele rakendatakse selles osas ka täiendavaid kohustusi.

Internetis vahendusteenust osutavate teenusepakkujatega seonduvat on käsitletud ka varasemates magistritöödes, milleks on „Infoühiskonna teenuse ja põhiteenuse eristamine internetiplatvormi vahendusel sõlmitud lepingutes“¹⁶ ja „Veebiplatvormi kui vahendaja õigussuhete kvalifitseerimine Eesti õiguse järgi“¹⁷. Mõlemad tööd sisaldavad sarnaselt käesoleva magistritööga küll analüüsi infoühiskonna teenustega seonduvalt, kuid esimesel juhul on keskendutud põhiteenuse analüüsile ning ei käsitleta vastutusstandardit ning teisel juhul on töö koondatud lepingu sõlmimise protsessi ümber. Erinevalt eelnevatest töödest on käesolevas töös analüüsitud just ka vastutusstandardit ning keskendutud spetsiifiliselt digiplatvormidega seonduvate probleemkohtade analüüsile.

Magistritöö kirjutamisel on kasutatud empiirilise-analüütilist meetodit ning tegemist on kvalitatiivse uurimusega. Töö keskseteks allikateks on e-kaubanduse direktiiv, digiteenuste määrus ning InfoTS. E-kaubanduse direktiivi muutmise vajaduse analüüsimiseks on kesksel kohal Euroopa Kohtu ja Eesti kohtute, aga ka teiste EL-i liikmesriikide (peaasjalikult Prantsusmaa ja Saksamaa) kohtute praktika. Eelneva sidumiseks kasutab töö autor ka erinevaid

---

¹⁶ Arumets, E. Infoühiskonna teenuse ja põhiteenuse eristamine internetiplatvormi vahendusel sõlmitud lepingutes. Tartu: 2020.

¹⁷ Valberg, M. Veebiplatvormi kui vahendaja õigussuhete kvalifitseerimine Eesti õiguse järgi. Tartu: 2017.

EL-i institutsioonide ja asutuste juhiseid ja töödokumente. Töö teoreetilise osa koostamisel on kasutatud õiguskirjandust, seaduste seletuskirju ja asjakohaseid õigusteaduslikke artikleid. Peasjalikult on kasutusel võõrkeelsed allikad kuivõrd eesti keelse kirjanduse hulk on tagasihoidlik.

Käesolevas magistritöös ei käsitleta vahendusteenuse osutaja poolt märka ja võta maha ning üldise jälgimiskohustuse raames veebiplatvormilt eemaldatava info tõttu tekkivate võimalike põhiõiguste nagu sõnavabaduse ja privaatsusõiguste rikkumisi. Samuti ei puudutata töös eelnevalt nimetatud põhiõiguste tagamist vahendusteenuse osutajate poolt. Magistritöös on lähtunud eeldusest, et avaldatud teave on ebaseaduslik – toode on nõuetele mittevastav või võltsitud, rikub autori- või tarbijaõiguseid, üksikisiku õiguseid kahjustav ning seega ei analüüsita eelduseid, millal on toode nõuetele mittevastav või võltsitud või rikub autori- või tarbijaõiguseid.

Tööd iseloomustavad märksõnad: vahendusteenuse osutaja, veebiplatvorm, digiplatvorm, infoühiskonna teenus, vahendusteenuse osutaja vastutus.

1. Vahendusteenuse osutajad kui vastutuse subjektid

1.1. Digiplatvormi kui vahendusteenuse osutaja definitsioon ja olemus

Vahendusteenuse osutajad on sisuliselt kõigi inimeste igapäevaelu osaks – infot ei küsita enam sõbralt või töökaaslaselt, vaid lihtsam on seda googeldada või kasutada muid otsingumootoreid, ostud tehakse nii kohalikes e-poodides nagu näiteks Hansapost või ühes maailma suurimas internetikaubamajas Amazon ning suhtlus toimub läbi suhtlusplatvormide nagu Messenger või Microsoft Teams. Mõistmaks vahendusteenuse osutajate kehtivat vastutuskorda (sh millistel alustel saab ta kasu e-kaubanduse direktiivi artiklites 12-14 sätestatud turvasadama sätetest) ning planeeritavaid muudatusi, on vajalik selgitada millistel tingimustel on tegemist vahendusteenuse osutajaga (sh digiplatvormiga) nii kehtivas õiguskorras kui ka planeeritud muudatuste järgselt.

Peamiseks õigusaktiks EL-s, mis digiplatvormide tegevust ning laiemalt infoühiskonna teenuste õiguslike aspekte reguleerib, on e-kaubanduse direktiiv. E-kaubanduse direktiivis on teenuseosutaja määratletud kui iga infoühiskonna teenust osutav füüsiline või juriidiline isik. Kuna infoühiskonna teenuse osutamine on eelduseks, et vahendusteenuse pakkuja saaks tugineda turvasadama sätetele, peab töö autor oluliseks selgitada infoühiskonna teenuse olemust. E-kaubanduse direktiivi artikli 2 p a) viitab, et direktiivis kasutatav mõiste „infoühiskonna teenus“ leidub direktiivi 98/34/EÜ (muudetud direktiiviga 98/48/EÜ) artikkel 1 lõikes 2. Mõlemad viidatud direktiivid on hetkel kehtetud ning neid asendab Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2015/1535¹⁸. E-kaubanduse direktiivi artikli 1 punkti b) kohaselt on „teenus“ infoühiskonna iga teenus ehk kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused. Teenuse osutamine „vahemaa tagant“ tähendab, et teenust osutatakse ilma poolte üheaegse kohalolekuta. Teenuse osutamine „elektroonilisel teel“ tähendab, et teenus saadetakse lähtepunktist ja võetakse sihtkohas vastu elektrooniliste andmetöötlus- (sh pakkimisseadmete) ja säilitusseadmete abil ning see saadetakse, edastatakse ja võetakse vastu täielikult juhtmete või raadio kaudu, optiliselt või muude elektromagnetiliste vahendite abil. Teenuse osutamist „teenusesaaja isikliku taotluse alusel“ tuleb mõista kui teenust, mida osutatakse andmeedastusena isikliku taotluse alusel.

---

¹⁸ 9. septembri 2015. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord. – ELT L 241, lk 1-16.

Infoühiskonna teenuse mõiste sisaldub ka InfoTS § 2 p-s 1, mille kohaselt on infoühiskonna teenuseks teenus, mida osutatakse majandus- või kutsetegevuse raames teenuse kasutaja otsesel taotlusel ja mille puhul andmeid töödeldakse, säilitatakse ja edastatakse digitaalkujul andmete töötlemiseks ja säilitamiseks mõeldud elektrooniliste vahendite abil, kusjuures osapooled ei viibi üheaegselt samas kohas. Infoühiskonna teenus peab olema täielikult üle kantud, edastatud ja vastu võetud elektrooniliste sidevahendite abil. Viidatud punkti viimase lause kohaselt ei ole infoühiskonna teenus faksi ega telefonikõne abil edastatud teenus ega televisiooni- või raadioteenus. InfoTS esimese redaktsiooni seletuskirjas, millega harmoniseeriti e-kaubanduse direktiiv, on infoühiskonna teenuse kohta märgitud, et sellel on kolm iseloomulikku omadust: (a) teenuse osutamine ilma poolte füüsilise kohalolekuta; (b) edastamine elektrooniliste vahenditega; ja (c) tasu eest teenuse kasutaja taotluse alusel. Välja on toodud ka see, et tegemist on tunnustega, mille abil saab eristada infoühiskonna teenust teistest majanduslikest tegevustest, kuid seda vaid juhul kui kõik kolm tunnust esinevad üheaegselt. Seletuskirjas on informatiivse selgitusena märgitud ka levinumad infoühiskonna teenused, mis on relevantssed ka praegu: „andmete ülekande ja salvestuse teenus, otsinguteenus, elektroonilised ajakirjad ja ajalehed, pangandus-, kindlustus-, investeringu ja teised finantsteenused, ekspertteenused, meelelahutus-, reklaami ja muud *marketingi* teenused, kaupade müük (tarkvara, e-raamatud jne) hõlmab ka kaupade pakkumist (*offering*) niivõrd kui seda tehakse elektroonilisel teel, näiteks kaupade *marketing* ning lepingute sõlmimine“.¹⁹

Iga digiplatvorm on vahendusteenuse osutaja ning osutab infoühiskonna teenuseid, kuid mitte iga infoühiskonna teenuse osutaja ei ole digiplatvorm. Digiplatvorm on üks võimalikest, kuid magistritöö autori hinnangul tänapäeval peamine vahend, mille abil pakutakse infoühiskonna teenuseid. Ka võlaõigusseaduse kommentaaride kohaselt võib internetiplatvormi defineerida kui infoühiskonna teenust, millele saab ligipääsu interneti või sarnase digitaalkeskonna kaudu ning mis võimaldab teenuse tarbijatel sõlmida lepinguid teiste teenuste ning kaupade pakkujatega.²⁰ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunktis 18 on kirjeldatud, et mitmed infoühiskonna teenused on seotud veebis toimuva majandustegevusega ning eeskätt kaupade müügiga veebis. Täpsustatud on, et need ei seonu vaid veebis sõlmitud lepingutega, vaid laienevad ka majandustegevuse raames osutatud teenustele, mille eest teenuse saajad ei maksa. Sellisteks teenusteks võivad olla näiteks võrgus info, kommertsteadaannete või vahendite pakkujad, mis võimaldavad andmete otsimist, neile ligipääsu ja väljavõtteid neist. Välja on

---

¹⁹ Infoühiskonna teenuse seadus 285 SE seletuskiri, lk 2-3.

²⁰ Varul, P, Kull, I, Kõve, V, Käerdi, M, Sein, K. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura, Õigusteabe AS 2016, lk 67.

toodud, et teenused, mis seisnevad teabe edastamises sidevõrgu kaudu, sellele juurdepääsu pakkumises või teenuse saaja antud teabe talletamises kuuluvad samuti infoühiskonna teenuste hulka. Selgitatud on ka seda, et tegevused nagu äriühingute raamatupidamise põhikirjajärgne auditeerimine või patsiendi läbivaatust nõudev arstlik nõuanne, ei ole infoühiskonna teenuseks, sest nende teenuste eripäraks on teenuseosutaja füüsiline kohalolek.²¹ Töö autori hinnangul on tegelikkuses ka mõlemad väljatoodud teenused liikunud veebi (võimaluste piires) ning seega saab ka neid teenuseid infoühiskonna teenusena osutada.

Magistritöö autor on seisukohal, et Euroopa Komisjoni eesmärk oli infoühiskonna teenuse mõiste määratleda võimalikult laialt, et see peaks kiirel internetiajastul toimuvatele muutustele vastu. Siiski kuna veebi teel on kättesaadavad sisuliselt kõik tavapäraseks eluks vajalikud teenused ning lisaks on loodud sadu uusi teenuseid nagu näiteks erinevad pilve- ja plokiahelal põhinevad teenused, aga ka suhtlus- ja teenuse osutamise platvormid, siis on tekkinud küsimused kas ja kuidas on võimalik sellistele teenustele rakendada e-kaubanduse direktiivi sätteid. Euroopa Parlamendi sõnul on ühtse, asjakohase ja tulevikukindla veebiplatvormide määratluse leidmine keeruline, sest veebiplatvormide liike on väga erinevaid, nad tegutsevad paljudes valdkondades ja digitaal maailm on pidevas muutumises. Resolutsioonis järeldati ka seda, et ühtne määratlus EL-i tasandil või ühe mõõdupuuga lähenemine ei aitaks EL-i platvormimajanduses edu saavutada.²² Resolutsioonis on välja toodud, et „veebiplatvormid kasutavad interneti suhtlusvahendina ja toimivad osaliste vahendajana, hõlbustades juurdepääsu ülemaailmsele turule ning tuues kasu kasutajatele, tarbijatele ja äriühingutele; arvestades, et võrguplatvormid võivad aidata kaupade ja teenuste pakkumist ja nõudlust kohandada, lähtudes kogukonna arvamusest, jagatud juurdepääsust, mainest ja usaldusest“.²³

Töö autor on seisukohal, et Euroopa Komisjoni püüdlused leida ühtset veebiplatvormi definitsiooni ei ole küll asjatud, kuivõrd nende väljatöötamine viib lähemale lõppeesmärgile, kuid arvestades, et digitaal maailm on arenemas väga suure kiirusega, võib definitsioon ka sama kiiresti aeguda. Euroopa Komisjoni koostatud teatise seoses veebiplatvormide ja ühtse turuga, milles on analüüsitud Euroopa võimalusi ja probleeme seoses veebiplatvormide ja digitaalse ühte turuga, on viidatud, et veebiplatvormidel on teatud ühised olulised ja erilised tunnused nagu näiteks uute turgude loomine ja kujundamine, uute osalus- ja äritegevusvormide

---

²¹ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkt 18.

²² 15. Juuni 2017. aasta Euroopa Parlamendi resolutsioon veebiplatvormide ja digitaalse ühtse turu kohta (2016/2276(INI)). ELT C 331, lk 135-146, p 6.

²³ *Ibid*, p 14.

arendamine, mitmepoolsetel turgudel tegutsemine, nende väärtuseks on kasutajad ning mahukas andmete hulk ja nende töötlemine.²⁴

Võrreldes ühtse mõiste väljatöötamisega, on teatises kirjeldatud lähenemine, milles on välja toodud veebiplatvormide üldised tunnused, autori hinnangul märksa asjakohasem lähenemine, sest selle pinnalt on võimalik luua kontrollskeem, mille alusel saab tuvastada, kas tegemist on veebiplatvormiga.²⁵ Euroopa Komisjon viis perioodil september 2015 – jaanuar 2016 läbi avaliku arutelu platvormide, veebivahendajate, andmete- ja pilvandmetöötluse ning jagamismajandust reguleeriva keskkonna üle.²⁶ Uurimuse kohta koostatud analüüsis on selgitatud huvigruppide seisukohti, kes jagasid valdavalt arvamust, et veebiplatvormide laialt defineerimine ei täida eesmärki. Samuti hinnati, et sektori- või tegevuspõhine lähenemine aitaks paremini jõuda probleemkohtadeni vastavates valdkondades.²⁷

Õiguskorra muudatuste initsiaatorite keerukat olukorda ilmestab hästi ka Euroopa Kohtu praktika. Nimelt on Euroopa Kohus lahendanud küsimust, kas Uber ja Airbnb on infoühiskonna teenuse osutajad või mitte. Mõlemad teenusepakkujad on internetipõhised, nad ei oma teenuse osutamise aluseks olevaid vahendeid (vastavalt sõidukeid ja kinnisvara) ning toimivad vahendajatena. Siiski jõudis kohus kohtuasjas C-434/15²⁸ järeldusele, et Uberi poolt osutatav teenus on kvalifitseeritav mitte ainult infoühiskonna teenusena, vaid peamiselt transpordi valdkonna teenusena, kuid kohtuasjas C-390/18²⁹ kvalifitseeris Euroopa Kohus Airbnb poolt osutatava teenuse infoühiskonna teenuseks e-kaubanduse direktiivi mõttes. Euroopa Kohtu poolt Uberi lahendis rakendatud meetmeid on hakatud nimetama kui „Uberi testi“, mis koosneb kolmest analüüsitavast komponendist: 1) kas pakutav teenus on e-kaubanduse direktiivi mõttes

---

²⁴ Euroopa Komisjoni 25. mai 2016. a teatis, p 2.

²⁵ Sarnaselt on lähenenud ka Euroopa Parlament, selgitades eelnevalt viidatud 15. juuni 2017. aasta resolutsiooni ettepaneku punktis 11, et tunnusteks, mida saab kasutada veebiplatvormide tuvastamiseks on „tegutsemine mitmetahulistel turgudel; kahte või enamasse eri kasutajarühma kuuluvate osaliste otsekontaktide võimaldamine elektroonilisel teel; eri tüüpi kasutajate kokkuviiimine; kasutajate eelistustega kohandatud ja kasutajate andmetel põhinevate võrguteenuste pakkumine; sisu liigitamine või ristviidetega varustamine, näiteks kasutades algoritme, kaupu või teenuseid, mida kolmandad isikut pakuvad või võrku riputavad; mitme osalise kokkuviiimine kauba müümise, teenuse osutamise või sisu, teabe, kaupade või teenuste vahetamise või jagamise eesmärgil“.

²⁶ Euroopa Komisjon. Public consultation on the regulatory environment for platforms, online intermediaries, data and cloud computing and the collaborative economy. Arvutivõrgus: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/consultations/public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries-data-and-cloud-computing> (26.04.2022).

²⁷ Euroopa Komisjon. Infoühiskonna ja meedia peadirektoraat. Gawer, A. Online Platforms: Contrasting perceptions of European stakeholders. A qualitative analysis of the European Commission's Public Consultation on the Regulatory Environment for Platforms: executive summary. – Luksemburg: Publications Office 2016, lk 2 ja 11. Arvutivõrgus: <https://data.europa.eu/doi/10.2759/99096> (26.04.2022).

²⁸ Eko C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi vs Uber Systems Spain SL, ECLI:EU:C:2017:981.

²⁹ Eko C-390/18, X, YA, Airbnb Ireland UC, Hôtelière Turenne SAS, Association pour un hébergement et un tourisme professionnels (AHTOP) ja Valhotel, ECLI:EU:C:2019:1112.

kvalifitseeritav kui infoühiskonna teenus; 2) kas teenusepakkuja pakub enamat kui vahendusteenust ning kas ta on turulooja; ning 3) kas platvormipidaja avaldab platvormi kaudu pakutavate teenuste osutamise üle otsustavat mõju.³⁰

Nii Uberi³¹ kui ka Airbnb³² näitel leidis Euroopa Kohus, et osutatava teenuse näol on tegemist vahendusteenustega, mida saab kvalifitseerida e-kaubanduse direktiivi artikli 2 punkti (a) alla kuuluvaks infoühiskonna teenuseks. Uberi lahendis leidis kohus siiski, et „selline teenus, nagu põhikohtuasjas kõne all on, ei ole ainult vahendusteenus, mis seisneb oma autot kasutava mittekutselise juhi ja linnas ühest kohast teise sõita sooviva isiku kokkuviimises nutitelefonirakenduse abil“.³³ Seda põhjusel, et Uberi vahendusteenuse aluseks on oma autot kasutavad juhid, see pole nende kutsetegevus ning Uberi rakendus on ainsaks põhjuseks, miks juhid transporditeenust osutavad ja teenusekasutajad teenust kasutavad. Määravaks asjaoluks oli ka see, et Uber omab otsustavat mõju teenuseosutamise tingimustele nii juhtide ja nende sõidukite kui ka maksimaalse sõiduhinna osas. Seega kvalifitseeris Euroopa Kohus Uberi transpordivaldkonna teenuseks põhjusel, et pakutav vahendusteenus on lahutamatu transporditeenusest.³⁴ Sellest tulenevalt on Uber kui turulooja ehk ilma Uberi pakutava teenuseta ei saaks sellised juhid teenust pakkuda ning inimesed ei saaks nende teenust kasutada.³⁵ Euroopa Kohus on oma seisukohta kinnitanud ka hilisemas lahendis, milles leidis, et kohtuasjas C-434/15 jõutud järeldus seoses Uberiga „kehtib samadel põhjustel ka põhikohtuasjas käsitletava vahendusteenuse kohta“.³⁶

Seoses Airbnb'ga on Euroopa Kohus märkinud, et „vaidlusaluse teenuse eesmärk on viia elektroonilist platvormi kasutades tasu eest kokku potentsiaalsed üürnikud ja lühiajalist majutusteenust pakkuvad kutselised või mittekutselised üürileandjad, et võimaldada esimestel

---

³⁰ Busch, C. The Sharing Economy at the CJEU: Does Airbnb pass the 'Uber test'? Some observations on the pending case C-390/18. – Airbnb Ireland (2018), EuCML issue 4/2018, lk 172-173.

³¹ Lahendi C-434/15 punktis 35 selgitas Euroopa Kohus, et „vahendusteenus, mis võimaldab edastada nutitelefonirakenduse abil transporditeenuse broneerimise andmeid reisija ja oma autot kasutades transporditeenust osutava mittekutselise juhi vahel, vastab põhimõtteliselt kriteeriumidele, mille põhjal saaks selle kvalifitseerida „infoühiskonna teenuseks“ direktiivi 98/34 artikli 1 punkti 2 – millele viitab direktiivi 2000/31 artikli 2 punkt a – tähenduses. Selline vahendusteenus vastab direktiivi 98/34 kõnealusel sättes toodud määratlusele „kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused“.

³² Euroopa Kohus leidis lahendi C-390/18 punktis 69, et “vahendusteenus, mille eesmärk on viia elektroonilist platvormi kasutades tasu eest kokku potentsiaalsed üürnikud ja lühiajalist majutusteenust pakkuvad kutselised või mittekutselised üürileandjad, kui samal ajal osutatakse ka teatav arv seda vahendusteenust täiendavaid teenuseid, tuleb kvalifitseerida direktiivi 2000/31 alla kuuluvaks „infoühiskonna teenuseks“.

³³ EKo C-434/15, p 37.

³⁴ EKo C-434/15, p-d 39-40.

³⁵ Busch, C., lk 172.

³⁶ EKo C-320/16, Uber France SAS, ECLI:EU:C:2018:221, p 24.

majutust broneerida.³⁷ Kohus leidis, et tegemist on infoühiskonna teenusega.³⁸ Sarnaselt Uberi lahendiga tekkis ka küsimus kas vahendusteenus on lahutamatuks osaks üldisest teenusest ehk majutamisest. Kohus leidis erinevalt Uberi lahendis võetud seisukohast, et Airbnb poolt pakutav vahendusteenus on kinnisvaratehingust lahutatav, sest see ei ole otseselt suunatud majutusteenuse osutamisele. Tegemist on vahendiga, mis lihtsustab majutuskohtade pakkujatega tehingute tegemist pakudes kasutaja sisestatud kriteeriumite alusel otsingutingimustele vastavat majutuskohtade struktureeritud loetelu. Kirjeldatu on Airbnb poolt loodud elektroonilise platvormi peamiseks tunnusjooneks.³⁹ Kohus tõi sisse võrdluse ka Uberi lahendiga ning märkis, et „Uberil oli otsustav mõju nende mittekutseliste autojuhtide poolt transporditeenuse osutamise tingimustele, kes kasutasid neile selle äriühingu poolt kasutada antud rakendust“.

Siinkohal tekib küsimus, et kas sarnaselt Uberiga ei ole ka Airbnb puhul tegemist nõ turuloojaga. Airbnb on lühiajalise majutuse pioneer ning suurim ja populaarseim teenusepakkuja turul.⁴⁰ Airbnb võimaldab igal inimesel lühiajaliselt üürida enda kodu välja kasvõi ühel nädalavahetusel kuus. Töö autori hinnangul ei oleks ilma sellise platvormita ka sellises mahus lühiajalise üüri turgu. Ka õiguskirjanduses on selgitatud, et „sellised platvormid nagu Airbnb laiendavad elamispindade turgu ja loovad uue lühiajalise üüripakkumise, mida ilma nende platvormideta ei eksisteeriks“.⁴¹ Peamiseks vahetegemise aluseks, mida Euroopa Kohus Uberi ja Airbnb puhul kasutas oli see, et Airbnb ei oma otsustavat mõju teenuse osutamise tingimustele ning et Uber määrab hinnatasemed. Töö autori hinnangul ei ole olukord tegelikkuses nii selge. Seda põhjusel, et Uber kontrollib sõiduki seisukorda enne platvormile lubamist, kuid Airbnb teeb seda sisuliselt peale platvormile lubamist. See väljendub selles, et Airbnb kasutajad saavad anda majutuskohale tagasisidet ning kui see ei ole hea, siis saab Airbnb majutuskoha oma platvormilt eemaldada. Seega tegelikkuses on ka Airbnb puhul määratud kaudselt tingimused, millele majutuskoht vastama peab. Samuti tekib küsimus hindade määramise osas, sest näiteks Uber võimaldas California juhtidel hakata ise hinda määrama⁴²

---

³⁷ EKo C-390/18, p 45.

³⁸ *Ibid*, p 49.

³⁹ *Ibid*, p 53.

⁴⁰ Glusac, E. The Future of Airbnb. – The New York Times 24.09.2020.

⁴¹ Busch, C., lk 172.

⁴² Uber. California Drivers: Set your own fares when you drive with Uber (2020). Arvutivõrgus: <https://www.uber.com/blog/california/set-your-fares/> (26.04.2022).

ning sama tegi näiteks Bolt Suurbritannias andes kasutajatele lisaks ka õiguse ise juhti valida⁴³ ja hiljuti tutvustas Bolt hinna määramise võimalust ka Tallinnas⁴⁴.

Selliste muudatuste taustal tekib paraku küsimus, et kas Euroopa Kohtu lähenemine on asjakohane ning töö autori hinnangul ei ole jätkuvalt kindlat alust tuvastamiseks, kas digiplatvormile rakendub e-kaubanduse direktiiv või mitte. Samuti tekitab see riski teenuste vaba liikumise printsiibile vastavalt e-kaubanduse direktiivi artikkel 3 lõikele 2, mille kohaselt EL-i liikmesriigid ei tohi kooskõlastatud valdkonda kuuluvatel põhjustel piirata teisest EL-i liikmesriigist pärit infoühiskonna teenuste osutamise vabadust. Seega kui teenus ei lange e-kaubanduse direktiivi kohaselt infoühiskonna teenuse alla, on platvormipidajal vajalik vastata iga EL-i liikmesriigi õigusaktidele ning see tekitab väga suure halduskoormuse.

Veebiplatvormi defineerimine ning pakutavate teenuste infoühiskonna teenusena kvalifitseerimine on tõepoolest keeruline ülesanne, sest ühelt poolt on vajalik, et mõiste oleks kõikehõlmav, kuid samas on oluline arvestada ka aspektiga, et infoühiskonna teenuse mõiste kõrvale teise laiapõhjalise mõiste sissetoomine võib samuti õiguskorras segadust luua. Seda põhjusel, et juba eksisteerivad mitmed sektoripõhised regulatsioonid nagu näiteks e-kaubanduse, telekommunikatsiooniga, audiovisuaalsete teenustega seonduv. Veebiplatvormid on oma olemuselt väga erinevad ning seega on nende omadustest tingitud ka erinevad probleemid ja ka näiteks võimalikud poliitilised väljakutsed. Siiski on digiteenuste määruuses esitatud ka digiplatvormi definitsioon, et hõlmata ka uue ajastu platvorme. Digiteenuste määruuse artikli 2 punktis (h) kohaselt on: „Digiplatvorm on veebimajutusteenuse osutaja, kes teenusesaaja taotlusel talletab ja levitab üldsusele teavet, välja arvatud juhul, kui mainitud tegevus on üksnes mõne teise teenuse vähetähtis kõrvalfunktsioon, mida ei saa objektiivsetel ja tehnilistel põhjustel kasutada kõnealust muud teenust kasutamata, ning kui selle funktsiooni teise teenusesse integreerimise eesmärk ei ole käesoleva määruuse kohaldamisest kõrvale hoida“. Võrreldes seda infoühiskonna teenuse mõistega, siis on tegemist küll kitsama definitsiooniga, sest digiplatvorm on piiritletud veebimajutusteenuse osutaja olemusega, kuid siiski on see laiapõhjaline mõiste. Komisjon on digiteenuste määruuse põhjenduspunktis 13 toonud välja, et sellise piiritlemise põhjuseks on taoliste teenuste eripära ja sellest tulenev vajadus kehtestada selliste teenuste osutajate suhtes teatavad erikohustused.⁴⁵ Mõiste tekitab

---

⁴³ Laikoja, L-L. Uber aina survestab: Bolt laseb Suurbritannias juhtidel ise hinna määrata. – DigiPRO 17.11.2021.

⁴⁴ Mölder, H. Bolt: hoiame kütusehindadel silma peal. Juhid saavad nüüd ise sõiduhinda määrata. – Delfi Ärileht 12.03.2022.

⁴⁵ Digiteenuste määruuse põhjenduspunkt 13.

töö autori hinnangul mitmeid küsitavusi – mida käsitletakse ning kuidas on piiritletud mõiste osa „levitab üldsusele teavet“ ning üheselt ei ole ka mõistetav millisest hetkest on tegemist „vähetähtsa kõrvalfunktsiooniga“. Siiski töö autori arvates on Euroopa Komisjoni püüdlused vajalikud ning digiteenuste määruuses digiplatvormidega seonduv regulatsioon aitab kindlasti õiguskorra ühtlustamisele kaasa. Olulist rolli omab ka Euroopa Kohtu järjepidev selgitus- ja analüüsitöö ning digiteenuste määruuse vastuvõtmise järgselt on loodetavasti oodata suuremat selgust digiplatvormide ümber.

1.2. Digiplatvormide liigitamine

Tänapäevased digiplatvormid ei ole enam keskendunud ühe teenuse osutamisele, vaid eesmärgiks on pakkuda kasutajale tervikliku kogemust kõigi vajaduste rahuldamiseks. Nagu eelnevalt kirjeldatud, siis on see tekitanud olukorra, milles puudub kindlus kas neile kohaldub e-kaubanduse direktiiv ja selles sätestatud erandid või mitte. Tulenevalt digiplatvormide laialdasest mõjust ja haardest ühiskonnale ning pakutavate teenuste mitmekesisusest, on ka neid puudutav regulatsioon vajalik läbi mõelda kõigi võimalike aspektide ja riskide osas. Digiteenuste määruusel on kaks laiemat eesmärki: esiteks kaasajastada e-kaubanduse direktiiv ning teiseks luua ennetav regulatsioon ühiskonnas olulist rolli omavate platvormide osas. Digiteenuste määruuse preambula punkti 35 kohaselt on oluline, et hoolsuskohustust kohandataks vastavalt asjaomase vahendusteenuse liigile ja laadile. Seega sätestatakse määruuses põhikohustused, mida kohaldatakse kõigi vahendusteenuste osutajate suhtes, ning täiendavad erikohustused veebimajutusteenuse osutajatele, täpsemalt digiplatvormidele ja väga suurtele digiplatvormidele. Seega on digiteenuse määruuse kontekstis asjakohane analüüsida ka erinevaid platvormide liigitamise aluseid. Sarnaselt laialdastele võimalustele defineerida digiplatvormi olemust, saab ka neid liigitada mitmetel erinevatel alustel. Järgnevalt on toodud välja autori hinnangul peamised alused digiplatvormide liigitamiseks.

Euroopa Parlamendi uuringuteenistus (EPRS) on oma uurimuses 2021. aastast funktsionaalsusel baseeruva liigituse⁴⁶ osas toonud välja selle, et digiteenuseid saab liigitada vastavalt sellele, mida digiplatvorm ise pakub ning mida nad oma kasutajatel teha võimaldavad. Võttes arvesse eelpool nimetatud uurimises ja õiguskirjanduses väljapakutud liike, võib eristada järgmisi digiteenuste pakujate liike:

---

⁴⁶ Bertolini, A, Episcopo, F, Cherciu, N-A. Liability of online platforms. Study. Panel for the Future of Science and Technology. – European Parliament Research Service 05.02.2021, lk 17.

- veebimajutusteenuse pakkujad, mis võimaldavad kasutajatel veebilehti või muid internetipõhiseid pakumisi majutada ehk lõppkasutajal internetis veebirakenduse kaudu juurdepääsetavaks muuta. Majutusteenus toimib läbi füüsiliste serverite, mistõttu toimub teenuse tarbimine sisuliselt läbi teenusepakkuja serveriruumi rentimise, kuhu salvestatakse veebisaidi andmed;⁴⁷
- otsingumootorid, mille tööpõhimõte seisneb selles, et need otsivad veebilehtedelt täpseid märksõnu ja kuvavad tulemused vastavalt märksõnadele tehes seda veebilehtedel olevat sisu indekseerides;⁴⁸
- sotsiaalmeediaplatformid, mille eesmärgiks on pakkuda kasutajatele erinevatel viisidel osalemist ja seeläbi ka võimalust suhelda teiste isikutega nii eraelus kui ka professionaalsetel põhjustel. Tegemist on laia mõistega hõlmates nii erinevaid sotsiaalmeedia veebisaitte ja rakendusi, aga ka blogisid ja e-maile;⁴⁹
- meedia jagamise platvormid kasutatakse meelelahutuse ja informatsiooni loomiseks ja jagamiseks veebis kasutajate vahel;⁵⁰
- sõnumiplatformid, mis võimaldavad kasutajatel privaatset suhelda ja sisu jagada;⁵¹
- e-kaubanduse platvormid annavad võimaluse kaupade või teenuste ostmiseks ja müügiks interneti vahendusel ja see ei ole piiratud vaid füüsiliste toodete müügiga, vaid hõlmab mis tahes äritehinguid, mida interneti abil tehakse;⁵²
- partnerlusplatvormid võimaldavad tuvastada ja ühendada ühiste ärihuvide, täiendavate teenuste, teadmiste, tehnoloogiate või äri tugevate külgede ettevõtteid ja inimesi eesmärgiga luua koostöösidemeid ja realiseerida ärivõimalusi, millest mõlemad pooled vastastikku kasu saavad;⁵³
- koostöö- ja jagamismajanduse platvormid, mis loovad avatud kauplemisvõimaluse selliste kaupade või teenuste ajutiseks kasutamiseks, mida tihti pakuvad eraisikud.

---

⁴⁷ Athow, D. What is web hosting and why do you need it? – TechRadar Pro 26.11.2021.

⁴⁸ Rustad, L. M., lk 42.

⁴⁹ Manning J. Harvey, K. Encyclopedia of Social Media and Politics. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, p-d 1158-1162.

⁵⁰ Gupta, B. B., Sahoo, S. M. Online Social Networks Security: Principles, Algorithm, Applications and Perspectives. – CRC Press 2021, lk 73.

⁵¹ EPRS, lk 37.

⁵² Shopify. What is Ecommerce? Arvutivõrgus: <https://www.shopify.com/encyclopedia/what-is-ecommerce> (26.04.2022).

⁵³ Schoeneborn, J. b2b Matchmaking Explained. What is business matchmaking and how can you use it for your next virtual and hybrid event? – b2match 21.10.2020.

Iseloomulik on ka see, et tehingud ei hõlma üldiselt omandiõiguse muutumist ning neid võidakse teha kasumi teenimise või mittetulunduslikul eesmärgil;⁵⁴

- failide salvestamise ja jagamise pakkujad võimaldavad kasutajatel salvestada faile ning neid jagada selliselt, et need on salvestatud kaugandmebaasi (näo pilvepõhine teenus), mistõttu on tagatud turvalisus arvuti kõvaketta ja muude salvestusseadmete kõrval;⁵⁵
- interneti reklaamiplatvormid pakuvad reklaamilahendusi, mis ilmuvad näiteks veebibrauseris, otsingumootoris, sotsiaalmeedias jms ning need kuvatakse interneti abil.⁵⁶

EPRS on oma uurimuses platvorme jaotanud ka sektoripõhiselt järgmiselt: e-kaubandus, finantstehnoloogia (tuntud ka kui inglise keelne *fintech*), transport, majutus, personaalteenused, reklaamimine, uudised ja meedia, elektrooniline kommunikatsioon, tervishoid jms. Selline klassifitseerimine moodustab järgmise fundamentaalse kihi, sest see kujundab oluliselt õigusi ja kohustusi, mida nii digiplatvormidelt kui ka nende kasutajatelt võidakse nõuda.⁵⁷

Samuti on pakutud välja ka liigitus andmete kasutamise põhjal, sest digiplatvormide ärimudelitele ja tuluallikele on iseloomulik andmete tulundamine ja kasutamine. Kuna andmeid võib kasutada paljudel viisidel ja erinevatel eesmärkidel, siis on oluline platvorme andmete kasutuse järgi liigitada, et mõista kuidas ja mis määral on vajalik riigi poolne sekkumine ja reguleerimine. Platvorme on võimalik jagada andmepõhisteks (ingl k *data-enabled*) ja andmetega täiustatud (ingl k *data-enhanced*) digiplatvormideks. Andmepõhised digiplatvormid on üles ehitatud suurele hulgale andmetele juurdepääsule, et sellelt teenida tulu läbi teenuste pakkumise vastavalt kasutajate ja pakkujate vahel ning ka reklaamiteenuse müügis. Selliste platvormide heaks näiteks on sotsiaalmeediaplatformid, sest nad on üldjuhul tasuta teenused, kuid kasutaja tasub sisuliselt enda andmete müügiga platvormi poolt. Andmetega täiustatud platvormide puhul ei ole andmed põhiliseks aluseks toimimisele, vaid neid kasutatakse oma toodete ja teenuste arendamiseks, nõudluse prognoosimiseks jms. Tuluallikeks on üldjuhul liitumistasud.⁵⁸

---

⁵⁴ Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa jagamismajanduse tegevuskava – Brüssel 02.06.2016, COM(2016) 356 final. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0356&from=EN> (26.04.2022).

⁵⁵ Dropbox. Frequently asked questions. What is cloud storage? Arvutivõrgus: <https://www.dropbox.com/features/cloud-storage> (26.04.2022).

⁵⁶ Hendricks, B. Scalia, S. What is Online Advertising? – Definition, Types & Examples. – Study.com 13.01.2022.

⁵⁷ Bertolini, A. Episcopo, F. Cherciu, N-A., lk 18.

⁵⁸ *Ibid*, lk 20-21.

Üheks võimalikuks regulatsioonide kujundamise aluseks on ka veebiplatvormide liigitus tuluallikate alusel. Tuluallikad võivad olla seotud näiteks platvormi poolt turul pakutava teenuse või toote müümisega seotud tulust ehk tegemist on pakkumuspõhise tuluga, mis võib seisneda liitumistasudes, tehingutasudes või ka erinevates teenustasudes. Pakkumuspõhisele turule vastandub nõudluspõhine turg, kus tulutoovaks tegevuseks on näiteks veebimajutusteenuse osutajale tasu maksmine selle eest, et saada reklaamivaba kogemus. Kolmandaks võimalikuks liigiks on tulu saamine reklaamidest ja turu kolmandatelt osapooltelt ehk tulu on seotud andmete kasutamisega reklaamide suunatud esitamiseks. Neljas võimalus on muud andmetest saadud tulud ehk tulu saamine seisneb andmete müümisest vahendajatele ja/või selliste andmete kasutamises uute teenuste ja toodete loomiseks või olemasolevate teenuste täiustamiseks.⁵⁹

Digiplatvorme on uurimuses liigitatud ka kasutajate kontrollimise taseme ehk kas ja kui tugevalt sekkuvad platvormid kasutajate poolt platvormidel sisu loomisesse ja jagamise. Esiteks on võimalik eristada platvorme, kes ei sekku kasutajate tegevusse ehk nad toimivad vaid vahendajatena ja kasutajatele on jäetud sisuliselt vabad käed – sellised platvormid on sageli seotud illegaalse tegevusega. Kesktöö moodustavad platvormid, kes sekkuvad kasutajate tegevusse näiteks indekseerimise, organiseerimise ja kontrollimisega, et tagada platvormi funktsionaalsus, kuid siiski nad ei oma täieliku kontrolli kasutajate poolt tehtu üle.⁶⁰

Magistritöö autori hinnangul on üheks oluliseks liigitamise aluseks ka digiplatvormi kasutajatel põhinev liigitamine, sest selle põhjal on võimalik selgitada välja riskikohad, mis tekkivad vastavalt sellele, kas teenusepakkuja ja kasutaja on ettevõtja või tarbija. Oluline on leida tasakaal tarbijate õiguste tagamisel ning samas mitte piirata ebaproportsionaalselt ettevõtjaid. Kasutajapõhiselt saab platvorme liigitada nelja suuremasse gruppi. Esiteks on võimalik eristada ettevõtjalt ettevõtjale ehk B2B (ingl k *business-to-business*), mille näideteks võib tuua alibaba.com'i ja Amazon Business. Teine võimalik variant on platvormimajanduses ka kõige suurem grupp ehk ettevõtjalt tarbijale ehk B2C (ingl k *business-to-consumer*), kus teenuse osutamine toimub ettevõtjalt tarbijale ja mille näideteks on eBay ja Amazon. Teenuse osutamine saab toimuda ka tarbijalt tarbijale ehk C2C (ingl k *consumer-to-consumer*), mille näideteks on kodumaine Bolt, aga ka Airbnb. Viimasena saab eristada vähem levinumat tarbijalt ettevõtjale ehk C2B mudelit (ingl k *consumer-to-business*), mille näiteks on Fiverr.

---

⁵⁹ *Ibid*, lk 21-22.

⁶⁰ *Ibid*, lk 22.

Nagu eeltoodust nähtub, siis platvormide liigitamise võimalusi on väga erinevaid. Nagu ka digiteenuste määruse preambula punktis 35 on öeldud, siis on oluline, et hoolsuskohustust kohandataks vastavalt asjaomase vahendusteenuse liigile ja laadile. Töö autori hinnangul on selline seisukoht väga asjakohane, sest regulatsioonide loomisel on kindlasti oluline mõelda platvormide liikidele, et tabada vastavate liikidega seotud konkreetseid probleemkohti. See on eelkõige seotud valdkonnaspetsiifiliste õigusaktidega. E-kaubanduse direktiiv ja digiteenuste määrus on nõ nurgakivi kitsamate regulatsioonide loomisel. Seega kumbki õigusakt otseselt liigitust ei kasuta, kuid laiemate mõistetega nagu infoühiskonna teenus, vahendusteenus ja digiplatvorm, püütakse kõiki liike ka tabada. On küll küsitav, kas see on õnnestunud, sest näiteks Uberi ja Airbnb näol⁶¹ on näha, et põhi- ja kõrvalteenuse eristamine või eristamatuks lugemine toob teenuseosutajale kaasa väga olulisi tagajärgi.

1.3 Väga suur digiplatvorm

Lisaks ülalkirjeldatud digiplatvormide liigitamise alustele, on üheks oluliseks liigiks ka sellised platvormid, kes omavad väga suurt kontrolli läbi oma suuruse (sisuliselt väga suured digiplatvormid) ja seega on nad muutunud *de facto* regulaatoriteks kuna neil on suutlikus tegeleda kogu sisu modereerimisega jälgides teavet ja seda eemaldades ja seejuures mõjutab see suuresti ka põhiõiguste ja -vabaduste austamist veebis.⁶² Digiteenuste määruuses tutvustatakse esmakordselt mõistet väga suur digiplatvorm. Selliste platvormide täpsemad kohustused on sätestatud määruse 4. jaos. Artikkel 25 lg 1 kohaselt on väga suureks digiplatvormiks digiplatvorm, mis osutab oma teenuseid liidus keskmiselt vähemalt 45 miljonile aktiivsele teenusesaajale kuus. Piirmäärana aluseks on võetud 10% EL-i elanikkonna arv, sest uuringute põhjal on hinnatud, et seda ületavad veebiplatvormid kujutavad endast suurimaid ühiskondlikke ja majanduslikke riske ning need on üldjuhul üleeuroopalised.⁶³ Digiteenuste määruse põhjenduspunktide 53 ja 54 kohaselt võivad väga suured digiplatvormid põhjustada ühiskondlikke riske, mille ulatus ja mõju on väiksemate platvormide omast erinev, sest selliste platvormide kasutajate arv moodustab märkimisväärse osa EL-i elanike arvust ning seetõttu mängivad nad oma haardeulatuses tähtsat rolli avaliku arutelu ja majandustehingute

---

⁶¹ Selle kohta vaata näiteks käesoleva magistritöö peatükis 1.1. Vahendusteenuse osutaja definitsioon ja olemus viidatud lahendeid C-434/15 ja C-390/18.

⁶² Bertolini, A. Episcopo, F. Cherciu, N-A, lk 21-22.

⁶³ Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Commission staff working document. Impact assessment Accompanying the document Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC. – Brüssel 15.12.2020 SWD(2020) 348 final, part 1/2, lk 45. Arvutivõrgus: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2020\)348&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2020)348&lang=en) (26.04.2022).

võimaldamisel, teabe, arvamuste ja ideede levitamisel ning teenusesaajate kasutatavate teabe saamise ja edastamise viiside mõjutamisel, on vaja kehtestada kõnealustele platvormidele lisaks kõigi digiplatvormide suhtes kohaldatavatele kohustustele ka teatavad erikohustused.⁶⁴

Digiteenuste määruse seletuskirja esimese punkti kohaselt näeb Euroopa Komisjon, et väga suurtel digiplatvormidel on eriline mõju majandusele ja ühiskonnale, mistõttu kehtestatakse ettepanekuga rangemad läbipaistvus- ja vastutusnormid selle suhtes, kuidas selliste platvormide pakkujad sisu modereerivad, ning reklaami ja algoritmiliste protsesside suhtes. Selles sätestatakse kohustus hinnata nende süsteemidega kaasnevaid riske, et töötada välja asjakohased riskijuhtimisvahendid ning tagada seeläbi teenuste terviklus ja kaitsta neid manipuleerimisvõtete kasutamise eest.⁶⁵ Õiguskirjanduses on sellist lähenemist kritiseeritud, sest sellised väga suured digiplatvormid on juba ise võtnud erinevaid meetmeid ebaseadusliku sisuga võitlemisel. Samuti kui kasutaja digiplatvormilt eemaldatakse, liigutakse üle väiksematele mitte sellisel tasemel reguleeritud platvormidele ja seega on nende tegevust ka keerulisem hallata ja piirata.⁶⁶ Käesoleva töö autorina jagan viidatud autorite seisukohti seoses väga suurte digiplatvormide eraldamisega ning tegemist on kindlasti probleemiga, mida on vajalik adresseerida. Siiski kerkib siinkohal ka järgmine mure, sest väiksematel platvormidel ei ole selliseid finantsvahendeid nagu suurtel digiplatvormidel, et ebaseadusliku sisuga võidelda ja uusi süsteeme välja arendada. Digiteenuste määrus kindlasti ei pea ning see ei olegi eesmärgiks, et sätestada põhjalik ebaseadusliku sisu regulatsioon, kuid see on lähtekohaks ning seega on oluline kirjeldatud nüansid läbi mõelda.

---

⁶⁴ Digiteenuste määruse põhjenduspunktid 53 ja 54.

⁶⁵ Euroopa Komisjon. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse, mis käsitleb digiteenuste tihket turgu (digiteenuste õigusakt) ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ seletuskiri. – Brüssel: 15.12.2020, SEC(2020) 432 final - SWD(2020) 348 final - SWD(2020) 349 final, p 1. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0825&from=en> (26.04.2022).

⁶⁶ Loe lähemalt näiteks Erixon, F. “Too Big to Care” or “Too Big to Share”: The Digital Services Act and the Consequences of Reforming Intermediary Liability Rules. – ECIPE 19.04.2021, lk 6-9; sCAN Project. Beyond the “Big Three”. Alternative platforms for online hate speech. – Brüssel: 2019. Arvutivõrgus: http://scan-project.eu/wp-content/uploads/scan-analytical-paper-2-beyond_big3.pdf, lk 10-11 (26.04.2022) ja Carugati, C. The EU’s Digital Services Act Should Not Have Separate Rules for Large Platforms. – Center for Data Innovation 18.02.2021.

2. Digiplatvormi poolt turvasadama sätetele tuginemine

2.1. Vastutuse välistamise alused

E-kaubanduse direktiivi artiklites 12-14 on ette nähtud kolme tüüpi erandid, milles sätestatud tingimuste täitmise korral ei ole teenuseosutajat⁶⁷ võimalik siseriikliku õiguse alusel vastutusele võtta. Euroopa Kohus on täpsustanud, et vahendajana tegutseva teenuseosutaja vastutuse tuvastamise tingimused leiduvad siseriiklikus õiguses ning nimetatud erandid on aluseks sellele, et teatavates olukordades teenuseosutaja vastutust ei teki. Erandid on loodud platvormidele, kes pakuvad teabe edastamise, vahemällu salvestamise ja teabe talletamise teenuseid. Tegemist on nn turvasadama sätetega, need on tehnilist laadi ja seetõttu on nende olemuses passiivsus. Üldpõhimõtte on seega see, et sätted ei kohaldu sellisele sisule, mida teenusepakkuja on ise loonud – seda põhimõtet on Euroopa Kohus täpsustanud ja laiendanud ehk vastutus on siiski välistatud ka teatud tüüpi platvormi enda poolt loodud sisule.⁶⁸ Eesti siseriiklikus õiguses on sellised vastutuse piirangu sätted ülevõetud InfotTS §§-ga 8-10. Alljärgnev analüüs annab lugejale ülevaate hetkel kehtivate erandite olemusest ja võrdleb neid kavandatud digiteenuste määrusega tehtavate muudatustega.

2.1.1. Pelk edastamine

E-kaubanduse direktiivis artiklites 12-14 sätestatud erandid on vaid vastutust välistava iseloomuga ehk olukorras, kus sätetest tulenevad alused ei ole täidetud, ei tähenda, et teenuseosutaja oleks automaatselt ka vastutav. Seega e-kaubanduse direktiiv ei sisalda sätteid vastutuse kohta. Planeeritavas digiteenuste määruuses on taolised vahendusteenuste osutajate vastutuse sätted teatud erisustega liigutatud määruse II peatükki. Järgnevalt analüüsitakse e-kaubanduse direktiivi artiklis 12 sisalduvat pelga edastamise sätet.

---

⁶⁷ Iga infoühiskonna teenust osutav füüsiline või juriidiline isik (e-kaubanduse direktiivi artikkel 2 punkt b)).

⁶⁸ Euroopa Kohus on kohtuasja C-324/09 L'Oréal SA ja Teised v eBay International ja Teised punktis 115 märkinud, et üksnes see, et e-turu haldaja salvestab oma serveril müügipakkumised, määrab kindlaks oma teenuse kasutustingimused, saab teenuse eest tasu ja annab oma klientidele üldist laadi nõu, tingida seda, et tema suhtes ei kohaldu direktiivis 2000/31 ette nähtud vastutust puudutavad erandid. Punkti 116 kohaselt vastandub sellele olukord, mis seisneb selles, et kui selline e-turu haldaja osutab seevastu abi, mis seisneb asjaomaste müügipakkumiste esituse optimeerimises või nende edendamises, siis tuleb asuda seisukohale, et tema roll ei ole tema kliendist müüja ja potentsiaalse ostja vahelises suhtes neutraalne, vaid ta tegutseb aktiivselt, mille tulemusel tal on teave nende pakkumistega seotud andmete kohta või ta saavutab nende üle kontrolli. Seega ei saa ta nende andmete osas tugineda vastutust puudutavale erandile, mis on ette nähtud direktiivi 2000/31 artiklis 14. Ka liidetud kohtuasjades C-236/08-C-238/08 Google France SARL ja Google Inc. V Louis Vuitton Malletier SA punktis 116 on kohus öelnud, et üksnes see, et viitamisteenus on tasuline ja et Google määrab tasu tingimused, või see, et Google annab oma klientidele üldisi juhiseid, ei saa tingida seda, et Google'i suhtes ei saa kohaldada direktiiviga 2000/31 ette nähtud, vastutust puudutavaid erandeid.

E-kaubanduse direktiivi artikli 12 lg 1 kohaselt kui osutatakse infoühiskonna teenust, mis seisneb teenuse saaja poolt pakutava teabe edastamises sidevõrgu kaudu või sidevõrgule juurdepääsu pakkumises, tagavad EL-i liikmesriigid, et teenuseosutaja ei vastuta edastatava teabe eest tingimuseel, et teenuseosutaja: a) ei algata edastust; b) ei vali edastuse saajat; c) ei vali ega muuda edastuses sisalduvat teavet. Digiteenuste määrukses on artikkel 3 pelga edastamise kohta jäetud samasisuliseks, kuid vähesel määral on lihtsustatud ja korrastatud vaid sätte sõnastust. Mõlema õigusakti nimetatud artiklite lõike 3 kohaselt on jäetud kohtule ja haldusasutustele võimalus nõuda vastavalt EL-i liikmesriikide õigussüsteemide kohaselt teenuseosutajalt rikkumise lõpetamist või vältimist. E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkti 43 kohaselt võib pelga edastamise erandit kasutada vaid siis, kui teenuseosutaja ei ole mingil viisil seotud edastatava teabega; muu hulgas nõuab see, et ta ei muudaks edastatavat teavet; see nõue ei kehti edastamisaegsete tehnilise iseloomuga toimingute kohta, sest need ei muuda edastatava teabe terviklikkust⁶⁹ ning põhjenduspunkti 44 kohaselt teenuseosutaja, kes teeb tahtlikult koostööd oma teenuse saajaga ebaseaduslike tegude sooritamiseks, ületab "pelga edastamise" või "vahemällu salvestamise" piirid ei tohi seetõttu kasutada nende toimingute puhul vastutuse kohta kehtestatud erandeid.⁷⁰

Kohtuasjas Tobias Mc Fadden v Sony Music Entertainment Germany GmbH on Euroopa Kohus analüüsinud e-kaubanduse direktiivi artikli 12 kohaldamisala. Kohus märkis esmalt, et artikli 12 lõikes 1 silmas peetud infoühiskonna teenused on ainult need, mida tavaliselt osutatakse tasu eest, kuid samas ei saa sellest järeldada, et tasuta osutatud majanduslikku laadi teenus ei või kunagi olla „infoühiskonna teenus“ e-kaubanduse direktiivi artikli 12 lõike 1 tähenduses. Seda põhjusel, et ettevõtluse käigus osutatud teenuse eest ei pea tasuma ilmtingimata teenusesaajad ning see toimub peaaesjalikult olukordades, kus teenust osutatakse tasuta reklaami eesmärgil ning tegevusega kaasnev kulu sisaldub müüdavate kaupade või pakutavate teenuste hinnas.⁷¹ Kõnealusel kohtuasjas oli osutatavaks teenuseks Mc Faddeni poolt traadita kohtvõrgu käitamine, mille kaudu ta pakub oma ettevõtte piires ja ümbruses tasuta anonüümset internetiühendust kasutades selleks sideettevõtja teenuseid. Võrguühendus oli teadlikult jäetud kaitsmata, et juhtida naabruses asuvate kaupluste klientide, möödakäijate ja naabrite tähelepanu oma äriühingule.⁷² Kõnealusel teenus ning mida osutas sidevõrgu käitaja ja „mis seisnes selle võrgu üldsusele tasuta kättesaadavaks tegemises, kujutas endast

---

⁶⁹ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkt 43.

⁷⁰ *Ibid*, põhjenduspunkt 44.

⁷¹ EKO C-484/14, Tobias Mc Fadden vs Sony Music Entertainment Germany GmbH, ECLI:EU:C:2016:689, p-d 39-42.

⁷² *Ibid*, p 23.

„infoühiskonna teenust“ artikli 12 lg 1 tähenduses, kui asjaomane teenuseosutaja osutab seda eesmärgiga reklaamida tema müüdavaid kaupu või pakutavaid teenuseid“.⁷³ Kohus märkis ka seda, et artikli 12 lg 1 kohaldamiseks ei tohi teabeedastamine väljuda tehnilise, automaatse ja passiivse protsessi raamidest ning e-kaubanduse direktiiv ei sisalda lisatingimusi nagu lepinguline suhe või reklaamide kasutamine sidevõrgule juurdepääsu võimaldamises.⁷⁴ Tegemist on artikli 12 osas kindlasti märkimisväärse lahendiga, sest see annab olulisi juhiseid sätte kohaldamiseks, kuid see on siiski piiratud vaid ühe teenuse ümber. Nagu alljärgnevalt kirjeldatud, siis artikli 12 potentsiaalne kohaldamisala on lai, kuid EL-i liikmesriikide kohtute seisukohtades on suuri erisusi.

Ka Eesti kohtud on InfoTS §-s 8 sisalduvat sätet analüüsinud. Nimelt nii ringkonnakohtus kui ka Riigikohtus nõustusid⁷⁵ maakohu tõlgendusega, mille kohaselt kostja pakkus kõiki InfoTS §§-s 8, 9 ja 10 nimetatud teenuseid. Maakohus tuvastas, et kostja osutatavat internetiteenust kasutati kaubamärgiomanike ainuõiguste rikkumiseks. Kostja vahendas, oli teadlik ja võimaldas IP-aadresside sidumist domeeninimedega, millega rikkumisi toime pandi ning tegemist oli tema ärimudeliga tagades rikkujatele anonüümsuse ja vastutuse välistamise. Kohus tegi selle pinnalt järelduse, et kostja on infoühiskonna teenuse osutaja InfoTS § 2 p 1 tähenduses, sest teenuse osutamine pidi toimuma kasutajate otsesel taotlusel ning tegemist oli andmete töötlemise ja säilitamise teenusega. Kuna teenuse osutamiseks ei olnud vajalik kostja ja lõppkasutajate (domeeninimede omanikud, võltskaupu müüvate veebipoodide operaatorid) viibimine füüsiliselt samas ruumis, pakub kostja kõiki InfoTS § 8, § 9 ja § 10 teenuseid.⁷⁶ Siiski leidis kohus, et nimetatud sätetes kohalduvad vastutuse piirangud kostjale ei rakendu, sest kostjal on olnud teenuse osutamise aktiivne roll, tal on olnud teadmised, kontroll ja teave.⁷⁷ On märkimisväärne, et kõik kohtuastmed tuvastasid, et pakutakse kõiki kolme teenust, kuivõrd praktika näitab, et keskendutakse ühele teenuse liigile ning ka sellisel juhul ei jõuta sageli ühesele seisukohale. Samas on töö autor seisukohal, et kohus on põhjalikult analüüsinud kostja poolt pakutavaid teenuseid, võrrelnud neid Euroopa Kohtu seisukohtadega ning jõudnud õiguspärase otsuseni andes väga olulisi juhiseid sätete kohaldamisel.

---

⁷³ *Ibid*, p 43.

⁷⁴ *Ibid*, p-d 51 ja 54.

⁷⁵ Ringkonnakohtu põhjenduste kohta loe lähemalt TlnRnKo 05.10.2020 lahend asjas 2-14-6942, p 15 ja Riigikohtu põhjenduste kohta vaata RKTko 21.04.2021 lahend asjas 2-14-6942, p-d 12-12.3.

⁷⁶ HMK 23.12.2019 lahend asjas 2-14-6942, p-d 24 ja 25.

⁷⁷ *Ibid*, p-d 28 ja 29.

Artikli 12 kohaldamise erisusi on nii siseriiklikes õigusaktides, kui ka kohtupraktikas. Näiteks Austria e-kaubanduse seaduse⁷⁸ § 14 sisaldab eraldiseisvat välistust, mille põhimõtted on seotud pelga edastamise alustega ning ka §-i 17 seoses hüperlinkidega, mis põhineb teabe talletaja sättel. Samas näiteks Hispaania ja Portugal on valinud nii otsingumootorite kui ka hüperlinkide jaoks teabe talletaja põhimõtte.⁷⁹ Erisused eksisteerivad ka kohtupraktikas ning arvestades Euroopa Kohtu praktika vähesust, on see ka mõistetav. Näiteks Suurbritannia kohus on hüperlinkimist pidanud pelgaks edastamiseks, Saksamaa kohus leidis, et tegemist on teabe talletamisega ning Belgia kohtu hinnangul ei ole e-kaubanduse direktiiv hüperlinkijate osas asjakohane.⁸⁰ Kirjeldatu ilmestab keerukat olukorda EL-i liikmesriikide vahelises õiguskorra killustumises, mille üheks peamiseks põhjuseks on töö autori hinnangul see, et Euroopa Kohtu praktika on jäänud hiljaks. Seetõttu on EL-i liikmesriigid pidanud ise tõlgendamisküsimustega tegelema ja ka siseriiklike õigusakte vastu võtma, et praktikas kerkinud õigusvaidluseid lahendada. Kuna Euroopa Kohtu praktika on pelga edastamise erandi osas vähene ning ka digiteenuste määrus ei too autori hinnangul selgust, siis ei ole paraku näha, et digiteenuste määrus lahendaks EL-i liikmesriikide vahelise ebaselguse e-kaubanduse direktiivi artikli 12 kohaldamisel.

2.1.2. Vahemällu salvestamine

Järgmine vastutuse piirang laieneb platvormidele, kes tegelevad vahemällu salvestamisega. E-kaubanduse direktiivi artikkel 13 lg 1 kohaselt, kui osutatakse infoühiskonna teenust, mis seisneb teenuse saaja poolt pakutava teabe edastamises sidevõrgu kaudu, tagavad EL-i liikmesriigid, et kui selle teenuse ainus eesmärk on teabe tõhusam edastamine teistele teenuse saajatele nende taotluse alusel, siis ei vastuta teenuseosutaja selle teabe automaatse, vahepealse ja ajutise talletamise eest järgmistel tingimustel:

- a) teenuseosutaja ei muuda seda teavet;
- b) teenuseosutaja järgib teabele juurdepääsu tingimusi;
- c) teenuseosutaja järgib neid teabe ajakohastamise eeskirju, mis on selles majandusharus laialdaselt tunnustatud ja kasutatavad;

---

⁷⁸ Bundesgesetz, mit dem bestimmte rechtliche Aspekte des elektronischen Geschäfts- und Rechtsverkehrs geregelt werden (E-Commerce-Gesetz – ECG)). BGBl. I Nr. 152/2001. Arvutivõrgus <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20001703> (26.04.2022).

⁷⁹ Ginsburg, J. C. Budiardj, L. A. Liability for Providing Hyperlinks to Copyright-Infringing Content: International and Comparative Law Perspectives. – Columbia Law School 2018, lk 172. Arvutivõrgus: https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/2063/ (26.04.2022).

⁸⁰ Madiega, T., lk 15.

- d) teenuseosutaja ei takista majandusharus laialdaselt tunnustatud ja kasutatava tehnoloogia seaduslikku kasutamist, et saada andmeid teabe kasutamise kohta;
- e) teenuseosutaja kõrvaldab kiiresti talletatava teabe või tõkestab juurdepääsu sellele, kui ta saab teada fakti, et teave on edastuse algpunktis võrgust eemaldatud või juurdepääs sellele on tõkestatud või et kohus või haldusasutus on andnud korralduse see kõrvaldada või tõkestada.

Säte on samasisuliseks jäetud ka digiteenuste määruse artiklis 4. Praktika näitab, et tegemist on vähim kasutatava turvasadama sättega ning selle põhjuseks on sättest tulenevad ranged tingimused – vastutuse välistamiseks on vajalik, et täidetud oleksid kõik artikkel 13 lg-st 1 tulenevad viis tingimust (punktid a-e). Vahemälu andmetöötles on sisuliselt komponent, mis salvestab andmeid eesmärgiga kiirendada tulevaste päringute teenindamist ja selleks on vahemällu salvestatud koopiad, mida hoitakse ajutiselt operaatori süsteemis või võrgus, need on veebis kättesaadavaks tehtud ja kolmandate isikute poolt edastatud eesmärgiga hõlbustada järgmiste kasutajate juurdepääsu sellisele teabele. Seega vahemälu aitab vältida võrgu ülekoormust ja suurendab digitaalvõrkude jõudlust ja kiirust. C. J. Angelopoulos on oma töös viidanud, et erinevus pelga edastamisega seisneb selles, et pelga edastamise puhul täidab andmete salvestamise funktsioon ainult side teostamise eesmärki ja see on ajaliselt piiratud, kuid vahemällu salvestamise puhul on ajutiste koopiade eesmärk tõhustamine ning need on salvestatud pikemaks ajaks.⁸¹

Probleemiks on kujunenud EL-i õiguse ühetaoline kohaldamine ning puudus Euroopa Komisjoni eesmärgiga, et läbi kohtulahendite ning üldise praktika toimub ühtlustumine nii e-kaubanduse direktiivi kui ka digiteenuste määrust puudutavalt. Euroopa Kohus ei ole üheski lahendis andnud täpsemaid juhiseid vahemällu salvestamise erandi kohaldamise osas. Euroopa Kohtu tasandilt on teatud määral olukorda selgitanud vaid kohtujurist Niilo Jääskinen, kes selgitas, et „E-turu haldaja võib näiteks müüa oma klientidele pakette, mis koosnevad internetiühendusest, serveriruumist kliendi enda kodulehe jaoks ja e-posti aadressist (teenuse osutamine), ning teenuseosutaja enda kodulehte koos kõigi selle portaalis saadavate teenustega kliendi koduleheks (sisu pakkumine). Selles näites osutaks e-turu haldaja lisaks „pelga

---

⁸¹ Angelopoulos, C. J. European intermediary liability in copyright: A tort-based analysis. Universiteit van Amsterdam, Faculty of Law (FdR), Institute for Information Law (IViR) 22.04.2016, lk 50.

edastamise” ja „vahemällu salvestamise” teenuste ka veebimajutus- ja sisu pakkumise teenuseid“.⁸²

Probleemi illustreerivad ilmekalt kaks lahendit, milles oli kostjaks Google Inc. Esimeses lahendis püüdis Google tugineda e-kaubanduse direktiivi artikkel 13 lg-st 1 tulenevale erandile. Brüsseli apellatsioonikohus ei nõustunud selle seisukohaga põhjusel, et Google´t ei saa pidada vaid vahemällu salvestajaks, sest ta valib teabe, liigitab selle järjekorras ja vastavalt oma meetodile, avaldab ühe artikli teise kasuks, tehes seda paksus kirjas, reprodutseerides vaid osa ja mõnikord isegi muutes selle sisu. Seega ei hõlma EL-i õigusaktid internetiteenuse pakkujate hulka otsingumootoreid ja Google ei ole passiivne vahendaja ka e-kaubanduse direktiivi artikkel 14 lg 1 mõttes.⁸³ Erinevalt Brüsseli apellatsioonikohtu otsusest, leidsid kõik Hispaania kohtuastmed, et Google´i osas on võimalik kohaldada e-kaubanduse direktiivi artikli 13 lg-st 1 tulenevat vahemällu salvestaja erandit ning Google´i poolt vahemällu salvestamine ei kujutanud endast autoriõiguste rikkumist, sest Google´i poolt tehtust ei piisanud sisuliselt rikkumiseks ja see ei kahjustanud veebisaidi omaniku huve kuna Google hõlbustas ainult vabalt saadaolevate teoste levitamist.⁸⁴ Näited ilmestavad hästi, et e-kaubanduse direktiivi rakendamine erineb EL-is liikmesriigiti väga suurel määral ning on vajadus Euroopa Kohtu poolsetele selgitustele. Kuna digiteenuste määrus ei täienda ega täpsusta vahemällu salvestamise erandit, siis paraku õigusselgusetus jääb kestma.

2.1.3. Teabe talletamine

Kolmandaks vastustust piiravaks aluseks on teabe talletamine (ingl k *hosting*). E-kaubanduse direktiivi artikkel 14 lõike 1 kohaselt on teabe talletamine infoühiskonna teenus, mis seisneb teenuse saaja poolt pakutava teabe talletamises. EL-i liikmesriigid peavad tagama, et teenuseosutaja ei vastuta teenuse saaja taotluse põhjal talletatava teabe eest järgmistel tingimustel: a) teenuseosutajal ei ole tegelikku teavet ebaseadusliku tegevuse või teabe kohta ja kahjutasunõuete osas ei tea ta fakte või asjaolusid, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või teave, või b) sellisest asjaoludest teadlikuks saades kõrvaldab teenuseosutaja kiiresti teabe või tõkestab juurdepääsu sellele. E-kaubanduse direktiivi artikkel 5 on määruse ettepanekus ümber

---

⁸² EKo C-324/09, L’Oréal SA ja Teised vs eBay International ja Teised, kohtujuristi Jääskinen, N. ettepanek, ECLI:EU:C:2011:474, viide 72.

⁸³ Brussels Court of Appeal 5. mai 2011. aasta otsus asjas Copiepresse SCRL & alii v. Google Inc, p-d 54 ja 55. Arvutivõrgus: http://www.copiepresse.be/pdf/Copiepresse%20-%20ruling%20appeal%20Google_5May2011.pdf (26.04.2022).

⁸⁴ Tribunal Supremo 3. aprilli 2012. aasta otsus 172/2012 asjas Google Spain S.L, p 5(3)-(7). Arvutivõrgus: <https://www.poderjudicial.es/search/AN/openDocument/2172fa59b81d5ee7/20120618> (26.04.2022).

nimetatud „veebimajutuseks“ ning lisatud on kolmas lõige, mille kohaselt ei kohaldata esimest lõiget sellise digiplatvormi suhtes, mis võimaldab tarbijatel sõlmida kauplejatega kauglepinguid, kui digiplatvorm esitab kindlad andmed või võimaldab muul viisil asjaomase kindla tehingu vormistamist nii, et keskmine ja piisavalt informeeritud tarbija võiks arvata, et tehingu objektiks olevat teavet, toodet või teenust pakub kas digiplatvorm ise või tema alluvuses või kontrolli all tegutsev teenusesaaja.

Tegemist on kõige laiapõhjalisema vastutust välistava alusega, kuivõrd teabe talletamiseks saab lugeda suurt hulka erinevaid teenuseid. 2019. aastal tehtud uuringu põhjal on taoliste teenuste sotsiaalsete, kultuuriliste, majanduslike ja poliitiliste protsesside majanduslik ja ühiskondlik tähtsus märkimisväärselt suurenenud – sisuliselt ei ole ühtegi internetiteenust või -tegevust, mis ei hõlmaks vähemalt ühte või mitut teabe talletamise pakkuja tegevust. Uuringu autorid on teabe talletajad jaotanud osutatavate teenuste alusel kolme suuremasse liiki: 1) veebisalvestus ja -levitamine; 2) võrgustike loomine, koostööpõhine tootmine ja partnerlus; ning 3) valiku- ja viitamisteenused. Veebisalvestus ja -levitamisteenused võimaldavad kasutajatel sisu veebis salvestada ja teatud määral ka levitada. See hõlmab klassikalist veebimajutusteenust, internetimeedia jagamise platvorme, failide salvestamise ja jagamise ning pilveteenuseid. Teine liik teenuste osutajaid hõlmab suhtlusvõrgustikke ja arutelufoorumeid, koostöötamise, interneti turgude, koostöömajanduse ja võrgumängude platvorme. Kolmanda liigi alla paigutuvad otsingumootorid ning hinnangute ja ülevaadete andmise platvormid.⁸⁵ Ka Euroopa Kohtu kohtujurist Henrik Saugmandsgaard Øe on öelnud, et teabe talletaja erandit kohaldatakse horisontaalselt ükskõik mis liiki sisu ja vastutuse puhul, olenemata asjaomasest õigusvaldkonnast (intellektuaalomand, laimamine, vihakõne veebis jm).⁸⁶

Teabe talletaja ja infoühiskonna teenuse ühtse mõiste ja üldise selguse puudumise on tekkinud palju piiripealseid juhtumeid. Probleemkohaks on eelkõige uued teenused nagu näiteks erinevad pilve- ja plokiahelal põhinevad teenused, aga ka suhtlus- ja teenuse osutamise platvormid. Sellistel platvormidel puudub õiguskindlus, kas nad saavad tugineda teabe talletamise erandi alla või mitte. Probleemi ilmestab näiteks peatükis 1.1 analüüsitud Uber'i ja Airbnb vahetegu.⁸⁷ Selgusetus seisneb selles, et millist teenuseosutajat täpselt teabe talletajaks

---

⁸⁵ Hoboken, v J, Quintais, J. P, Poort, J, Eijk, v N. Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Hosting Intermediary Services and Illegal Content Online. An analysis on the scope of article 14 ECD in light of developments in the online service landscape: final report. – Publications Office: 29.01.2019, lk 11-13. Arvutivõrgus: <https://data.europa.eu/doi/10.2759/284542> (26.04.2022).

⁸⁶ EKo C-401/19, Poola Vabariik vs Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu, kohtujuristi Øe, S. H. ettepanek, ECLI:EU:C:2021:613, p 22.

⁸⁷ Loe lähemalt käesoleva magistriröö peatükist 1.1, lk 13-16.

pidada saab. Teabe talletaja olemust on analüüsinud Riigikohus on tsiviilasjas 3-2-1-43-09, selgitades, et InfoTS § 10 kohaldamise eelduseks on teenuse, „mis seisneb oma serveriruumis andmete säilitamises ja kasutajatele nendele andmetele juurdepääsu võimaldamises“, osutamine. Osutades kirjeldatud teenust, on teenuse osutaja „InfoTS §-s 10 märgitud tingimustel enda talletatud teabe sisu eest vastutusest vabastatud, sest teenuse osutajal on viidatud sätte tähenduses pelgalt vahendav roll ning ta ei ole teabe algatajaks ning selle muutjaks“.⁸⁸

Euroopa Kohus ei ole selles osas täpsemaid juhiseid andnud, kuid on selgitanud seda, et artiklites 12-14 sätestatud erandite tõlgendamisel tuleb lähtuda e-kaubanduse direktiivi põhjenduspunktist 42, mille kohaselt on infoühiskonna teenuse osutaja tegevus üksnes tehnilise, automaatse ja passiivse iseloomuga ning seega pole infoühiskonna teenuse osutajal edastatava või talletatava teabe kohta teadmisi ega kontrolli selle üle.⁸⁹ Seda põhimõtet on Euroopa Kohus ka kinnitanud selgitades lisaks eelnevale ka seda, et vastutuse piirangud ei ole kohaldatavad juhul, kui infoühiskonna teenuse osutajal on aktiivne roll.⁹⁰ Seega on sättega seonduvalt küll püütud selgitada, millistel tingimustel erand teabe talletajatele kohaldub, kuid jääb selgusetuks, millised teenuseosutajad neid tingimusi täitma peavad.⁹¹

Selgusetus on tekitanud erisusi ka EL-i liikmesriikide kohtutes. Näiteks eelnevalt viidatud Brüsseli apellatsioonikohtu lahendis⁹² leidis kohus, et Googlet ei saa pidada teabe talletajaks, sest see ei salvesta ainult teavet, vaid valib teabe, liigitab selle järjekorras ja vastavalt oma meetodile, eelkõige valides ühe artikli teise kasuks, avaldades selle paksus kirjas, reprodutseerib osi ja mõnikord isegi muudab selle sisu. Google ei ole seega passiivne vahendaja. Pariisi apellatsioonikohus leidis samas mitmes erinevas lahendis, et Google siiski vastab teabe talletaja kvalifikatsioonile ja seega ei saa talle ka üldise jälgimiskohustuse nõuet kehtestada, kuid teda võib kohustada rakendama teatud sihispäraseid, kuid ajutisi jälgimisvahendeid, et teatud sisu välja filtreerida.⁹³

---

⁸⁸ RKTko 10.06.2009 lahend asjas 3-2-1-43-09, p 13.

⁸⁹ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkt 42.

⁹⁰ EKO C-521/17, Coöperatieve Vereniging SNB-REACT U. A. vs Deepak Mehta, ECLI:EU:C:2018:639, p-d 47-48.

⁹¹ Passiivse ja aktiivse rolli eristamise kohta loe täpsemalt peatükist 2.2.

⁹² Google Inc. v Copiepresse., p 55.

⁹³ Sellisele seisukohale jõudis Cour d'appel de Paris järgmistes lahendites: 14. jaanuari 2011. aasta otsus asjas Google Inc. vs Compagnie des phares et balises. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-2-arret-du-14-janvier-2011-2/> (26.04.2022); 14. jaanuari 2011. aasta otsus asjas Google Inc. vs Les Films de la Croisade, Goatworks Films. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-2-arret-du-14-janvier-2011/> (26.04.2022); 14. jaanuari 2011. aasta otsus asjas Google Inc. vs Bac Films, The factory, Canal+. Arvutivõrgus:

Siiski on EL-i liikmesriikide kohtud jõudnud ka ühtsetele seisukohtadele. Pariisi Apellatsioonikohus leidis, et Wikimedia Sihtasutus kuulub teabe talletaja määratluse alla põhjusel, et Wikipedia näol on tegemist entsüklopeediaga, mida kirjutavad vabatahtlikud ja ei ole piiratud kes muudatusi teha saaks. Puudub toimetuskollegiumi roll ja ka sisu ei jälgita, vaid antakse lihtsalt juurdepääs sisule, mille loomisesse on kasutajad panustanud. Seega ei ole Wikimedia Sihtasutus ka kohustatud hagejale hüvitist maksma.⁹⁴ Seoses Wikimedia Sihtasutusega on toimunud sarnane vaidlus ka Itaalias, kus nii Tribunale di Roma⁹⁵ kui ka Corte d'Appello di Roma⁹⁶ jõudsid sarnasele järeldusele leides, et Wikimedia Sihtasutus on teabe talletaja ja seda ei saa Wikipedias avaldatud artiklite eest vastutusele võtta, sest neil puudub kontroll sisu üle.⁹⁷ Töö autori hinnangul on tegemist kindlasti märkimisväärsete lahenditega, sest need selgitavad ja kindlustavad teabe talletajate rolli ja olemust. Seoses tavapärase meediaäriühingute on Euroopa Kohus leidnud, et turvasadama sätted ei kohaldu meediaäriühingule, kes haldab väljaande elektroonilist versiooni ja saab tasu seal levitatavast ärilise eesmärgiga reklaamist ning olenemata kas ligipääs on tasuline või mitte, kui selline äriühing on teadlik saidil avaldatavast teabest ja omab selle üle kontrolli.⁹⁸

Kirjeldatud lahendite puhul on tegemist spetsiifiliselt elektrooniliselt levitatavate ajalehtedega seotud lahendiga, kuid siit on võimalik siiski teatud tingimusi tuvastada. Peaasjalikult seda, et erandite kohaldamise eelduseks ei ole teenuseosutaja poolt tasuta teenuse osutamine. Tänapäeval tegelikkuses tasuta platvorme suuresti ei esinegi, va näiteks ülal viidatud Wikimedia, mis toimib vabatahtlikkuse ja toetuste alusel.⁹⁹ Samas ei selgitanud EK millistel tingimustel loetakse teenuseosutaja „kontrolli omavaks“. Töö autori hinnangul ei lahenda digiteenuste määrus õigusselgusetust, sest nagu eelnevalt kirjeldatud, on sisuliselt kõiki

---

<https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-2-arret-du-14-janvier-2011-4/> (26.04.2022); 14. jaanuari 2011. aasta otsus asjas Google Inc. vs Bac Films, The factory. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-2-arret-du-14-janvier-2011-3/> (26.04.2022).

⁹⁴ Cour d'appel de Paris, 14. juuni 2016. aasta otsus asjas Mme X. / Wikimedia Foundation Inc. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-1-ch-3-arret-du-14-juin-2016/> (26.04.2022).

⁹⁵ Tribunale di Roma 20. juuni 2013. aasta otsus asjas Previti v. Wikimedia Foundation, Inc. Otsuse kohta loe lähemalt Paulson, M. In a legal victory for Wikipedia, the Wikimedia Foundation wins lawsuit brought by former Berlusconi advisor. – Diff 26.06.2013. Arvutivõrgus: <https://diff.wikimedia.org/2013/06/26/wikimedia-foundation-legal-victory-italy/> (26.04.2022).

⁹⁶ Corte d'Appello di Roma 19. veebruari 2018. aasta otsus asjas Previti v. Wikimedia Foundation, Inc., n. 1065/2018. Arvutivõrgus: <https://www.medialaws.eu/wp-content/uploads/2018/05/CA-Roma-sentenza-1922018-Wikimedia-Previti.pdf> (26.04.2022).

⁹⁷ Rogers, J. Yildirim, E. Vicotry in Italy: Wikimedia wins lawsuit against former Minister of Defense. – Wikimedia Foundation 20.03.2018. Arvutivõrgus: <https://wikimediafoundation.org/news/2018/03/20/lawsuit-victory-italy/> (26.04.2022).

⁹⁸ EKo C-291/13, Sotiris Papasavvas vs O Fileleftheros Dimosia Etaireia Ltd, Takis Kounnafi, Giorgos Sertis ECLI:EU:C:2014:2209, p 46.

⁹⁹ Wikimedia Foundation. Frequently asked questions. Arvutivõrgus: <https://donate.wikimedia.org/wiki/FAQ> (26.04.2022).

internetis teenusepakkujad vähemal või suuremal määral võimalik teabe talletajaks lugeda, kuid kohtupraktika on siiski lahknev ning uue ajastu teenuseosutajad ei saa digiteenuste määruse vastuvõtmise järgselt jätkuvalt olla kindlad, et neile teabe talletaja erand rakendub.

2.2. Passiivne ja aktiivne roll

Nagu ka eelnevalt rõhutatud, siis e-kaubanduse direktiiv loodi ajal, mil vahendusteenuse pakkujad olid passiivse iseloomuga. Kaasajal on siiski olukord muutunud ning ka teenuseosutajad on oluliselt aktiivsemad pakkudes kasutajatele platvormi, millel saab teavet jagada. Seejärel teave indekseeritakse, muudetakse otsitavaks ja avaldatakse ning levitatakse veebis. Sisu loovad küll kasutajad, kuid seejuures ei ole platvormid enam pelgalt edastajad, talletajad või avaldajad, vaid ollakse aktiivsed internetis olevate veebisaitide ja platvormide organiseerimisel ja korraldamisel.¹⁰⁰ E-kaubanduse direktiivi kehtiv põhimõte tulenevalt e-kaubanduse direktiivi põhjenduspunktist 42 on, et artiklites 12-14 sätestatud turvasadama sätete kohaldamise eelduseks on vahendusteenuse osutaja passiivne roll. Siiski on küsimus seoses aktiivse ja passiivse rolliga üles kerkinud enim just veebimajutusteenustega seondult. Praktikas ei ole paraku selge millistel tingimustel käsitletakse vahendusteenuse osutajat kui passiivset või aktiivset rolli täitvat. EK on püüdnud üksikjuhtumitel olukorda selgitada ning juhiseid anda, kuid töö autori hinnangul ei ole see siiski olukorda lõpliku selgust loonud.

Põhjenduspunktis 42 toodud „tehniline, automaatne ja passiivne“ on kirjeldus neutraalsusest ning seejuures ei ole oluline mitte see, mida vahendaja teeb, vaid viis, kuidas ta seda tegi ehk passiivselt, läbi automaatse tehnilise protsessi, mida rakendati enne rikkumise toimepanemist ja mida pakutakse kõigile valimatult ning seda on otsese rikkuja poolt ära kasutatud või vahendaja teadliku otsuse tulemusena osaleda kellegi teise süüteo.¹⁰¹ Ka EK tõlgendus e-kaubanduse direktiivi artiklile 14 on sarnane - „tehniline, automaatne ja passiivne“ tähendab, et infoühiskonna teenuse pakkuja ei tea edastatavat või talletatavat teavet ega kontrolli seda. EK ütles, et artiklit 14 tuleb tõlgendada nii, et selles sisalduvat normi kohaldatakse interneti viitamisteenuse osutaja suhtes siis, kui ta ei tegutse aktiivselt viisil, mis võimaldab tal teada saada talletatud andmed või saavutada kontroll nende üle. Kui teenuseosutajal sellist rolli ei ole, vastutab ta reklaamija taotlusel talletatud andmete eest ainult siis, kui ta, olles saanud teada, et selle reklaamija andmed või tegevus on ebaseaduslikud, ei kõrvalda kiiresti kõnealust teavet

---

¹⁰⁰ Sloot, lk 2.

¹⁰¹ Angelopoulos, lk 48.

ega tõkesta sellele juurdepääsu.¹⁰² Seega on eristatud aktiivset ja passiivset rolli, kuid siiski on tekkinud küsimus, et kuhu tõmmata piir arvestades, et kohtupraktika on vastuoluline.

Euroopa Kohus on öelnud, et e-kaubanduse direktiivi artikli 14 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see on e-turu haldaja suhtes kohaldatav siis, kui ta ei tegutse aktiivselt viisil, mille tulemusel tal oleks teada talletatud andmed või ta saavutaks kontrolli nende üle. E-turu haldaja tegutseb mainitud viisil aktiivselt siis, kui ta osutab abi, mis seisneb eelkõige asjaomaste müügipakkumiste kuvamise optimeerimises või nende müügipakkumiste edendamises.¹⁰³ Kohus selgitas ka seda, et üksnes see, et e-turu haldaja salvestab oma serveril müügipakkumised, määrab kindlaks oma teenuse kasutustingimused, saab teenuse eest tasu ja annab oma klientidele üldist laadi nõu, ei saa tingida seda, et tema suhtes ei kohaldu direktiivis 2000/31 ette nähtud vastutust puudutavad erandid (analoogia kohtuotsusega Google France ja Google¹⁰⁴).¹⁰⁵

Kohtujurist Niilo Jääskinen on oma ettepanekus kritiseerinud veebimajutusteenuse osutaja vastutuse piiramist „neutraalsuse” tingimusega nagu seda Euroopa Kohus tegi sidudes seda e-kaubanduse direktiivi põhjenduspunktiga 42. Jääskineni hinnangul peaks kohalduma põhjenduspunkt 46, sest see viitab sõnaselgelt teabe talletamisele ning põhjendus 42 piiraks ebamõistlikult veebimajutusteenuse osutaja vastutust. Selline piiramine seoses e-turgudega võib ohustada tõsiselt direktiivi 2000/31 eesmärke ja seaks need kahtluse alla.¹⁰⁶ Tekkinud olukord näitlikustab hästi segadust aktiivse ja passiivse rolli tuvastamise vahel, sest puudub üksmeel kuidas e-kaubanduse direktiivi rakendada. Samuti jääb hindamine, kas teenuseosutaja täitis neutraalset rolli või mitte, siseriiklikele kohtutele, mis paraku samuti tekitab EL-i liikmesriikide vahel õiguskorras erisusi, sest tõlgendamine on erinev. Seda ilmestab näiteks see, et Itaalia kohtu hinnangul on videojagamise platvorm IOL aktiivne platvorm, sest kohtute hinnangul on platvormil tegelik teadmine ebaseaduslikust sisust, sest ta indekseerib üleslaetud infot ja lubab seda otsida. Samas Prantsusmaa kassatsioonikohus leidis, et videojagamise platvorm Dailymotion on passiivne teenusepakkuja, sest selle seotus veebisisuga (nagu ümberkodeerimine, vormindamine ja korraldamine) oli pigem tehniline kui toimetuslik.¹⁰⁷

---

¹⁰² EKo Liidetud kohtuasjades C-236/08–C-238/08, p 120.

¹⁰³ EKo C-324/09, p 123.

¹⁰⁴ EKo C-236/08–C-238/08, p 116-117.

¹⁰⁵ EKo C-324/09, p 115.

¹⁰⁶ C-324/09, kohtujuristi Niilo Jääskineni ettepanek, punkt 142.

¹⁰⁷ Batura, O., Regeczi, D., Dinneen, J., Wolswinkel, J. Study on redefining ‘hosting’ under article 14 of the e-Commerce Directive. Final Report. – Rotterdam: ECORYS 2020, lk 10.

Õiguskirjanduses on püütud probleemi samuti uute infoühiskonna teenuste valguses lahendada. Näiteks on selgitatud, et aktiivse ja passiivse rolli erinevust võiks EL-i vastutusrežiimis selgitada vastavalt nende poolt pakutava teenuse iseloomule (kolmandate isikute poolt esitatud andmete levitamine ja töötlemine, võrgustike loomine, indekseerimine jms). Samuti on kirjeldatud, et jagamismajanduse teenuste nagu Airbnb ja Uber puhul on keeruline aktiivset ja passiivset rolli eristada ning on küsitav selle vajadus. Pakutakse erinevate kontseptsioonide kasutuselevõttu tuginedes näiteks tegelikule teadmisele ja kontrolli ulatusele, mida EL-i õigusaktid ja kohtupraktika peaksid piiritlema.¹⁰⁸ Välja on pakutud ka seda, et seoses e-kaubanduse direktiivi artikliga 14 ei tuleks mõisteid aktiivne ja passiivne/neutraalne mõista sõna-sõnalt, vaid kui mõisteid, mis hõlmavad erinevaid tähendusi vastavalt sellele, mida on Euroopa Kohus ja ka EL-i liikmesriikide kohtud neile omandanud vastavalt võimalikele tegevustele. Seega kui vahendusteenuse osutaja on valdavalt passiivne või neutraalne, siis võib e-kaubanduse direktiivi artikkel 14 temale kohalduda, kuid olles aktiivne, siis ta kaotab selle võimaluse ja tema rolli hindamisel lähtutakse siseriiklikust vastutuskorrast.¹⁰⁹

Töö autori hinnangul on Euroopa Komisjon digiteenuste määruse ettepaneku ettevalmistamisel ülaltoodud puuduseid kindlasti arvesse võtnud. Näiteks digiteenuste määruse põhjenduspunktis 18 on selgitatud, et määruses sätestatud vastutusest vabastamise sätet ei tuleks kohaldada juhul, kui vahendusteenuse osutaja ei piirdu üksnes teenuste neutraalse osutamisega, mis hõlmab vaid teenusesaaja esitatud teabe tehnilist ja automatiseeritud töötlemist, vaid tal on sellega seoses aktiivne roll, mis annab talle teabest ülevaate või kontrolli selle üle.¹¹⁰ Tegemist on sisuliselt põhimõttega, mida Euroopa Kohus lahendi C-324/09 punktides 115 ja 123 ning lahendi C-236/08–C-238/08 punktides 116-117 välja tõi, et aktiivsete teenuste osutamine võib viia puutumatus kaotuseni, kui teadmine on võimalik kindlaks teha.¹¹¹ Õiguskirjanduses on hinnatud, et tegemist on olulise täiendusega, sest see aitab selgitada aluseid, mil määral saavad teenuseosutajad olla aktiivsed, ilma et nad kaotaksid vastutusest vabastamise eeliseid. Samuti kinnitab see seda, et rohkem kui 10 aastat tagasi vastu võetud Euroopa Kohtu otsuses toodud seisukohad on relevantssed ka praegu.¹¹²

---

¹⁰⁸ Madiega, T., lk 14.

¹⁰⁹ Hoboken, v J. Quintais, P. J, Eijk, v N., lk 7.

¹¹⁰ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 18.

¹¹¹ Kuczerawy, A. The Good Samaritan that wasn't: voluntary monitoring under the (draft) Digital Services Act, DOI: 10.17176/20210112-181758-0. – VerfBlog 1.12.2021.

¹¹² Folkert, W. The EU's system of knowledge based liability for hosting service providers in respect of illegal user content – between the e-Commerce Directive and the Digital Services Act, 12. – JIPITEC para 1 2021, lk 335. Arvutivõrgus: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-12-3-2021/5343> (26.04.2022).

Töö autori hinnangul ei ole vastutuse hindamise põhiliseks aluseks olev aktiivse ja passiivse rolli eristamine praeguse digitaalarengu juures enam kõige asjakohasem. Nagu näiteks eelnevalt kirjeldatud Airbnb, eBay, Google'i ja Uber'i näitel on keeruline selliseid teenuseid, mis on põimunud oma teenuste eripära ja mitmekesisuse tõttu mitmetesse valdkondadesse vaid aktiivse ja passiivse rolli põhjal hinnata. Paraku viib selline lähenemine ka selleni, et neile langeb risk olla aktiivne teenusepakkuja ja seega ei saa nad ka tugineda vastutusest vabastamise sätetele, mistõttu võib kannatada nii konkurents kui ka tarbijate võimalused. Töö autor leiab, et selliseid veebimajutuse teenuse pakkujaid tuleks hinnata mitmetel erinevatel alustel nagu näiteks see, milline on nende kontroll sisu ja tegevuste üle (sh kas nad modereerivad sisu) ja millised on nende tegelikud teadmised. Lootus on seega Euroopa Kohtul, kes loodetavasti jagab asjakohaseid juhiseid ja seisukohti uue digiteenuste määruse valguses.

3. Rikkumine kui vastutuse eeldus

3.1. Märka ja võta maha kohustuse rikkumine

Märka ja võta maha põhimõte on seotud tegeliku teadmise ebaseaduslikust sisust ja illegaalsest tegevusest. Teadmine võib tuleneda kas platvormide poolt vabatahtlikke uuringuid läbi viies¹¹³ või ebaseaduslikust sisust teavitamisest, kui esitatakse nõue sisu eemaldada või juurdepääs blokeerida. Viimasena kirjeldatud tuntakse kui märka ja võta maha põhimõtet. Sellisel juhul peab platvormipidaja hindama, kas kaebusel on alust ning rakendama vajalike meetmeid.¹¹⁴ Angelopoulos on seoses märka ja võta maha kohustusega viidanud, et märka ja võta maha protseduuri puudumine on üks e-kaubanduse direktiivi nõrgemaid kohti.¹¹⁵ Olukorra on põhjendanud e-kaubanduse direktiivi artikli 14 sõnastus, mille kohaselt peab sisu eemaldamine või juurdepääsu tõkestamine toimuma kiiresti, et vabastada teenuseosutaja võimalikust vastutusest. Õiguskirjanduses on sellist olukorda kirjeldatud ka kui õigusliku võimu ebasobivat üleandmist erasektorile, aga ka era- või korporatiivse tsensuuri vormiks, mis piirab sõnavabadust.¹¹⁶

Märka ja võta maha põhimõte on tugevalt seotud turvasadama sätetega. Nimelt tuleneb e-kaubanduse direktiivi artikli 14 punktist 1 põhimõte mille kohaselt kui teenuseosutaja saab teadlikuks ebaseaduslikust tegevusest või teabest ja kahjutasunõuete osas ei tea ta fakte või asjaolusid, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või teave, kõrvaldab teenuseosutaja kiiresti teabe või tõkestab juurdepääsu sellele. Seega pani e-kaubanduse direktiiv küll aluse märka ja võta maha põhimõtte kasutuselevõtuks, kuid ei andnud selle rakendamiseks täiendavaid juhiseid ja jättis selle EL-i liikmesriikide otsustada. Märka ja võta maha kohustuse rakendamisele on paraku iseloomulik ka see, et eemaldamisaotlusi rahuldatakse kergekäeliselt, mistõttu võidakse eemaldada või blokeerida ka seaduslik sisu.

Õiguskirjanduses on leitud, et seadusandja optimism, et EL-i liikmesriigid rakendavad ja loovad iseseisvalt ametlikud teavitamismenetlused, oli ennatlik, sest loodud süsteemis ei ole ühtsed ning tegelikkuses tuginetakse teavituste puhul siiski suuresti kohtupraktikale. See on

---

¹¹³ Platvormide poolt iseseisvalt rakendatavate meetmete kohta loe täpsemalt magistritöö peatükist 4.2. Vabatahtlik omaalgatuslik uurimine ja õigusnormide täitmine.

¹¹⁴ Kuczerawy, A. The Power of Positive Thinking: Intermediary Liability and the Effective Enjoyment of the Right to Freedom of Expression, p 2. – JIPITEC 226 para 1 2017, lk 227. Arvutivõrgus: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-8-3-2017/4623> (26.04.2022).

¹¹⁵ Angelopoulos, lk 57.

¹¹⁶ Kuczerawy, A, lk 228.

toonud kaasa vastuolulise kohtupraktika ja õigusliku ebakindluse.¹¹⁷ Mitmed EL-i liikmesriigid on märka ja võta maha põhimõtte rakendamiseks samme astunud, kuid vastavad protseduurid erinevad nii hõlmatud ebaseadusliku sisu, protseduuriliste aspektide kui ka teavituse sisu poolest. Näiteks on Euroopa Komisjoni poolt edastatud andmete kohaselt Soome, Prantsusmaa, Ungari, Itaalia, Leedu, Hispaania, Rootsi, Ühendkuningriik, Kreeka ja Saksamaa kehtestanud e-kaubanduse direktiivi ülevõtmisel märka ja võta maha põhimõtte rakendamiseks kohased protseduurid. Siiski mitmetes riikides nagu nt Leedus, Soomes ja Itaalias on need seotud vaid intellektuaalomandi õigustega. Soomes, Prantsusmaal, Ungaris, Leedus ja Ühendkuningriigis on määratletud ka see, et kui teavitus vastab siseriiklikes õigusaktides sätestatud nõuetele, siis loetakse teavituse adressaati ebaseaduslikust sisust teadlikuks olema.¹¹⁸ Mitmed EL-i liikmesriigid nõuavad ka märka ja võta maha kohustuse rakendamiseks ametlikku menetlust ja teavitamist kohtute poolt. Samuti on loodud erinevaid süsteeme lisaks märka ja võta maha kohustusele nagu näiteks märka ja jääb maha (ingl k *notice and stay down*) (ebaseaduslik sisu tuleb eemaldada ja seda ei tohi uuesti üles laadida) ning teavitus ja teavitus (ingl k *notice and notice*) süsteem (veebimajutusteenuse pakkuja peab vaid esitama teavituse väidetavale rikkujale). Nii on nt õiguskirjanduses just süsteemide rohkuses nähtud ka põhjust, miks valitseb EL-is teenusepakkujate jaoks märkimisväärne õiguslik ebakindlus.¹¹⁹

E-kaubanduse direktiivis sisalduv nõue kõrvaldada teave või tõkestada juurdepääs sellele kiiresti on toonud samuti kaasa erinevused EL-i liikmesriikide praktikas, kuna puudub ühtne arusaam sõna „kiire“ tähendusest. Seda ilmestab näiteks „Internetis leviva vihakõne vastase võitluse tegevusjuhendist“¹²⁰ tulenev põhimõte, mille kohaselt peavad IT-ettevõtjad enamiku nõuetekohastest teadetest ebaseadusliku vihakõne kõrvaldamiseks läbi vaatama vähem kui 24 tunni jooksul ning vajaduse korral sellise infosisu kõrvaldama või sellele juurdepääsu takistama. Hollandi märka ja võta maha koodeksi¹²¹ artikli 3a lisamärkuse kohaselt on aga näiteks mõistlikuks ajaperioodiks 5 päeva.¹²² Ka Saksamaal vastu võetud NetzDG sisaldab digiplatvormidele erinevaid kohustusi seoses ebaseadusliku sisuga – platvormid, millel on enam kui 2 miljonit kasutajat, peavad looma kaebuste esitamise süsteemi seoses vihakõnega

---

¹¹⁷ Angelopoulos, lk 57.

¹¹⁸ Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Overview of the legal framework of notice-and-action procedures in Member States SMART 2016/0039: executive summary. – Luksemburg: Publications Office 2019, lk 3-4. Arvutivõrgus: <https://data.europa.eu/doi/10.2759/792046> (26.04.2022).

¹¹⁹ Madiega, T., lk 6.

¹²⁰ Euroopa Komisjon. Internetis leviva vihakõne vastase võitluse tegevusjuhend (30.06.2016), lk 2. Arvutivõrgus: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en#monitoringgrounds, (26.04.2022).

¹²¹ National Infrastructure to Combat Cybercrime. Notice-and-Take-Down Code of Conduct. Arvutivõrgus: <https://noticeandakedowncode.nl/ntd-code/> (26.04.2022).

¹²² Madiega, T, lk 6.

ning 24 tunni jooksul kaebuse saamisest eemaldama või blokeerima juurdepääsu sellisele sisule.¹²³ Sisu puhul, mis ei ole ilmselgelt ebaseaduslik, võib platvorm sisu eemaldada 7 päeva jooksul või hindamise andma üle isereguleerivale asutusele.¹²⁴ Sellised erisused suurendavad EL-i siseturu killustumise riski.¹²⁵

E-kaubanduse direktiivis sätestatud režiim on siiski vabatahtlik – iga veebimajutuse teenuse pakkuja on vaba otsustama kas saadud teadet ignoreerida või mitte, sõltumata sellest, kui ilmne on sisu ebaseaduslikkus või kui põhjendatud on teade.¹²⁶ Autor leiab, et e-kaubanduse direktiivist tulenev vabatahtlikkuse üldpõhimõte on üks suurimaid puuduseid. Seda põhjusel, et isiku, kelle õiguseid ebaseaduslik sisu kahjustab, huvides on sellise sisu võimalikult kiire eemaldamine. Digiplatvormi pidajal on aga võimalik viivitada sisu eemaldamise või juurdepääsu blokeerimisega kuni isik on pöördunud kohtusse ja kohus on nõude õiguspäraseks tunnistanud.

Samuti on probleemne ka see, et kuna e-kaubanduse direktiiv kehtib vaid liidu siseselt asutatud teenuseosutajatele, siis ei ole sellistel teenuseosutajatel põhjust artiklist 14 tuleneva vastutusest vabastamise eelduste täitmiseks. Seega võivad kolmandates riikides asutatud veebimajutusteenuse pakkujad soodustada kahjustava ja ebaseadusliku sisu levitamist ning neil puudub ka motivatsioon sellise sisu kõrvaldamiseks olenemata kohtu vastavasisulisest nõudest. Ka Folkert on toonud välja, et üheks puuduseks on kehtiva süsteemi sõltuvus teavitatavatest osapooltest ning seega on süsteem toimiv ainult siis, kui on osapooli, kes soovivad ja suudavad esmalt tuvastada väidetava ebaseadusliku sisu ja seejärel ka sellekohase teavituse esitada. Üksikisikute puhul see pigem ei ole probleem, kuid sageli puudutab ebaseaduslik sisu laiemaid avalikke gruppe või ühiskonda tervikuna ning seega ei pruugi üksikisik teavitust koostada.¹²⁷

Ka EL-i liikmesriikide sisesed kohtud ei ole kiirelt eemaldamise osas üksmeelt saavutanud. Näiteks Prantsusmaa kohtud jõudsid videojagamise platvormide Youtube ja Dailymotion osas

---

¹²³ NetzDG § 3 lg 2 p 2.

¹²⁴ NetzDG § 3 lg 2 p 3.

¹²⁵ Vt täpsemalt Streef, A. d., Husovec, M. The e-commerce Directive as the cornerstone of the Internal Market. Assessment and options for reform. Luxembourg: Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies Directorate-General for Internal Policies 2020, lk 31. Arvutivõrgus: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/648797/IPOL_STU\(2020\)648797_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/648797/IPOL_STU(2020)648797_EN.pdf) (26.04.2022).

¹²⁶ Folkert, W., lk 329.

¹²⁷ Folkert, W., lk 329-330.

mõne kuise vahega vastupidistele järeldustele. Pariisi Tribunal de grande instance¹²⁸ lükkas tagasi TF1 hagi YouTube´i vastu. Kohus leidis, et YouTube on küll teabe talletaja, kuid ta ei saa kasu teabe talletamise turvasadama sätestest, sest vaidlusaluste videote eemaldamiseks kulus teavituse saamisest viis päeva ja kohus ei pidanud seda piisavalt kiireks. Sellest olenemata jättis kohus hagi rahuldamata, sest YouTube on tasuta platvorm (Prantsusmaa õiguse alusel on ringhäälinguorganisatsioonide õiguste kaitsmise eelduseks tasu maksmine).¹²⁹ Vaid neli kuud hiljem lahendas sama kohus sarnast hagi Dailymotion´i vastu leides, et Dailymotion on teabe talletaja, kuid kuna ta ei ole sisu piisavalt kiiresti eemaldanud, siis on ta rikkumiste eest vastutav. Seejuures ei toonud kohus vastutusest vabastamise alusena välja seda, et ka Dailymotion on tasuta platvorm.¹³⁰ Otsus kaevati edasi, kuid Pariisi Cour d’appel kinnitas teatud erisustega eelnevalt kirjeldatud otsuse öeldes mh, et Dailymotion on teabe talletajana rikkunud oma kiire eemaldamise kohustust.¹³¹

Kahtlemata on keeruline leida tasakaalu sõnavabaduse, autorite- ja isikute õiguste vahel. Euroopa Komisjon võttis digiteenuste määruse väljatöötamisel üheks eesmärgiks kehtestada EL-i tasandil ühtsed teavitamise ja meetmete võtmise kohustused, mis oleksid lihtsad, standardsed ja läbipaistvad. See on oluline, et „võimaldada kiire reageerimine ebaseaduslikule sisule ning suurendada õiguslikku selgust platvormide kasutajate ja väikeste platvormide jaoks, kes soovivad siseturul laieneda“.¹³² Digiteenuste määruse põhjenduspunktis 41 on selgitatud, et „selliseid teavitus- ja meetmemehhanisme käsitlevad õigusnorme tuleks liidu tasandil ühtlustada, et tagada teadete õigeaegne, hoolikas ja objektiivne töötlemine ühtsete, läbipaistvate ja selgete eeskirjade alusel, millega nähakse ette kindlad kaitsemeetmed, et kaitsta kõigi mõjutatud isikute õigusi ja õigustatud huve, eelkõige nende hartas tagatud põhiõigusi, olenemata sellest, millises EL-i liikmesriigis on kõnealuste isikute asu- või elukoht, ning olenemata asjaomasest õigusvaldkonnast“.¹³³ On kindlasti tervitatav, et eesmärgiks on võetud

---

¹²⁸ Töö autor peab oluliseks märkida, et Pariisi Tribunal de grande instance on alates 1. jaanuarist 2020. a ümber nimetatud ning restruktureeritud Tribunal judiciaire de Paris´ks (<https://www.justice.gouv.fr/le-ministere-de-la-justice-10017/reforme-de-lorganisation-judiciaire-32855.html>) (26.04.2022)).

¹²⁹ Tribunal de grande instance de Paris 29. mai 2012. aasta otsus asjas TF1, TF1 Video, TF1 droits audiovisuels, LCI and e-TF1 v YouTube. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/tribunal-de-grande-instance-de-paris-3eme-chambre-1ere-section-jugement-du-29-mai-2012/> (26.04.2022).

¹³⁰ Tribunal de grande instance de Paris 13. septembri 2012. aasta otsus asjas TF1 ja LCI vs Dailymotion. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/tribunal-de-grande-instance-de-paris-3eme-chambre-4eme-section-jugement-du-13-septembre-2012/> (26.04.2022).

¹³¹ Cour d’appel de Paris 2. detsembri 2012. aasta otsus asjas TF1 ja teised vs Dailymotion. <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-1-arret-du-2-decembre-2014/> (26.04.2022).

¹³² Digiteenuste määruse seletuskiri, p 3.

¹³³ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 42. Euroopa Komisjon on põhimõtte rakendamist ja kaasnevaid probleeme täiendavalt selgitanud digiteenuste määruse põhjenduspunktides 40-42 ja 46-48.

siseriiklikus õiguses vastu võetud õigusaktide ühtlustamine, kuid töö autori hinnangul võib see siiski osutuda keeruliseks, sest paljud digiplatvormid on juba juurutanud ettevõttesisesed protseduurid ning ka siseriiklikud õigusaktid on toetanud selliste protseduuride ja erisuste tekkimist.

Digiteenuste määruse 2. jao sätete eesmärk on ühtlustada teavitamise ja meetmete võtmise mehhanisme. Märkimisväärne on see, et 2. jaos nimetatud kohustustega on lisaks veebimajutusteenuse osutajatele spetsiifiliselt hõlmatud ka digiplatvormid. Digiteenuste määruse artikli 14 esimese lõike kohaselt peavad veebimajutusteenuse pakkujad võtma kasutusele mehhanismid, mis võimaldavad igal üksikisikul või üksusel neile teada anda, et nende teenusekeskkonnas leidub teavet, mida asjaomane isik või üksus peab ebaseaduslikuks sisuks. Need mehhanismid peavad olema kergesti juurdepääsetavad ja kasutajasõbralikud ning võimaldama esitada teateid vaid elektrooniliselt.

Artiklis 14 on selgitatud ka elemente, mis vastavas teates sisalduma peavad ning kui teade sisaldab kõiki selliseid elemente, siis tekitab see teade tegeliku teadmise või teadlikkuse seoses teates toodud teabega. Sama artikli lõike 6 esimese lause kohaselt töötlevad veebimajutusteenuse pakkujad kõiki lõikes 1 osutatud mehhanismide alusel saadud teateid ning teevad teadetes sisalduva teabe kohta otsuseid õigel ajal, hoolsalt ja objektiivselt. Töö autori hinnangul põhjustab sõna „õigel ajal“ taaskord õigusselgusetust nagu on ülal kirjeldatud sõnaga „kiire“. Paraku on jäetud tõlgendamise küsimus kohtutele ja see ei aita kaasa märka ja võta maha kohustuse osas selguse loomisele. On küsitav, kas selliseid õigusmõisteid on vajalik digiteenuste määramises määratleda või võiks see jääda EK tõlgendada, kuid praktika näitab, et sellised tõlgendused võivad jääda hiljaks ja EL-i liikmesriikide kohtud võivad jõuda erinevatele seisukohtadele. Märka ja võta maha kohustuse olulisusest ning selle ümber olevast ebaselgusest tulenevalt on vajalik konkreetne. Seega on töö autori hinnangul vajalik luua õigusraamistik, mis ei jäta liialt vabu käsi EL-i liikmesriikidele. EL-i liikmesriigid nagu Holland ja Saksamaa on määranud konkreetse ajaperioodi ning töö autor on seisukohal, et ka digiteenuste määruse võiks määrata eemaldamise aja ülempiiri ning EL-i liikmesriikidele jäetaks õigus seda lühendada.

Oluliseks täienduseks on ka artikkel 15, mis sätestab põhjendamise kohustuse. Nimelt artikli 15 lõike 1 kohaselt, kui veebimajutusteenuse osutaja otsustab eemaldada teenusesaajate esitatud kindla teabe või tõkestada sellele juurdepääsu, teavitab ta teenusesaajat oma otsusest hiljemalt kõnealuse teabe eemaldamise või sellele juurdepääsu tõkestamise ajal ning esitab oma otsuse

selge ja konkreetse põhjenduse, olenemata sellest, milliseid vahendeid kõnealuse teabe avastamiseks, tuvastamiseks, eemaldamiseks või sellele juurdepääsu tõkestamiseks kasutatakse ning olenemata otsuse tegemise põhjustest. Lõikes 2 on sätestatud teave, mida selline põhjendus sisaldama peaks. Põhjendamiskohustuse rakendamine aitab kaasa põhjendatud otsuste tegemisele veebimajutusteenuse osutajate ja digiplatvormide poolt sisu eemaldamise või juurdepääsu takistamise otsuse tegemisel ja loodetavasti vähendab ka ennatlike otsuste tegemist.

Digiteenuste määruses sisalduvad ka meetmed, millega tagatakse nende isikute õigused, kelle poolt avaldatud teave eemaldatakse või kelle suhtes rakendatakse muid sanktsioone. Täpsemalt luuakse artikliga 17 kohustus ettevõttesisesele kaebuste menetlemise süsteemi loomiseks. Lõike 1 kohaselt tagavad digiplatvormid teenusesaajatele vähemalt kuue kuu jooksul pärast otsuse tegemist juurdepääsu tõhusale ettevõttesisesele kaebuste menetlemise süsteemile, mis võimaldab esitada elektrooniliselt ja tasuta kaebusi digiplatvormi otsuste peale. Sellisteks otsusteks on otsused teabe eemaldamise või sellele juurdepääsu tõkestamise kohta; otsused peatada ajutiselt või lõpetada alaliselt teenusesaajale teenuse osutamine täielikult või osaliselt; otsused teenusesaaja konto ajutise peatamise või lõpliku sulgemise kohta. Teenuseosutajatel, kelle suhtes on mõni eelpool nimetatud otsustest tehtud, on õigus valida otsuse vaidlustamiseks määruses (art 17 lg 2) nimetatud sertifitseeritud kohtuvälise vaidluse lahendamise organ. Ka ettevõttesisesele kaebuste menetlemise käigus tehtud otsused on edasikaevatavad.

E-kaubanduse direktiivis sätestatud märka ja võta maha kord on puudulik ning see on tekitanud olukorra, kus EL-i liikmesriigid on pidanud võtma vastu erinevaid õigusakte ja ka vahendusteenuse osutajad on loonud iseseisvalt ebaseaduslikust sisust teavitamise mehhanisme. Seetõttu esineb EL-i liikmesriikide vahel suuri erinevusi e-kaubanduse direktiivi artikli 14 tõlgendamisel ja puudub õiguskindlus. Töö autori hinnangul on digiteenuste määruses probleem põhjalikult ette võetud ning seejuures töötatud välja ühtsed põhimõtted, mida EL-s rakendada peab. Siiski on autori hinnangul lahendamata sätte fundamentaalsed probleemid nagu sõnade „õigel ajal“ ja „kiire“ ebaselgus, mistõttu ei pruugi siiski oodatavat märka ja võta maha meetme ühtlustumist EL-i siseselt aset leida.

3.2. Ebaseaduslik teave ja tegevus

E-kaubanduse direktiivis sätestatud vastutuse piirangute üheks oluliseks komponendiks on ebaseaduslik teave ja/või tegevus ning täpsemalt selle tuvastamine ja vajalike meetmete võtmine. Euroopa Parlamendile koostatud raportis on rõhutatud, et ebaseadusliku veebisisu vastu tuleks võidelda sama rangusastmega kui ebaseadusliku sisu vastu väljaspool interneti. Samuti peetakse vajalikuks ebaseadusliku sisu kiiret ja järjepidevat eemaldamist, et võidelda kuritegude ja põhiõiguste rikkumistega.¹³⁴ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkti 40 kohaselt peavad teenuseosutajad teatavates tingimustes tegutsema ebaseaduslike tegevuste takistamise või lõpetamise eesmärgil ning direktiivi alusel peaks olema võimalik välja arendada kiired ja usaldusväärsed menetlused, et kõrvaldada ja tõkestada juurdepääs ebaseaduslikule teabele.¹³⁵ Direktiiv ei sätesta, milline sisu või tegevus on ebaseaduslik ning see on jäetud erinevate õigusaktide, kohtute ja teiste haldusasutuste otsustada.

Eelpool viidatud raportis on selgitatud ka seda, et kuigi teatavat liiki sisu ebaseaduslikkust on lihtne kindlaks teha, on muud liiki sisu puhul raskem otsust teha, sest see nõuab konteksti arvestamist. Tänapäevased tarkvaraprogrammid on võimelised tuvastama etteantud sisu ja kriteeriumite piires sisu, mis on ebaseaduslik. Peeters hoiatab, et mõned automaatsed vahendid ei ole konteksti arvesse võtmiseks piisavalt keerukad, mis omakorda võib kaasa tuua sõnavabaduse tarbetu piiramise. Samuti rõhutas ta ka seda, et konkreetset teavet võidakse ühes EL-i liikmesriigis pidada ebaseaduslikuks, kuid teises EL-i liikmesriigis kuulub see väljendusvabaduse õiguse alla.¹³⁶

Euroopa Komisjoni tellimisel valmistatud uuringus on jaotatud ebaseaduslik sisu 9 suuremasse kategooriasse:¹³⁷

- 1) Autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste rikkumised: eristada on võimalik autoriõigusega kaitstud teose volitamata kättesaadavaks tegemist konkreetse veebimajutus teenuse vahendaja kaudu ning autoriõigusega kaitstud teoste linkide postitamist või nende kättesaadavaks tegemist.

---

¹³⁴ Peeters, K. Raport digiteenuste õigusakti ja põhiõigustega seoses tekkivate probleemide kohta (2020/2022(INI)). – Euroopa Parlament. Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon 01.10.2020, lk 4-5. Arvutivõrgus: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0172_ET.html (26.04.2022).

¹³⁵ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkt 40.

¹³⁶ Peeters, K, lk 5.

¹³⁷ Hoboken, v J. Quintais, P. J, Eijk, v N, lk 20-21.

- 2) Kaubamärgi rikkumised: kolmandate isikute poolt kaubamärgi osas segaduse tekitamine või selle kahjulik kasutamine.
- 3) Võltsimine ja paralleellevitamine: võltsitud toodete tootmine, levitamine ja müük või originaaltoodete paralleelne loata levitamine.
- 4) Ärisaladuste rikkumised: konfidentsiaalse äriteabe loata kasutamine.
- 5) Tarbijakaitse rikkumised: kõikvõimalikud tarbijate õiguste rikkumised.
- 6) Privaatsus- ja laimuseaduse rikkumised: ebaseaduslik sekkumine üksikisikute privaatsusesse (näiteks privaate teabe veebis avaldamine), mainesse, samuti valede, eksitavate või kahjulike väidete esitamine üksikisikute või äriüksuste kohta.
- 7) Andmekaitse rikkumised: isikuandmete läbipaistmatu, mitteõiglane ning ebaseaduslik töötlemine.
- 8) Vihakõne ja vägivallale õhutamine.
- 9) Laste seksuaalse kuritarvitamise materjal ja kättemaksuporno.

Sarnane liigitus on kasutusel ka digiteenuste määruses, mille põhjenduspunkti 57 kohaselt on ebaseaduslikuks sisuks näiteks laste seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali või vaenukõne levitamine, ja ebaseadusliku tegevusega tegelemine, näiteks liidu või siseriikliku õigusega keelatud toodete või teenuste, sealhulgas võltsitud toodete müük.¹³⁸ Erinevalt e-kaubanduse direktiivist, on digiteenuste määruses ebaseadusliku sisu olemust täpsustatud. Täpsemalt on artikli 2 punktis (g) esitatud ebaseadusliku sisu mõiste, mille kohaselt on ebaseaduslikuks sisuks igasugune teave, mis iseenesest või teatava tegevuse, sh toodete müügi või teenuste osutamise käsitlemise tõttu ei ole kooskõlas liidu või EL-i liikmesriigi õigusega, olenemata selle õiguse täpsest reguleerimisest või laadist. Sidusrühmade sõnul ei peaks digiteenuste määruses sätestama eraldiseisvat kahjuliku sisu (tegemist on sisuga, mis võib olla kahjulik, kuid ei ole ebaseaduslik) mõistet ja sellisele sisule rakendama eemaldamiskohustust, sest see võib suuresti mõjutada sõnavabaduse kaitset.¹³⁹

Ka digiteenuste määruse põhjenduspunktis 12 on selgitatud, et ebaseadusliku sisu mõistet on vajalik tõlgendada laialt, et see hõlmaks ka ebaseadusliku sisu, toodete, teenuste ja tegevusega seotud teavet. Selline teave võib olla mistahes vormis, mis on kohaldatava õiguse kohaselt ebaseaduslik ning oluline ei ole see, kas teave või tegevus on ebaseaduslik EL-i õigusest või EL-i õigusega kooskõlas olevast siseriiklikust õigusest. Oluline ei ole kas see, milline on

---

¹³⁸ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 57.

¹³⁹ Euroopa Komisjon. Digiteenuste määruse seletuskiri, p 3.

asjaomase õiguse täpne olemus või reguleerimise.¹⁴⁰ Töö autori hinnangul aitab ebaseadusliku sisu mõistmisele kindlasti kaasa ka põhjenduspunktides 12 ja 57 toodud näitlikud loetelud teabest ja tegevusest, mis on ebaseaduslikud. Ebaseadusliku sisu olemus on olenemata e-kaubanduse direktiivi puudujääkidest praktikas siiski mõistetav. Töö autori hinnangul toob digiteenuste määrus ebaseadusliku mõiste osas vajalikku selgust ja seeläbi aidatakse kaasa ka sellise sisu vastu võitlemisele. Siiski kuna teenuseosutajad kasutavad aina enam tarkvaralisi lahendusi ehk ebaseadusliku sisu ei tuvasta inimene, võib see tekitada uusi probleeme, sest nagu ka Peeters on öelnud, siis võib selliste programmide kasutuselevõtt tekitada olukorra, milles nõu kindluse mõttes kustutatakse ka potentsiaalselt ebaseaduslik sisu või tarkvaraliste puudujääkide tõttu jääb tegelikkuses ebaseaduslik sisu eemaldamata.¹⁴¹

3.3. Tegelik teadmine ebaseaduslikust sisust või illegaalsest tegevusest

E-kaubanduse direktiivi artikkel 14 lõike 1 punkti (a) kohaselt kui osutatakse infoühiskonna teenust, mis seisneb teenuse saaja poolt pakutava teabe talletamises, tagavad EL-i liikmesriigid, et teenuseosutaja ei vastuta teenuse saaja taotluse põhjal talletatava teabe eest kui teenuseosutajal ei ole tegelikku teavet ebaseadusliku tegevuse või teabe kohta ja kahjutasunõuete osas ei tea ta fakte või asjaolusid, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või teave. Ka artikli 13 lõike 1 punktis (e) sätestatud teenuseosutaja kohustus kõrvaldada kiiresti talletatav teave või tõkestada juurdepääsus, kui ta saab teada fakti, et teave on edastuse algpunktis võrgust eemaldatud või juurdepääs sellele on tõkestatud või et kohus või haldusasutus on andnud korralduse see kõrvaldada või tõkestada, põhineb tegelikul teadmisel.¹⁴²

Euroopa Komisjon on leidnud, et EL-i liikmesriikide siseriiklikud õigusaktid tõlgendavad erinevalt seda, millistel tingimustel eeldatakse, et veebimajutuse teenuse pakkujal on tegelik teadmine ebaseaduslikust tegevusest või kolmanda isiku talletatud teabest. Valdav osa EL-i liikmesriike jätab selle iga juhtumi puhul riiklike kohtute otsustada.¹⁴³ Näiteks Austria

---

¹⁴⁰ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt p 12.

¹⁴¹ Vt viited 134 ja 136.

¹⁴² Töö autor peab oluliseks märkida, et e-kaubanduse direktiivi inglise keelses versioonis on artikli 13 punktis (e) kasutatud mõistet „*actual knowledge*“ nagu artikli 14 lõike 1 punktis (a), kuid eesti keelne versioon artiklist 13 mõistet sellises sõnastuses ei sisalda.

¹⁴³ Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Commission staff working document. Impacts Assessment Report. Annexes accompanying the documents. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC. – Brüssel 15.12.2020 SWD(2020) 348 final, part 2/2, lk 95. Arvutivõrgus: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2020\)348&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2020)348&lang=en) (26.04.2022).

kohtupraktika kohaselt saab tegelik teadmine tekkida vaid siis, kui sisu ebaseaduslikkus on ilmselge ehk iga mittejurist ilma täiendava uurimiseta saab ebaseaduslikkusest aru. Saksamaal ja Hollandis on tegeliku teadmise tekkimiseks vajalik ebaseadusliku tegevuse kohta teabe saamine. Samas Itaalias, Hispaanias, Poolas ja Ühendkuningriikides loetakse kohtupraktika kohaselt tegelikuks teadmiseks mis tahes viisil teada saamist. Soome õiguses loetakse tegelikuks teadmiseks ainult seda teavet, mida saadakse kohtumäärusest (va autoriõiguse alased rikkumised).¹⁴⁴

Praktikas on juurdunud peamiselt kaks tegeliku teadmise tekkimise alust, milleks on kas kohtu või haldusastutuse otsus või määrus, mille alusel määratletakse sisu ebaseaduslikkus või teavituse alusel, kuid seda vaid juhul, kui sisu on ilmselgelt ebaseaduslik ning selle hindamine toimub igal üksikjuhul eraldi. Sellistes olukordades on vajalik juhtumipõhine lähenemine.¹⁴⁵ Euroopa Komisjon on selgitanud, et kui veebimajutusteenuse pakkuja saab teate tema poolt hoitava sisu väidetava ebaseaduslikkuse kohta, siis ei tohiks teda võtta vastutusele isegi siis, kui teate saamisega seostatakse tegelik teadmine või teadlikkus ebaseaduslikust sisust, kuni teenuse pakkuja on võtnud tarvitusele meetmeid vastavalt e-kaubanduse direktiivile. Vastutusele võtmisest tuleb aga hoiduda aja jooksul, mis vastab direktiivi nõudele reageerida kiiresti. Lisaks ajalisele piirile, millise jooksul ei tohiks teenuse osutajat vastutusele võtta, võib tekkida ka ebaselgus küsimuses, millise sisuga peab teade olema¹⁴⁶, et teenuse pakkujal tekiks tegelik teadmine.¹⁴⁷

Euroopa Kohus on tegeliku teadmise osas öelnud, et „artikli 14 lõike 1 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab mis tahes olukorda, kus teenuseosutaja saab ühel või teisel moel teada sellistest faktidest või asjaoludest; vastasel korral kaotaks see säte oma kasuliku mõju“. Kohus selgitas ka seda, et hõlmatud on eelkõige olukorrad, kus ebaseadusliku tegevuse või teabe olemasolu avastatakse omaalgatuslike kontrollide käigus või teenuseosutajat teavitatakse sellisest tegevusest või teabest. Kolmandate isikute poolne teavitus ei pruugi siiski artiklis 14 ette nähtud erandi kohaldamist välistada, sest selline teavitus võib olla ebatäpne või piisavalt põhjendamata. Sellist olukorda peab arvestama ja kontrollima siseriiklik kohus ning otsustama,

---

¹⁴⁴ Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Overview of the legal framework of notice-and-action procedures in Member States SMART 2016/0039, lk 2-3.

¹⁴⁵ *Ibid*, lk 2.

¹⁴⁶ Magistratöö alapeatükis 3.1 on selgitatud, et digiteenuse määrusega määratakse kindlaks teatele esitatavad nõuded. Seega peab töö autor oluliseks selgitada, et digiteenuste määruse vastuvõtmisega selline ebaselgus lahendatakse.

¹⁴⁷ Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Commission staff working document, lk 161.

kas „e-turu haldajale nii edastatud teavet arvestades oli tal tegelikult teave faktide ja asjaolude kohta, mille põhjal kohusetundlik ettevõtja oleks pidanud järelutama, et tegemist on seadusvastasusega“.¹⁴⁸ Töö autori hinnangul tekitab EK poolt kasutatud „kohusetundlik ettevõtja“ uusi küsimusi, sest ei ole selge millistel tingimustel tuleb ettevõtjat lugeda „kohusetundlikuks“. EK on selgitanud ka seda, et artikli 14 kohaldamiseks ei piisa ebaseadusliku sisu olemasolust, vaid vajalik on selle osas teadmine saada.¹⁴⁹

Erinevalt e-kaubanduse direktiivist, on digiteenuste määruse põhjenduspunktis 22 selgitatud, et teenuseosutajal võib tekkida tegelik teadmine või teadlikkus sellisest teabest eelkõige omaalgatuslike uurimiste või teadete kaudu, mille üksikisikud või üksused on talle käesoleva määruse kohaselt esitanud, kui need teated on piisavalt täpsed ja põhjendatud, nii et hoolikas ettevõtja saaks väidetava ebaseadusliku sisu mõistlikul viisil kindlaks teha, seda hinnata ja vajaduse korral selle vastu meetmeid võtta.¹⁵⁰ Oluliseks täienduseks on ka artikli 14 lõigetes 2 ja 3 kirjeldatud teavitamise mehhanismid, mis aitavad kindlasti luua ühelt poolt selgust vahendusteenuse osutajatele, sest selliste teadete korral loetakse ta teadlikuks olemaks ning teisalt saavad ka ebaseadusliku sisu tõttu kahjustatud isikud oma õiguseid kergemini kaitsta. Seega on digiteenuste määruses võetud EK seisukohti arvesse ning toodud sisse näiteks mõisted „kohusetundlik/hoolikas ettevõtja“. Siiski nagu ka EK, ei selgita samuti digiteenuste määrus, millal loetakse ettevõtja hoolikaks. On küsitav, kas hoolikaks saab pidada ettevõtjat, kes teeb teatud toiminguid nagu näiteks omaalgatuslikud uurimised ja on aktiivne ebaseadusliku sisu tuvastamisel või on vajalikud täiendavad meetmed. Seega on töö autori hinnangul siiski jätkuvalt mitmeid küsitavusi mis on kandunud ka digiteenuste määruse ettepanekusse, kuid jäänud täiendavate selgitustega.

3.4 Erisused väga suure platvormi vastutuses

Väga suur hulk kasutajaid on koondunud väikese arvu väga suurte veebiplatvormide ümber. Sellised platvormid omavad tähtsat rolli nii ühiskonnas kui ka majanduses, sest nad saavad mõjutada näiteks illegaalsete kaupade ja sisu pakkumist veebis, aga ka seda, kes üldse pääseb nende teenustele ligi.¹⁵¹ Digiteenuste määruse ettepanekuga kehtestatakse mh lisakohustused väga suurtele digiplatvormidele, sest nende mõju ja roll ühiskonnale laiemalt ja majanduses on

---

¹⁴⁸ EKO C-324/09, p-d 121 ja 122.

¹⁴⁹ EKO C-236/08–C-238/08 p 106.

¹⁵⁰ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 22.

¹⁵¹ Euroopa Komisjon. Komisjoni töötajate töödokument. Impact assessment SWD(2020) 348 final, lk 9 ja 27.

väga suur.¹⁵² Digiteenuste määruses on kohustused jagatud sisuliselt nelja tasandile: (1) esimene tasand kohaldub kõigile infoühiskonna teenuse pakkujatele; (2) teine tasand on seotud veebimajutuse teenuse pakkujatega; (3) kolmas tasand puudutab digiplatvorme, kes on veebimajutuse teenuse pakkujad ning (4) neljas tasand kohaldub väga suurtele digiplatvormidele.¹⁵³

Seletuskirja kohaselt nähakse ette vastutuse jagamine ebaseadusliku veebisisu vastu võitlemisel vahendusteenuste, nende saajate ja ametiasutuste vahel. Täiendavad meetmed nähakse ette väga suurtele platvormidele, sest neil on suurim tegevusulatus (digiteenuste iseloomulik piiriülene olemus) ja nad kuuluvad olulise käibega suuretevõtjatele, mistõttu olenemata nende meetmete piiratusest, on need siiski proportsioonis selliste ettevõtjate olemuse ja suutlikkusega neid täita. Digiteenuste määruse põhjenduspunkti 51 kohaselt tuleb digiplatvormide osas kohaldada täiendavat läbipaistvusega seotud aruandluskohustust ning samuti sätestatakse täiendavad kohustused väga suurtele digiplatvormidele lisaks digiteenuste määruse jagudes 1-3 nimetatud kohustustele, et tagada süsteemsete riskide juhtimine.¹⁵⁴ Põhjenduspunkti 56 kohaselt tulenevad sellised süsteemsed riskid, mida on täpsemalt kirjeldatud põhjenduspunktis 57, teenuste käitamisest ja kasutamisest ning teenusesaajate võimalikust teenuse väärkasutamisest, ning võtma asjakohaseid riskivähendusmeetmeid.¹⁵⁵ Riske on võimalik jagada kolme kategooriasse:¹⁵⁶

- 1) teenuste väärkasutamine ebaseadusliku sisu levitamiseks, mis on ka käesoleva magistritöö eesmärgiga enim seotud. Sellised riskid on mh seotud näiteks EL-i või liikmesriikide siseriikliku õigusega keelatud toodete või teenuste, sealhulgas võltsitud toodete müügiga ja need võimenduvad just läbi väga suurte platvormide, sest pahatahtlikud isikud saavad sellisele sisule pakkuda juurdepääsu läbi ulatusliku jälgijaskonnaga kontode suurele hulgale inimestele.
- 2) mõju põhiõiguste hartaga kaitstavate põhiõiguste kasutamisele; ning
- 3) platvormi teenuse tahtlik ja koordineeritud manipuleerimine.

Kasutaja kokkupuutumine ebaseadusliku sisu ja tegevusega just väga suurel veebiplatvormil on väga tõenäoline. Samas ebaseadusliku sisuga võitlemine sellistel platvormidel on keeruline, sest nad on muutunud avalikeks teabevahetuse allikateks, mistõttu on sõnavabaduse roll samuti

---

¹⁵² Digiteenuste määruse seletuskiri, p 2.

¹⁵³ Väga suure digiplatvormi olemust ja definitsiooni on käsitletud käesoleva töö alapeatükis 1.3.

¹⁵⁴ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 51.

¹⁵⁵ *Ibid*, põhjenduspunkt 56.

¹⁵⁶ Kategooriad on koostatud digiteenuste määruse põhjenduspunkti 57 alusel.

äärmiselt oluline.¹⁵⁷ Seega nähakse ette, et väga suured digiplatvormid peavad vähemalt kord aastas tegema kindlaks kõik märkimisväärsed süsteemsed riskid, mis tulenevad nende teenuste toimimisest ja kasutamisest EL-s, ning neid analüüsima ja hindama (artikkel 26 lg 1). Kehtestada tuleb ka mõistlikud, proportsionaalsed ja tõhusad riskimaandamisemeetmed, mis on kohandatud artiklis 26 määratletud kindlatele süsteemsetele riskidele (artikkel 27 lg 1). Sellised platvormid peavad oma kulul ja vähemalt kord aastas korraldama ka auditi, et hinnata vastavust määruse III peatükis sätestatud kohustustele ja kõikidele kohustustele, mis on võetud artiklites 35 ja 36 osutatud tegevusjuhendite ning artiklis 37 osutatud kriisiprotokollide alusel (artikkel 28 lg 1). Lisaks hõlmab neljas jagu ka kohustust, kui kasutatakse soovitusüsteeme, avaldada peamised parameetrid, mida nende soovitusüsteemides kasutatakse (artikkel 29 lg 1) ning kui kuvatakse oma internetipõhises kasutajaliideses internetireklaami, tuleb koostada ja teha üldsusele kättesaadavaks andmekogu, mis sisaldab lõikes 2 osutatud teavet (artikkel 30 lg 1). Selliseid täiendusi on kiidetud, sest sõltumatu järelevalve on selliste platvormide puhul seni suuresti puudunud. Samas tekitab see ka küsimusi, et kas ja kuidas suudab EL sellise sõltumatu auditeerimisrežiimi välja töötada. Regulaatorid, teadlased ja eksperdid on soovinud uurimistööde läbiviimiseks juurdepääsu platvormi andmetele andmebaaside või rakendusliidest kaudu ning digiteenuste määrusega võimaldatakse neile see.¹⁵⁸

Kuna digiteenused on üldreeglina piiriülesed, siis võetakse ettepaneku kohaselt kasutusele ka EL-i liikmesriikide vaheline koostöömehhanism, millega tõhustatakse EL-i tasandi järelevalvet väga suurte digiplatvormide üle. Selle tagamiseks peavad väga suured digiplatvormid tagama oma tegevuskohajärgsele digiteenuste koordinaatorile või komisjonile nende põhjendatud taotluse korral ja taotluses märgitud mõistliku aja jooksul juurdepääsu andmetele, mis on vajalikud, et käesoleva määruse sätete täitmist jälgida ja hinnata (artikkel 31 lg 1). Samuti peavad nad määrama ka ühe või mitu vastavuskontrolli spetsialisti, kes vastutavad määruse sätete täitmise järelevalve eest (artikkel 32 lg 1).

Seega eelnevast tulenevalt on väga suurtele digiplatvormidele digiteenuste määruse vastuvõtmisega ettenähtud väga mitmeid riskide maandamise, aruandluse ning teabe avaldamisega seotud kohustusi ning töö autori arvates on sellised kohustused proportsionaalsed ja vajalikud, sest väga suured digiplatvormid on viimaste aastatega saavutanud märkimisväärsed

---

¹⁵⁷ Euroopa Komisjon. Komisjoni töötajate töödokument. Impact assessment SWD(2020) 348 final, lk 28.

¹⁵⁸ Blankertz, A, Jaurisch, J. What the European DSA and DMA proposals mean for online platforms? – The Brookings Institution 14.01.2021.

mõju igapäevaelu üle ning seega on mõistetav, et riskide maandamiseks on vajalik võtta nende suhtes täiendavaid meetmeid.

3.5. Rikkumise territoriaalne ulatus

Statistika näitab, et käesoleva magistritöö kirjutamise seisuga on sajast maailma suurimast internetis tegutsevast ettevõttest 48 registreeritud Ameerika Ühendriikides, sh kolm kõige suuremat¹⁵⁹ – Amazon.com, Inc. (haldab Amazoni nimelist veebikaubamaja ning muid samanimelisi veebiteenuseid), Alphabet Inc. (haldab Google otsingumootorit) ning Meta Platforms, Inc. (haldab Meta nimelist sotsiaalmeedia platvormi (varasemalt tuntud kui Facebook)). Kuna töö keskendub EL-s kehtivale õigusele, siis tekib küsimus, kas väljaspool EL-i registreeritud ettevõtete vastu on üldse võimalik nõudeid esitada ja õiguskaitsevahendeid kasutada. Samuti vajab selgitamist, kas nõue saab ulatuda väljapoole EL-i või see peab piirduma EL-ga.

Kirjeldatud probleemi on ka Euroopa Komisjon oma ettepanekus digiteenuste määruse vastuvõtmiseks puudutanud. Konsultatsioonides sidusrühmadega jõuti üldisele järeldusele, et määrusest tulenevate kohustuste territoriaalne kohaldamisala hõlmaks kõiki osalejaid, kes liidus kaupu, teavet või teenuseid pakuvad, olenemata nende tegevuskohast. Silmapaistva märkusena tõstatasid vastajad ka esile seda, et see on erilist tähtsust omav just väga suurte platvormidega seonduvalt. Komisjon on täiendavalt märkinud ka seda, et selline lähenemine on oluline ka liidus asuvate digiteenuse osutajate ebasoodsa konkurentsiolekorra vältimiseks.¹⁶⁰ Töö autor leiab, et selline lähenemine on kindlasti tähelepanuväärne, sest vastasel juhul saaksid EL-st väljaspool asuvad digiteenuste pakkujad turul eelise.

Digiteenuste määruse põhjenduspunkti 7 kohaselt tuleb määruses nimetatud õigusnormide tõhususe ja võrdsete tingimuste tagamiseks neid kohaldada vahendusteenuste osutajate suhtes olenemata nende tegevus- või elukohast, kui nad osutavad teenuseid EL-is, nagu tõendab nende märkimisväärne seos liiduga.¹⁶¹ Märkimisväärne seos on olemas, kui teenuseosutajal on EL-is tegevuskoht või tal on märkimisväärne arv kasutajaid ühes või mitmes EL-i liikmesriigis või kui tema tegevus on suunatud ühte või mitmesse EL-i liikmesriiki. Hindamise aluseks on

---

¹⁵⁹ Companies Market Cap. Largest internet companies by market cap. Arvutivõrgus: <https://companiesmarketcap.com/internet/largest-internet-companies-by-market-cap/> (26.04.2022).

¹⁶⁰ Euroopa Komisjon. Digiteenuste määruse seletuskiri, p 2.

¹⁶¹ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 7.

mitmete tegurite nagu kohaliku keele- (sh seoses reklaamide ja teenindusega) või rahavääringu valikute olemasolu, kaupade või teenuste tellimise võimalus, aga ka kohaliku domeeni kasutamine. Märkimisväärse seose olemasolu eeldatakse, kui „teenuseosutaja suunab oma tegevuse ühte või mitmesse EL-i liikmesriiki vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) 1215/2012¹⁶² artikli 17 lõike 1 punktile c¹⁶³“. Täpsustatud on seda, et märkimisväärse seoses olemasolu otsustamine ei saa toimuda ainult selle põhjal, et veebisaidile on EL-is juurdepääs.¹⁶⁴

Kuivõrd digiteenuste määrus on siiski hetkel vaid ettepanek ja on läbimas lugemisi Euroopa Parlamendis, siis analüüsib töö autor ka Euroopa Kohtu praktikat seoses veebiplatvormi tegevuskohaga väljaspool EL-i, sest e-kaubanduse direktiivis puuduvad sellised sätted nagu eelpool kirjeldatud digiteenuste määrukses sätestatud. E-kaubanduse direktiivi artikli 3 esimese lõike kohaselt tagab iga EL-i liikmesriik, et infoühiskonna teenused, mida pakub tema territooriumil asuv teenuseosutaja, vastavad kõnealusel EL-i liikmesriigis kehtivatele kooskõlastatud valdkonna küsimusi puudutavatele siseriiklikele õigusnormidele ning lõike 2 kohaselt ei tohi EL-i liikmesriigid kooskõlastatud valdkonda kuuluvatel põhjustel piirata teisest EL-i liikmesriigist pärit infoühiskonna teenuste osutamise vabadust.

Territoriaalse ulatuse osas on e-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkti 58 kohaselt kehtiv põhimõte, et direktiiv kohaldub kolmandatest riikidest pärit teenuseosutajatele, kelle pakutav teenus on kättesaadav EL-is. Kuna elektrooniline kaubandus on globaalne, siis peavad EL-i õigusnormid olema vastavuses rahvusvaheliste eeskirjadega. Kõnealusel põhjenduspunktiga on piiratud ka e-kaubanduse direktiivi mõju rahvusvahelistes organisatsioonides peetavatele õigusteemalistele aruteludele.¹⁶⁵ Euroopa Kohus on põhjenduspunktist 58 tulenevat põhimõtet laiendanud. Aastal 2018 tehtud lahendis *Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Limited* jõudis kohus järeldusele, et ettekirjutus, mis on tehtud seoses ebaseadusliku teabele juurdepääsu tõkestamises, võib laieneda üle kogu maailma.¹⁶⁶ Seda põhjusel, et e-kaubanduse direktiiv ja eelkõige selle artikkel 18 lg 1 ei näe ette mingeid, sealhulgas territoriaalseid piiranguid nende

---

¹⁶² Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud).

¹⁶³ Määruse (EL) nr 1215/2012 artikkel 17 lg 1 p c kohaselt asjades, mis puudutavad lepinguid, mille isik on tarbijana sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks määruse 4. jao alusel, ilma et see piiraks artikli 6 ja artikli 7 punkti 5 kohaldamist, kui tegemist on muudel juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis äri- või kutsetegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.

¹⁶⁴ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 8.

¹⁶⁵ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkt 58.

¹⁶⁶ EKo C-18/18, *Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Limited*, ECLI:EU:C:2019:821, p 50.

meetmete ulatusele, mida EL-i liikmesriikidel on selle direktiivi alusel õigus võtta. Seoses direktiivi põhjenduspunktidega 58 ja 60 leidis EK, et EL-i liikmesriigid peavad tagama, et ülemaailmseid tagajärgi tekitavate meetmete võtmine arvestaks elektroonilise kaubanduse valdkonda reguleerivaid rahvusvahelisi eeskirju nõuetekohaselt arvesse. Sellest tulenevalt on vajalik, et meetmete rakendamisel oleks arvestatud ka asjakohase rahvusvahelise õigusega.¹⁶⁷

Kohtu eelnevalt kirjeldatud *Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Limited* otsuse tagamaid aitab avada ka kohtujuristi Maciej Szpunar'i ettepanek. Kohtujurist märkis esmalt, et Facebook Ireland kui Facebooki tütarettevõtja käitab elektroonilist platvormi, mis on mõeldud üksnes väljaspool Ameerika Ühendriike ja Kanadat asuvatele kasutajatele, kuid see ei takista platvormi kaudu levitatava teabe eemaldamist ülemaailmselt.¹⁶⁸ Kohtujurist viitas ka kohtuotsusele Eestiga seotud asjas *Bolagsupplysningen OÜ, Ingrid Ilsjan v Svensk Handel AB*, milles otsustas kohus, et kuna veebisaidil avaldatud andmesisu on kõikjal kättesaadav ning et selle levitamise ulatus on põhimõtteliselt ülemaailmne, tuleb hagi, milles palutakse sellise andmesisu eemaldamist, esitada kohtule, mille alluvusse kuulub kogu kahju hüvitamise nõude lahendamine.¹⁶⁹ Kohtujuristi hinnangul on oluline, et EL-i liikmesriigi kohus saaks teha otsuse internetis avaldatud andmesisu kustutamise kohta, mille mõju oleks ülemaailmne. Seejuures on oluline lahendada ka küsimus, milline kohus oleks pädevam tegema sellist otsust. Iga kohus seisaks silmitsi raskustega, mis tekivad ülemaailmselt levivate veebisaitidele korralduste andmisega. Tõstatati ka küsimus kas hagejalt saaks ja tuleks nõuda, et kui asja lahendamisel kohaldatud seaduse alusel on teave ebaseaduslikuks tunnistatud, siis see teave on ebaseaduslik ka kõikide teiste võimalike kohaldamisele kuuluvate seaduste alusel.¹⁷⁰ Kohtujurist leidis, et EL-i liikmesriigi kohus võib teoreetiliselt teha otsuse internetis levitatud teabe eemaldamise kohta ülemaailmselt. Samas, riigisiseste õigusnormide ja eraelu puutumatus ja isikuõiguste kaitse vahel valitsevate erinevuste tõttu ning laialdaselt tunnustatud põhiõiguste järgimiseks, peab kohus pigem võimalusel piirama ettekirjutuste territoriaalset ulatust nõuete puhul, mis on tehtud eraelu puutumatus ja isikuõiguste rikkumise valdkonnas. Eemaldamiskohustuse ulatus peaks piirduma isiku, kelle õigusi on rikutud, kaitsmisega. Selleks võib kohus andmesisu kustutamise korralduse asemel teha ettekirjutuse, et juurdepääs asjaomasele teabele tõkestataks geoblokeeringu abil.¹⁷¹

---

¹⁶⁷ *Ibid*, p-d 51-53.

¹⁶⁸ EKo C-18/18, *Eva Glawischnig-Piesczek vs Facebook Ireland Limited*, kohtujuristi Szpunar, M. ettepanek, ECLI:EU:C:2019:458, p 77.

¹⁶⁹ EKo C-194/16 *Bolagsupplysningen OÜ, Ingrid Ilsjan v Svensk Handel AB*, p 48.

¹⁷⁰ EKo C-18/18, kohtujuristi Szpunar, M. ettepanek, p-d 96-97.

¹⁷¹ *Ibid*, p 100.

Töö autor on Euroopa Kohtu praktikat arvesse võttes seisukohal, et EL-i väliseid äriühinguid, kes veebiplatvorme haldavad, kuid mis on EL-i elanikele siin kättesaadavaks tehtud, saab hageda EL-i liikmesriigi kohtutes ning isik ei pea pöörduma enda õiguste kaitseks mitmesse kohtusse. Põhimõtet kinnitavad ka digiteenuste määruse eelnevalt kirjeldatud põhjenduspunktid, mis tagavad nii EL-i elanike kaitse kui ka loovad kohalikele äriühingutele võrdsed konkurentsitingimused. Samuti võib probleem tekkida eelkõige kohtu või haldusasutuse otsuse või ettekirjutuse täitmisega, sest isegi kui kohus võtab seisukoha, et sisu või tegevus on ebaseaduslik, siis digiplatvorm ei pruugi seda täita. Kohustuse mittetäitmise tagajärjeks võib olla näiteks määratud rahatrahv¹⁷², kuid see võib kuuluda digiplatvormi nn riskisfääri ja seda ei pruugita pidada piisavalt tõsiseks, et otsust täita. Samuti võib kogu nõude esitamise protsess olla kahjustatud isikule koormav nii ajaliselt kui ka rahaliselt ning seega võib digiplatvorm püüda ka sellist olukorda ära kasutada.

---

¹⁷² Digiteenuste määruse artikli 42 lõike 3 kohaselt võivad liikmesriigid määruse täitmata jätmise eest määrata karistuse ebaõige, mittetäieliku või eksitava teabe esitamise, ebaõigele, mittetäielikule või eksitavale teabele reageerimata või selle parandamata jätmise ning kohapealsest kontrollist keeldumise eest, mis ei tohi ületada 1% asjaomase teenuseosutaja aastasest sissetulekust või käibest. Töö autor peab oluliseks märkida, et artiklis 42 ei ole täpsustatud, kas tegemist on asjaomase liikmeriigi siseselt teenitud käibega või teenuseosutaja kogu käibega.

4. Vabatahtlikud järelevalvemeetmed

4.1 Üldise jälgimiskohustuse puudumine

E-kaubanduse direktiivi artiklis 15 on sätestatud üldise jälgimiskohustuse puudumine ehk keeld EL-i liikmesriikidel kehtestada artiklites 12, 13 ja 14 käsitletud teenuste osutajatele üldist kohustust jälgida teavet, mida nad edastavad või talletavad, ega üldist kohustust otsida ebaseaduslikku tegevust näitavaid fakte ja asjaolusid. E-kaubanduse direktiivi artikli 15 lõike 2 kohaselt võivad EL-i liikmesriigid kehtestada infoühiskonna teenuse osutajatele kohustuse kiiresti teatada pädevatele ametivõimudele nende teenuse saajate väidetavalt ebaseaduslikest tegevustest või pakutavast teabest või kohustuse edastada pädevatele asutustele nende taotluse põhjal teavet, mis võimaldab identifitseerida nende teenuse saajaid, kellega teenuseosutajal on talletamise kohta lepingud. Digiteenuste määrukses on sätet märkimisväärselt lihtsustatud – artikkel 7 kohaselt ei panda vahendusteenuste osutajatele üldist kohustust jälgida teavet, mida nad edastavad või talletavad, ega otsida aktiivselt ebaseaduslikule tegevusele osutavaid fakte või asjaolusid.

E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkti 47 kohaselt on EL-i liikmesriikidel keelatud kehtestada vaid üldise iseloomuga jälgimiskohustusi ning selline keeld ei kehti jälgimiskohustuste kohta erijuhtudel ega mõjuta siseriiklike asutuste poolt vastavalt siseriiklikele õigusaktidele antavaid korraldusi.¹⁷³ E-kaubanduse direktiiv ei anna siiski ülevaadet, et millised on need erijuhud ning samuti võimaldab ka põhjenduspunkti viimane lause laia tõlgendamist. Samuti ei hõlma keeld teenusepakkujatel endil jälgimiskohustust rakendada. Siiski on praktikas see seni olnud probleemne, sest teenuseosutajad on olnud kõhklevad seisukohal kuna on hirm kaotada võimalus vastutusest vabaneda artiklite 12-14 kohaselt kuna nende neutraalne staatus võib kaduda.

Samuti on ka põhjenduspunktis 48 sätestatud EL-i liikmesriikidele võimalus rakendada nõuhooldusmeetmeid, et avastada ebaseaduslikke tegevusi ja neid vältida.¹⁷⁴ Siit tekib ka teine probleem, sest puudub kindel piir artiklis 15 sätestatud üldise jälgimiskohustuse ja selliste nõuhooldusmeetmete võtmise vahel, sest e-kaubanduse direktiiv ei täpsusta, milles sellised nõuhooldusmeetmed seisnema peaksid. Töö autori hinnangul on koostöö ja koostoitmine teenuseosutajate ja järelevalveasutuste vahel üheks peamiseks eesmärgiks ja lahenduseks

---

¹⁷³ E-kaubanduse direktiivi põhjenduspunkt 47.

¹⁷⁴ *Ibid*, põhjenduspunkt 48.

ebaseadusliku sisuga võitlemisel. Kuczerawy leiab, et sätestatud vastutuserežiim ei sisalda sätet, mis kaitseks teenusepakkujat vastutuse eest olukorras, kus nende poolne jälgimine on osutunud ebapiisavaks.¹⁷⁵ Siiski on autor arvamisel, et oluline on leida piir, millal jälgimine muutub isikute põhiõiguseid kahjustavaks, kuna liigne jälgimine võib viia olukorrani, kus kõike mida internetis tehakse jälgitakse ja kontrollitakse kellegi kolmanda poolt, kes otsustab mida üldse võib avaldada. Näiteks Ameerika Ühendriikide seaduste koodeksi¹⁷⁶ 47. jaotise § 230 lg (c) p (2) sätestab nn hea samariitlase klausli, mille kohaselt ükski interaktiivse arvutiteenuse pakkuja ega kasutaja ei vastuta a) mis tahes vabatahtlikult heas usus tehtud toimingute eest, et piirata juurdepääsu või kättesaadavust materjalile, mida pakkuja või kasutaja peab nilbeks, labaseks, ropuks, ülemäära vägivaldseks, ahistavaks või muul viisil taunitavaks olenemata sellest, kas selline materjal on põhiseadusega kaitstud või mitte ning b) mis tahes meetmete võtmise eest, mis on võetud teabesisu pakkujatele või teistele tehniliste vahendite võimaldamiseks või kättesaadavaks tegemiseks lõikes 1 kirjeldatud materjalile juurdepääsu piiramiseks.

Euroopa Kohus on jälgimiskohustusega seonduvalt võtnud vastu mitmeid otsuseid andes seejuures vajalike juhiseid ja selgitusi e-kaubanduse direktiivi artikkel 15 mõttes keelatud jälgimiskohustuste rakendamiste osas EL-i liikmesriikide kohtute või haldusasutuste poolt. Euroopa Kohus on selgitanud, et teenuse osutajalt kõigi klientide kõigi andmete aktiivse jälgimise nõudmine eesmärgiga hoida ära igasugune tulevikus toimuda võiv intellektuaalomandi õiguste rikkumine selle teenuseosutaja veebisaidi kaudu, oleks koostoimes e-kaubanduse direktiivi artikli 15 lõike 1 ja direktiivi 2004/48¹⁷⁷ artikliga 3¹⁷⁸ vastuolus, sest need ei ole õiglased ja proportsionaalsed ning oleksid ülemäära kulukad.¹⁷⁹ Põhjalikumad selgitustööd ning seisukohtade kinnitamist on Euroopa Kohus teinud lahendites Scarlet

---

¹⁷⁵ Kuczerawy, A. To Monitor or Not to Monitor? The Uncertain Future of Article 15 of the E-Commerce Directive . – KU Leuven Centre for IT & IP Law 10.07.2019.

¹⁷⁶ Office of the Law Revision Counsel. Ameerika Ühendriikide seaduste koodeks. Arvutivõrgus: <https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid:USC-prelim-title47-section230&num=0&edition=prelim> (26.04.2022).

¹⁷⁷ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste ja jõustamise kohta. ELT L 157, lk 45-87.

¹⁷⁸ Direktiivi 2004/48/EÜ artikli 3 esimese lõike kohaselt sätestavad liikmesriigid vajalikud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid käesolevas direktiivis kirjeldatud intellektuaalomandi õiguste jõustamise tagamiseks. Menetlused, protseduurid ja õiguskaitsevahendid on õiglased ega ole asjatult keerulised või kulukad ega sisalda põhjendamatuid ajalisi piiranguid ega põhjendamatuid viivitusi. Sama artikli teise lõike kohaselt on meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning neid rakendatakse viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ja ette näha kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.

¹⁷⁹ EKo C-324/09, p 139.

(interneti pakkuja) vs Sabam¹⁸⁰ ning Sabam vs Netlog (sotsiaalmeedia)¹⁸¹. Lahendis Scarlet seisnes vaidlusalune filtreerimissüsteem selles, et „see filtreerib kogu teenuse raames ja eelkõige võrdõigusvõrgu tarkvara abil toimuva elektroonilise side. Samuti kohaldatakse seda vahet tegemata kõigile klientidele, see on ennetav, seda rakendatakse ainult tema kulul ja see ei ole ajaliselt piiratud ning see on selleks, et blokeerida autoriõigust rikkuvate failide edastamine. See on ka võimeline tuvastama selle teenusepakkuja võrgus selliste failide vahetuse, mis sisaldavad muusika-, kinematograafilisi või audiovisuaalteoseid, mille intellektuaalomandi õigusi ette kirjutuse nõude esitaja väidab omavat“.¹⁸² Euroopa Kohus leidis, et selline filtreerimissüsteem kohustab teenusepakkujat aktiivselt jälgima kõigi klientide kogu teavet, et ära hoida igasugune tulevikus toimuda võiv intellektuaalomandi õiguste rikkumine ning tegemist on üldise jälgimiskohustusega, mis on keelatud.¹⁸³ Euroopa Kohus kinnitas lahendis C-70/10 toodud seisukohti ka hilisemas lahendis leides, et vaidlusalune filtreerimissüsteem paneks Netlog´le üldise jälgimiskohustuse, mis on keelatud.¹⁸⁴ Viidatud lahendites oli kandvaks põhimõtteks see, et “oluline on tagada õiglane tasakaal autoriõiguse omajatele kuuluvate intellektuaalomandi õiguste kaitse ja internetiühenduse pakkujate taoliste ettevõtjatele harta artikli 16 alusel kuuluva ettevõtlusvabaduse kaitse vahel.“¹⁸⁵ Seega on mõlema poole huve arvestades võimalik kohtutel või haldusasutustel teatud määral jälgimiskohustusi rakendada, kuid siiski Euroopa Kohtu praktika ei ole piisvalt selge milline tasakaal peaks õiguste vahel olema.¹⁸⁶

Madiega on oma analüüsis viidanud ka hiljutisele lahendile Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland,¹⁸⁷ milles Euroopa Kohus selgitas millised jälgimiskohustused ei ole vastuolus e-kaubanduse direktiivi artikliga 15. Täpsemalt leidis kohus, et EL-i liikmesriigi kohtud võivad:

- „kohustada veebimajutusteenuse osutajat kustutama teabe, mille ta on talletanud ja mis on sisu poolest identne varem ebaseaduslikuks tunnistatud teabega, või tõkestama sellele juurdepääsu, olenemata sellest, kelle taotlusel see teave on talletatud;

---

¹⁸⁰ EKo C-70/10, 24. november 2011 Scarlet Extended SA versus Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (Sabam), ECLI:EU:C:2011:771.

¹⁸¹ EKo C-360/10, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (Sabam) vs Netlog NV, ECLI:EU:C:2012:85.

¹⁸² EKo C-70/10, p 29.

¹⁸³ *Ibid*, p 40.

¹⁸⁴ EKo C-360/10, p-d 34-38.

¹⁸⁵ EKo C-70/10, p 46 ja C-360/10 p 47.

¹⁸⁶ Madiega, T., lk 7.

¹⁸⁷ EKo C-18/18.

- kohustada veebimajutusteenuse osutajat kustutama teabe, mille ta on talletanud ja mille sisu on samatähenduslik varem ebaseaduslikuks tunnistatud teabega, või tõkestama sellele juurdepääsu, tingimusel et selle ettekirjutusega nõutav teabe jälgimine ja otsimine on piiratud teabega, millega edastatakse sõnum, mille sisu jääb põhimõtteliselt muutumatuks võrreldes ebaseaduslikuks tunnistatud teabe sisuga, ja mis sisaldab ettekirjutuses kindlaks määratud asjaolusid, ning tingimusel et erinevused selle samatähendusliku sisu sõnastuses võrreldes varem ebaseaduslikuks tunnistatud teabe sõnastusega ei ole sellised, et asjaomane veebimajutusteenuse osutaja oleks sunnitud seda sisu eraldi hindama; ja
- kohustada veebimajutusteenuse osutajat kõrvaldama ettekirjutuses nimetatud teabe või tõkestama sellele juurdepääsu üle maailma, arvestades asjakohast rahvusvahelist õigust.¹⁸⁸

On leitud, et selline otsus võimaldab platvormidel sisu ennetavalt jälgida ning see võib siiski tekitada ka üldise jälgimiskohustuse.¹⁸⁹ Euroopa Kohus on siiski autori hinnangul püüdnud üpris põhjalikult analüüsida üldise jälgimiskohustuse olemust ning selgitanud ka seda, milliseid kohustusi saab veebiplatvormidele siiski rakendada ilma, et need oleksid e-kaubanduse direktiivi artikliga 15 vastuolus. Siiski olenemata Euroopa Kohtu panusest, on EL-i liikmesriikide kohtud jälgimiskohustuste rakendamisel olnud aktiivsed. Näiteks Saksamaa erinevate astmete kohtud on võtnud vastu mitmeid otsuseid seonduvalt veebipõhise failimajutusteenusega Rapidshare. Düsseldorf *Oberlandesgerichts* leidis, et Rapidshare'i platvormile üleslaetavate failide käsitsi kontroll ei oleks mõistlik ega proportsionaalne ning failide automaatkontrollid ei ole sobivad meetmed. Seda põhjusel, et inimeste kasutamise nõudmist sisu sihipäraseks kontrollimiseks ei saa nõuda, sest see tooks kaasa suured personalikulud. See viib selleni, et faile või kasutajakontosid kustutatakse automaatselt ilma inimese poolt realselt kontrollimata. Samuti on võimalik failide suure hulga ja üksikute terminite ebaselguse tõttu lihtsasti kontrollist mööda pääseda.¹⁹⁰ Teises otsuses selgitas Düsseldorf *Oberlandesgerichts*, et teenusepakkuja (kes on teabe talletaja) peab kasutama sõnafiltreid ja seejärel ka manuaalselt vasteid kontrollima. Sellised meetmed on sobivad

---

¹⁸⁸ EKO C-18/18, p 53.

¹⁸⁹ Madiega T., lk 7.

¹⁹⁰ Oberlandesgerichts Düsseldorf 22. märtsi 2010. aasta otsus I-20 U 166/09, punkt B. (1). Arvutivõrgus: <https://dejure.org/dienste/vernetzung/rechtsprechung?Gericht=OLG%20D%FCsseldorf&Datum=22.03.2010&Aktenzeichen=20%20U%20166/09> (26.04.2022).

edasiste õiguste rikkumiste avastamiseks¹⁹¹ Seega otsides näiteks seotud sõnu „*Alone in the Dark*“, siis sõnafiliter leiab selle üles ja seejärel saab juba teenusepakkujalt mõistlikult eeldada, et ta tuvastab oma serverites ka edaspidi failid, mis sisaldavad mängu „*Alone in the Dark*“.¹⁹² Seega pandi Rapidshare´le kohustus kustutada rikkuvad failid ning ta peab ka edaspidi viima järjepidevalt läbi kontrole tuvastamas ka edaspidiseid rikkumisi. Saksamaa *Bundesgerichtshof* leidis, et kuna Rapidshare´i ärimudel soodustab autoriõiguste rikkumisi, on mõistlik oodata, et nad viiksid läbi ka igakülgset regulaarset kontrolli oma lingikogude üle. Samuti tuleb rakendada käsitsi kontrolli vähemalt ühekohalise arvu lingikogude üle, mille osas ei saa panna üldist arvulist piirangut.¹⁹³ Töö autori hinnangul on Saksamaa kohtud väljunud e-kaubanduse direktiivi artikli 15 eesmärgist ning need on ka vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga, sest need tegelikkuses panevad teenusepakkujale üldise jälgimiskohustuse. Siiski on näiteks Prantsusmaa *Cour de Cassation* leidnud, et Google´le kui teabe talletajale, ei tohi panna alalist kohustust loomaks ja ajakohastamaks filtreerimis- ja blokeerimissüsteemi, mille eesmärgiks on kaitsta intellektuaalomandi õigusi. Lubatud on vaid konkreetne, sihipärane ja ajutine jälgimiskohustuse rakendamine.¹⁹⁴

Digiteenuste määruse seletuskirjas on selgitatud, et sellega „säilitatakse e-kaubanduse direktiivis sätestatud üldise jälgimiskohustuse keeld, mis on hädavajalik, et tagada põhiõiguste õiglane tasakaal digimaailmas“. Töö autori hinnangul on digiteenuste määruuses kindlasti arvestatud Euroopa Kohtu eelnevalt kirjeldatud seisukohtadega lahendites C-70/10 ja C-360/10, sest seletuskirja kohaselt „keelatakse üldised jälgimiskohustused, kuna need võivad ebaproportsionaalselt piirata kasutajate väljendus- ja teabe saamise vabadust ning liigselt koormata teenuseosutajaid, piirates seega põhjendamatult nende ettevõtlusvabadust. Keeluga vähendatakse ka interneti jälgimise ajendeid ning sellel on positiivne mõju isikuandmete ja eraelu puutumatus kaitsele“.¹⁹⁵ Samuti on ka põhjenduspunktides võetud arvesse näiteks lahendis C-18/18 toodud seisukohti, sest jälgimiskohustuse keeld ei kehti erijuhtudel kohaldatavate jälgimiskohustuste kohta ega mõjuta siseriiklike õigusaktidega kooskõlas antavaid riiklike asutuste korraldusi, mis antakse vastavalt käesolevas määruuses kehtestatud

---

¹⁹¹ Oberlandesgerichts Düsseldorf 12. juuli 2012. aasta otsus I ZR 18/11, p 35. Arvutivõrgus: <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=63067> (26.04.2022).

¹⁹² *Ibid*, p 39.

¹⁹³ Bundesgerichtshof 15. augusti 2013. aasta otsus I ZR 80/12, punkt 58. Arvutivõrgus: <https://openjur.de/u/643330.html> (26.04.2022).

¹⁹⁴ Cour de Cassation 12. juuli 2012. aasta otsus asjas Google France vs Bac films. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-de-cassation-premiere-chambre-civile-arret-du-12-juillet-2012-4/> (26.04.2022).

¹⁹⁵ Digiteenuste määruse seletuskirja punkt 3.

tingimustele. Ühtki käesoleva määruse sätet ei tohiks tõlgendada nii, nagu see kehtestaks teenuseosutajatele üldise jälgimise või aktiivse andmekogumise kohustuse või üldise kohustuse võtta ebaseadusliku sisu vastaseid ennetusmeetmeid.¹⁹⁶ Seega on töö autori hinnangul Euroopa Kohus seoses jälgimiskohustustega andnud hädavajalikke juhiseid ning Euroopa Komisjoni poolt nende sisse viimine digiteenuste määrusesse aitab kindlasti tulevikus kaasa õiguskorra ühtlustumisele.

4.2 Vabatahtlik omaalgatuslik uurimine ja õigusnormide täitmine

Digiteenuste määruse ettepanek sisaldab ka uudset sätet (art 6), mille kohaselt ei loeta vahendusteenuste osutajaid artiklites 3, 4 ja 5 osutatud vastutusest vabastamise tingimustele mittevastavaks üksnes seetõttu, et nad viivad läbi vabatahtlikke omaalgatuslikke uurimisi või teevad muid tegevusi, mille eesmärk on ebaseadusliku sisu avastamine, tuvastamine ja eemaldamine või sellele juurdepääsu tõkestamine, või võtavad vajalikke meetmeid, et täita liidu õiguse nõudeid, sealhulgas käesolevas määruses sätestatud nõudeid. Digiteenuste määruse põhjenduspunkti 25 järgi on sätte eesmärk julgustada vahendusteenuste osutajaid võtma vabatahtlike meetmeid, et luua õiguskindlus läbi selle, et avastataks ja tuvastataks ebaseaduslik sisu ja tõkestataks selle levikut.¹⁹⁷ Seni on seda pärssinud teenuseosutajate hirm, et neile ei pruugi sellisel juhul artiklites 3, 4 ja 5 nimetatud vastutuse vabastamise alused enam kohalduda.

Kirjanduses on vastakaid arvamusi, kas tegemist on nn hea samariitlase klausliga sarnaselt Ameerika Ühendriikide seaduste koodeksi 47. jaotise § 230 lg (c) järgi või mitte ning kas see lahendab e-kaubanduse direktiivi probleeme. Näiteks on leitud, et praegune sõnastus küll soosib sisu modereerimist ja seeläbi aktiivse rolli mängimist, kuid samas võidakse seeläbi siiski jätta tähelepanuta teatud ebaseadusliku sisu ning seega ka suurendatakse eemaldamiste arvu, et ennetada võimaliku riski.¹⁹⁸ Ka Kuczerawy hindab, et artiklil 6 on vähe ühist eelnevalt viidatud §-ga 230, sest sätte praegune sõnastus pigem suurendab veebimajutuse teenuse pakkujate poolt sisu eemaldamisi. Samuti tõstas ta ka küsimuse, et kas teenusepakkujad, kes üritasid võtta vabatahtlike toiminguid, kuid ei õnnestunud, oleksid endiselt kaitstud. Seda põhjusel, et digiteenuste määruse põhjenduspunkti 25 on selgitatud, et konkreetse teenuseosutaja poolt võimalike vabatahtlike tegevusi ega meetmeid ei tuleks arvesse võtta, kui otsustatakse, kas

---

¹⁹⁶ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 28.

¹⁹⁷ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 25.

¹⁹⁸ Barata, J. The Digital Services Act and the Reproduction of Old Confusions: Obligations, Liabilities and Safeguards in Content Moderation. – VerfBlog 02.03.2021.

teenuseosutaja võib tugineda vastutusest vabastamise sättele, eelkõige seoses sellega, kas teenuseosutaja osutab oma teenust neutraalselt ja võib seega jääda asjaomase sätte kohaldamisalasse, ilma et kirjeldatud õigusnorm tähendaks, et teenuseosutaja saab tingimata sellele tugineda¹⁹⁹.

Seega ei ole siiski vabatahtlike meetmete võtmine neutraalsust välistav ega seda tagav ning võimalik vastutustest vabastamise aluste kaotamine on endiselt olemas. Samuti tuginedes põhjenduspunktile 22 võib tegeliku teadmise omandada omaalgatuslike uurimiste või teadete kaudu, kuid näiteks olukorras, kus sisu moderaator on õppinud kontrollima üht tüüpi ebaseadusliku sisu, kuid sisu vaadates ei tuvastanud teist tüüpi ebaseadusliku sisu, siis võib sellise sisu eemaldamata jätmise kaasa tuua vastutuse, sest veebimajutuse teenuse pakkuja pidi teadma või teadis sisu ebaseaduslikkusest.²⁰⁰ Ka Folkert on oma artiklis viidanud, et arvamused artikli 6 osas erinevad ja leitakse, et kaitse, mida see pakub on ebapiisav. Artikli viites 149 on toodud mitmete autorite seisukohti nimetatud sätte kohta.²⁰¹ Näiteks on Euroopa Komisjonile valmistatud analüüsis selgitatud, et sellisel kujul säte ei paku tegeliku hea samariitlase klauslit, sest selline lähenemine ei vabasta teenusepakkujaid vastutusest, kui neil ei õnnestu ebaseadusliku sisu tuvastada, olgugi et nad on meetmeid võtnud.²⁰²

Siiski jääb vabatahtliku tegevuse eesmärgiks selle toimumine heauskselt ja hoolsuspõhimõtteid järgides. Märgitud on ka seda, et konkreetse teenuseosutaja selliseid võimalikke tegevusi ega meetmeid ei tuleks arvesse võtta, kui otsustatakse, kas teenuseosutaja võib tugineda vastutusest vabastamise sättele, eelkõige seoses sellega, kas teenuseosutaja osutab oma teenust neutraalselt ja võib seega jääda asjaomase sätte kohaldamisalasse, ilma et kirjeldatud õigusnorm tähendaks, et teenuseosutaja saab tingimata sellele tugineda. Töö autor leiab, et selline täiendus on kindlasti tervitatav, sest platvormidel on olemas võimekus sisu läbi töötada ja seeläbi ebaseaduslikku sisu tuvastada ning sellise täiendava sätte olemasolu on kindlasti äärmiselt julgustav faktor meetmete edasiarendamiseks.²⁰³ Samuti on tegemist olulise täiendusega ka aktiivse ja passiivse rolli²⁰⁴ kontekstis, sest annab platvormipidajatele rohkem vabadust ebaseadusliku sisu tuvastamiseks ilma, et neid ohustaks risk neutraalsuse kaotamiseks.

---

¹⁹⁹ Digiteenuste määruse põhjenduspunkt 25.

²⁰⁰ Kuczerawy, A., 2021/1/12.

²⁰¹ Folkert, W., viide 149, lk 335.

²⁰² Hoboken, v J. Quintais, P. J., Eijk, v N., lk 42.

²⁰³ Töö autor peab oluliseks märkida, et digiteenuste määruse artiklis 6 sätestatud vabatahtlike omaalgatuslike uurimiste ja õigusnormide täitmine on tugevalt seotud alapeatükis 2.2 analüüsitud aktiivse ja passiivse rolliga.

²⁰⁴ Vahendusteenuse osutaja aktiivse ja passiivse rolli kohta loe lähemalt peatükist 2.2.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärgiks oli leida vastus küsimusele, kas digiteenuste määruse vastuvõtmisega kaasnevad muudatused õiguskorras loovad selguse digiplatvormidest vahendusteenuse osutajate vastutuskorras. Uurimisküsimuse lahendamiseks uuris töö autor õiguskirjanduses tõusetunud probleemkohti seoses e-kaubanduse direktiiviga loodud veebipõhiste vahendusteenuse osutajate vastutuskorraga ning võrdles neid Euroopa Komisjoni poolt tehtud digiteenuste määruse ettepanekuga sisse viidavate muudatuste taustal. Analüüsi käigus selgitati välja probleemkohtade tagamaad hinnates neid nii Euroopa Kohtu kui ka EL-i liikmesriikide kohtupraktika põhjal.

Magistritöö autori hinnangul on digiplatvorm tänapäeval peamiseks vahendiks infoühiskonna teenuste osutamisel. Siiski olenemata nende levikust ja olulisusest digitaalmaailmas, on praegu kehtiva regulatsiooni üheks peamiseks puuduseks see, et tänapäevased digiplatvormid nagu näiteks erinevad pilve- ja plokiahelal põhinevad teenused, aga ka suhtlus- ja teenuse osutamise platvormid, ei saa olla kindlad, et regulatsioonid neile ka kohalduvad. Sellise ebakindluse põhjuseks on eelkõige kaks alust. Esiteks, kuna e-kaubanduse direktiivi üheks aluspõhimõtteks on teenuseosutaja passiivsus või neutraalsus, kuid digiplatvormid, aga ka teised vahendusteenuse osutajad on aktiivse olemusega, sest pakutavate teenuste eripäraks on kasutajatele parima kogemuse pakkumine ja seetõttu on passiivseks või neutraalseks jäämine raskendatud. Seega on oht, et turvasadama sätetele tuginemine ei ole võimalik. Eelnevalt kirjeldatuga on tihedalt seotud ka aktiivse ja passiivse rolli eristamine. Praktikas ei ole tekkinud üheseid aluseid mõistmaks, kas vahendusteenuse osutaja täidab aktiivset või passiivset rolli. Töö autori hinnangul on selline lähenemine aegunud, sest teenuste eripära ja mitmekesisuse tõttu on põimunud mitmetesse valdkondadesse ning vajalik oleks lähtuda erinevatest alustest nagu näiteks see, milline on nende kontroll sisu ja tegevuste üle (sh kas nad modereerivad sisu) ja millised on nende tegelikud teadmised.

Eelnevalt kirjeldatud passiivsus ja neutraalsus on tihedalt seotud ka teise probleemiga, milleks on see, et üks digiplatvorm ei ole sageli keskendunud ühele konkreetsele valdkonnale, vaid pakutakse nõ terviklahendust, et kasutaja saaks ühest kohast kõik vajaliku. Euroopa Kohtu praktika põhjal on sellises olukorras analüüsitud, kas pakutav vahendusteenus on lahutamatu üldisest teenusest või mitte. Tegemist on kriitilise küsimusega, sest põhi- ja kõrvalteenuse eristamine või eristamatuks lugemine toob teenuseosutajale kaasa väga olulisi tagajärgi. Töö autori hinnangul ei lahenda kirjeldatud probleeme digiteenuste määrusse lisatav digiplatvormi

definiitsioon, sest selle sõnastus tekitab täiendavaid küsitavusi näiteks osas mida hõlmab „üldsusele teabe levitamine“ ning millisest hetkest on tegemist „vähetähtsa kõrvalfunktsiooniga“. Seega ei ole töö autori hinnangul üheselt mõistetav, millisel juhul on tegemist digiteenuste määruse mõttes digiplatvormiga. Töö autor näeb lahendusena põhjalikuma selgitusega määratlust või kontrollskeemi loomist, mis võib kõrvaldada sellised erinevused EL-i liikmesriikide kohtupraktikas ja õigusaktides või tekitaks seda vähem tõenäoliselt. Kuna ka neutraalsuse nõue on digiteenuste määrusesse üle toodud, siis ei näe töö autor, et digiteenuste määrus tooks digiplatvormidele suuremat õiguskindlust.

Laiemaks puuduseks on selgusetus e-kaubanduse direktiivi artiklites 12-14 sätestatud turvasadama sätete kohaldamisel. Töö autori hinnangul puudub ühtne arusaam nende kohaldamise alustest ning see on toonud kaasa EL-i liikmesriikide vahelise õiguskorra killustumise. Selle peamiseks põhjuseks on Euroopa Kohtu praktika puudumine või selle vähene põhjendatus. Seetõttu on EL-i liikmesriikide kohtud asunud sätteid iseseisvalt tõlgendama ning jõutud on vastuoluliste seisukohtadeni. Praktika näitab, et ühele teenuseosutajale võidakse erinevates EL-i liikmesriikides kohaldada erinevaid turvasadama sätteid või hoopis kaitsest täielikult ilma jätta. Selline olukord põhjustab vahendusteenuse osutajatele ebakindlust uutele turgudele sisenemisel, sest erinevates EL-i liikmesriikides ei saada olla kindlad kas üldse ning kui jah, siis milline turvasadama säte neile kohaldub. Töö autori hinnangul ei too digiteenuste määrus turvasadama sätetes kaasa suuri muudatusi, sest muudatused on pigem tehnilist laadi ja ka põhjenduspunktides ei sisaldu täpsemaid selgitusi.

Peamiseks kohustuseks, mille eest vahendusteenuse osutajat saab vastutusele võtta on märka ja võta maha kohustuse rikkumine. Õiguskirjanduses on viidatud, et tegemist on e-kaubanduse direktiivi ühe nõrgima kohaga ning see tuleneb e-kaubanduse direktiivi artikli 14 sõnastusest. Probleemi aluseks on ka seadusandja optimism, et EL-i liikmesriigid rakendavad ja loovad iseseisvalt ametlikud teavitamismenetlused, kuid EL-i ülest ühtlast ja kindlat süsteemi ei ole siiski tekkinud. EL-i liikmesriigid on võtnud vastu erinevaid õigusakte ja ka vahendusteenuse osutajad on loonud iseseisvalt ebaseaduslikust sisust teavitamise mehhanisme, mistõttu esineb EL-i liikmesriikide vahel suuri erinevusi artikli 14 tõlgendamisel ja teenuseosutajatel ning tarbijatel puudub õiguskindlus. Töö autori hinnangul on Euroopa Komisjon probleemi digiteenuste määruses põhjalikult adresseerinud ning välja on töötatud ühtsed põhimõtted, mida EL-is rakendada peab. Siiski on autori hinnangul lahendamata sätte fundamentaalsed probleemid nagu sõnade „õigel ajal“ ja „kiire“ ebaselgus, mistõttu ei pruugi siiski oodatavat märka ja võta maha meetme ühtlustumist EL-i siseselt aset leida.

Vastutuskorra oluliseks elemendiks on ka ebaseadusliku sisu olemasolu ning tegeliku teadmise tekkimine sellisest ebaseaduslikkusest. E-kaubanduse direktiivis ei ole sisaldu küll täpsemaid selgitusi sisu ebaseaduslikkuse kohta, kuid töö autori hinnangul toob digiteenuste määrus ebaseadusliku mõiste osas vajalikku selgust ja seeläbi aidatakse kaasa ka sellise sisu vastu võitlemisele. EL-i liikmesriikide vahel esineb suuri erisusi seoses ebaseadusliku sisu kohta tegeliku teadmise omandamisega. Digiteenuste määruses on seda adresseeritud ning võetud arvesse ka Euroopa Kohtu selgitusi. Siiski on töö autori hinnangul digiteenuste määruses vajaka jäämisi, sest selgusetuks jääb näiteks millisel juhul loetakse ettevõtja hoolikaks.

E-kaubanduse direktiivis on kehtivaks põhimõtteks, et teenuseosutajatele ei tohi rakendada üldise iseloomuga kohustusi ebaseadusliku sisu tuvastamiseks ning seda jätkatakse ka digiteenuste määruses. Praktikas on suurimaks probleemiks, et EL-i liikmesriikide kohtud rakendavad selliseid kohustusi olenemata, et EK on andnud põhjalike juhiseid ja selgitusi keelatud meetmete kohta. Digiteenuste määrusega tutvustatakse vahendusteenuse osutajate õigust viia läbi omaalgatuslike uurimisi. Tegemist on väga olulise ja vajaliku täiendusega, sest selle eesmärgiks on julgustada ebaseadusliku sisu tuvastamiseks ilma, et nad kaotaksid turvasadama sätetele tuginemiseks vajaliku neutraalsuse. Digiteenuste määrus kehtestab erinevat tüüpi vahendusteenuse osutajatele ka erinevad hoolsuskohustused sõltuvalt nende pakutavate teenuste iseloomust ja ettevõtte suurusest. Töö autori hinnangul on see vajalik täiendus, sest sellised hoolsuskohustused aitavad kindlasti kaasa vastutustundlikule käitumisele ning need lahendavad probleemid ainult seal, kus need tekivad. Suurimad kohustused seatakse väga suurtele digiplatvormidele, sest neil on võimekus neid täita ning töö autor on arvamusel, et need on ka proportsionaalsed ja vajalikud. See võib küll tekitada olukorra, kus kasutajad liiguvad väiksematele, vähem reguleeritud platvormidele, et ebaseadusliku sisu jagada, kuid kuna väiksemad platvormid ei oma väga suurte digiplatvormidega sarnast võimekust, siis ei pruugigi kõiki osapooli rahuldavat lahendust leiduda. Tegemist on kindlasti hea alguspunktiga ning kuna valdav osa kasutajaid on koondunud just väga suurtele digiplatvormidele, siis on võimalik neid ka ebaseadusliku sisuga kokkupuutumisel säästa.

Kahtlemata on digiteenuste määrus vajalik täiendus ning Euroopa Komisjoni püüdlused on head, et uuendada vahendusteenuse osutajatele kehtivat õiguskorda arvestades, et e-kaubanduse direktiiv võeti vastu rohkem kui 20 aastat tagasi ning võrreldes toonase ajaga, on veebiplatvormid teinud läbi suuri muutuseid. Olulise täiendusena on digiteenuste määruses sätestatud regulatsioonidele sõnaselgelt allutatud ka EL-i välised teenuseosutajad. Digiteenuste määrus aitab kindlasti kaasa digitaalse ruumi turvalisuse tagamisele, kuid töö autori hinnangul

on jäänud tähelepanuta fundamentaalsed puudused, mis e-kaubanduse direktiivi põhjal praktikas tekkinud on. Samuti on puuduseid adresseeritud liialt pealiskaudselt ning mitmetel juhtudel on tekitatud uusi küsitavusi. Töö autor on seisukohal, et digiteenuste määruse toimimiseks õiguskorra ühtlustamisel ja õiguskindluse tekkimisel on vajalik arvestada digitaalmaailma kiire muutumisega, kuid nii praegu kui ka tulevikus ei ole näha, et uue ajastu multifunktsionaalsed digiplatvormid saaksid ennast tunda kindlalt. Autori arvates on suur risk, et praegune EL-i liikmesriikide vahel eksisteeriv vahendusteenuse osutajatega seonduv killustatus jääb püsima ning loodetav õiguskorra ühtlustumine ei pruugi toimuda, sest erisused võivad olla juba liialt juurdunud. Kindlasti on probleemide kõrvaldamisel olulisim roll Euroopa Kohtul, kelle seisukohad on äärmiselt vajalikud, et EL-i liikmesriikide kohtud jm haldusasutused uue digiteenuste määruse osas juhiseid saaksid.

LIABILITY OF DIGITAL PLATFORM AS INTERMEDIARY SERVICE PROVIDER IN THE EUROPEAN COMMISSION'S DRAFT SINGLE MARKET REGULATION FOR DIGITAL SERVICES

Summary

The liability regime for intermediary service providers set out in Directive 2000/31/EC of 8 June 2000 on electronic commerce (hereinafter the “e-Commerce Directive”) was developed at a time when online platforms did not have the characteristics and scope of today. Under Articles 12 to 14 of the e-Commerce Directive, it was decided to exempt passive intermediary service providers from liability for their activities under certain conditions. The legal order regulating the liability of intermediary service providers is fragmented. The main basis of the problem is the contradictory case law of the courts of the EU member states and the insufficient input by CJEU in the interpretation of the e-Commerce Directive. The main problems are uncertainty about the extent to which new online services, such as social media platforms, can benefit from the exclusion of liability provisions of the e-Commerce Directive. The safe harbour provisions and the notice and take-down mechanisms are also unclear, as there is no common definition of the concepts such as passive and active roles, as well as illegal content, on which the discharge is based. There is also no consensus on the measures taken by intermediary service providers to monitor content, including the detection of illegal content.

To amend the e-Commerce Directive, the European Commission has proposed to the European Parliament and the Council on 15 December 2020 a proposal (hereinafter the “Digital Services Act”) to amend the e-Commerce Directive “to contribute to the proper functioning of the internal market for intermediary services and to set out uniform rules for a safe, predictable, and trusted online environment, where fundamental rights enshrined in the Charter are effectively protected”. In the light of the proposed Digital Services Act, the EC aims to reform and harmonize the system, which has been in place for more than 20 years. It is, therefore, appropriate to assess the safe harbour provisions of the e-Commerce Directive, as well as other new obligations introduced by the digital services act, to provide both providers and users with an overview of their rights and obligations in the coming decades. The aim of the master's thesis is therefore to find an answer to the question of whether the changes in the legal order accompanying the adoption of the digital services act create clarity in the liability regime of digital platform intermediary service providers.

The first chapter of the thesis is necessary to understand the characteristics that an intermediary service provider must meet to exercise the rights and obligations set out in the e-Commerce Directive and the Digital Services Act. The e-Commerce Directive defines a service provider as any natural or legal person that provides an information society service as defined in the e-Commerce Directive. Every digital platform is an intermediary service provider and provides information society services, but not every information society service provider is a digital platform. A digital platform is one possible, but according to the author, the main means of providing information society services today.

Therefore, the EC has been making efforts to find a common definition of an online platform. According to Article 2 (h) of the Digital Services Act, an online platform means a provider of hosting service which, at the request of a recipient of the service, stores and disseminates to the public information, unless that activity is a minor and purely ancillary feature of another service and, for objective and technical reasons cannot be used without that other service, and the integration of the feature into the other service is not a means to circumvent the applicability of the Digital Services Act. Compared to the concept of an information society service, this is a narrower definition, as a digital platform is limited by the nature of a web hosting provider, but it is still a broad concept. According to the author, the term raises several questions such as what is covered and how the part of the term “disseminates information to the public” is defined, and it is not clear from what moment it is a “minor side function”. All in all, the efforts of the EC are necessary, and the regulation of digital platforms in the Digital Services Act will certainly contribute to the harmonization of the legal order, but several questions remain.

Today's digital platforms are no longer focused on providing a single service but aim to provide a comprehensive user experience to meet all needs. Due to the wide impact and reach of digital platforms on society and the diversity of services offered, it is also necessary to consider the regulation of all possible aspects and risks. Like the broad possibilities to define the nature of a digital platform, they can be classified on several different grounds, such as functionality, sector, data use, source of revenue, level of control, and also users. The e-Commerce Directive and the Digital Services Act are the cornerstones of narrower regulation. Thus, neither piece of legislation directly uses classification, but broader concepts such as the information society service, the intermediary service, and the digital platform also seek to cover all types. It is questionable whether this has succeeded, since, for example, in the case of Uber and Airbnb, it can be seen that the distinction between primary and secondary services has very important consequences for the service provider.

In addition, the Digital Services Act introduces the concept of very large digital platforms, which are digital platforms that provide their services to an average of at least 45 million active recipients per month in the European Union. This approach has been criticized in the legal literature, as such very large digital platforms have already taken various measures themselves to combat illegal content. Also, when a user is removed from a digital platform, they move to smaller, less regulated platforms, making it more difficult to manage and restrict their activities. This is certainly an issue that needs to be addressed. On the other side, smaller platforms do not have the same financial resources as large digital platforms, to combat illegal content and develop new systems. The Digital Services Act certainly does not, and it is not, intended to provide comprehensive regulation of illegal content, but it is a starting point, and it is therefore important to reflect on the nuances described.

The second chapter focuses on the analysis of the provisions of the so-called safe harbours excluding the liability of the intermediary service provider in the light of the legislation on digital services and the case-law of the Member States and CJEU. Articles 12 to 14 of the e-Commerce Directive provide for three types of exceptions, under which the service provider cannot be held liable under national law if the conditions are met. Exceptions are created for platforms that provide a mere conduit, caching, and hosting services.

All the safe harbour provisions are characterized by the fragmentation of the legal order between the Member States, which consists of differing interpretations of the provisions by the courts of the Member States, as well as in the adoption of specific legislation. According to the author, the main reason for this is either the late or absent case law of CJEU. The courts of the Member States are also divided on to which providers should which safe harbour provision apply. This has created a situation where service providers cannot be sure whether and which provision of safe harbours applies to them. Unfortunately, the Digital Services Act will not lead to major changes to the provisions of the safe harbour, as the provisions are essentially the same and no further explanation of the application of the exceptions is provided in the recitals. In particular, new services, such as various cloud and blockchain services, as well as communication and service delivery platforms, are a problem. Such platforms do not have legal certainty as to whether or not they can rely on the data storage exception.

The current principal of the e-Commerce Directive, based on recital 42, is that the application of the safe harbour provisions presupposes a passive role of the intermediary service provider. Since the adoption of the e-Commerce Directive when intermediary service providers were

passive, the situation has changed, and service providers are a lot more active in nature. In practice, unfortunately, it is not clear under what conditions an intermediary service provider is considered in a passive or active role. CJEU has tried to clarify it and provide guidance in individual cases, but in the opinion of the author, this has not provided definitive clarity.

As the question of the active and passive role has arisen most concerning hosting services, it has also been suggested that, in the context of Article 14 of the e-Commerce Directive, the terms active and passive/neutral should not be taken literally, but as concepts which have different meanings depending on what the CJEU and the courts of the Member States have acquired according to their possible actions. It is proposed to introduce different concepts based on, for example, actual knowledge and the scope of control, which should be defined by EU law and case law. According to the author, the EC has certainly taken some of the shortcomings and the case-law of CJEU into account when preparing its proposal for Digital Services Act. In the opinion of the author the distinction between active and passive roles, which is the main basis for assessing responsibility, is no longer the most appropriate in the current digital development. As in the case of Airbnb, eBay, Google, and Uber, it is difficult to assess services that are intertwined in several areas due to the specific nature and diversity of their services, only based on active and passive roles. Unfortunately, this approach also puts them at risk of being an active service provider, and therefore they cannot rely on the exemption provisions. The author considers that such web hosting providers should be evaluated on several different grounds, such as their control over the content and activities (including whether they moderate the content) and their actual knowledge.

The third chapter of the master's thesis analysis the violations for which an intermediary service provider can be held liable. The main violation is the violation of the "notice and takedown" obligation. Actual knowledge of the existence of illegal content and the circumstances in which the intermediary service provider is liable for the illegal content is also important in assessing liability. The proposed Digital Services Act specifically imposes different due diligence obligations on different types of digital service intermediaries depending on the nature of the services they provide and the size of the company. This helps to ensure that their services are not misused for illegal purposes and that service providers act responsibly. This approach solves problems only where they arise, without overburdening service providers who are not affected. Consequently, the adoption of the Digital Services Act imposes a wide range of risk management, reporting, and disclosure obligations on very large digital platforms, and the author considers such obligations to be proportionate and necessary as very large digital

platforms have made a significant impact on everyday life in recent years and it is therefore understandable that additional measures are needed to mitigate the risks.

One of the possible problems is that since the vast majority of intermediary service providers are headquartered in the United States, whether and how rules can be imposed on them in the EU and whether and on what grounds they can be held liable within the EU. The Digital Services Act provides great clarity, and the issue is thoroughly clarified in the Act. In general, the territorial scope of the obligations under the Digital Services Act would cover all actors providing goods, information, or services in the EU, regardless of their location. The problem lies within the enforcement of a court or administrative decision or injunction as the service provider may not comply with it. However, failure to comply may result in a fine.

The last chapter is analysing the voluntary measures which can be implemented by the intermediary service providers themselves. The general principle arising from Article 15 of the e-Commerce Directive is that no general obligation shall be imposed on service providers to monitor the information which they transmit or store, nor a general obligation actively to seek facts or circumstances indicating illegal activity. According to recital 47 of the e-Commerce Directive, the prohibition does not concern monitoring obligations in a specific case and does not affect orders by national authorities in accordance with national legislation. However, the e-Commerce Directive does not provide an overview of these specific cases and the last sentence of the recital also allows for a broad interpretation. The clause does not prohibit service providers to take measures themselves. Practice shows that especially digital platforms wish to implement measures to monitor content themselves, however, the principle of the e-Commerce Directive and further explained by the CJEU is that by taking such measures there is a risk of losing the possibility of discharge under Articles 12 to 14 as their neutral status may be lost.

CJEU has delivered several rulings on monitoring obligations, providing some necessary guidance and clarification on the application by Member States' courts or administrative authorities of monitoring obligations prohibited under Article 15 of the e-Commerce Directive. However, despite the contribution of the CJEU, Member States' courts have been active in enforcing their monitoring obligations. According to the author, Member States' courts have in many cases gone beyond the purpose of Article 15 of the e-Commerce Directive and are also contrary to the case-law of the CJEU, as they impose a general monitoring obligation on the service provider. The Digital Services Act maintains the prohibition on the general monitoring obligation, which is essential to ensure a fair balance of fundamental rights in the digital world.

According to the author, the digital services act certainly considers the views of the CJEU. Thus, CJEU has provided essential guidelines regarding monitoring obligations, and their inclusion by the EC in the Digital Services Act will certainly contribute to the harmonization of the legal order in the future.

For the first time, the Digital Services Act provides for the right of intermediary service providers to apply measures to conduct investigations and other supervisory activities on their own initiative. However, the adoption of voluntary measures does not preclude or guarantee neutrality and the possible abolition of the grounds for discharge still exists. The author considers that such an addition is certainly to be welcomed, as platforms have the capacity to process content and thus identify illegal content, and the existence of such an additional provision is certainly an extremely encouraging factor for the further development of measures. It is also an important addition in the context of active and passive roles, as it gives platform operators more freedom to identify illegal content without risking losing neutrality.

Therefore, the Digital Services Act proposal does give more insight into the existing provisions and brings several new necessary updates to the e-Commerce Directive. Nevertheless, several concerns remain unaddressed which therefore leaves existing problems open, and also new uncertainties will arise. One of the current main problems is that new services such as cloud and blockchain services and platforms relying on user-generated content and participation do not have legal certainty as to whether they can rely on the exemptions of the e-Commerce Directive and the upcoming Digital Services Act or not. EC's goal was to find one common definition for an online platform but given that the digital world is evolving at a very rapid pace, the definition may become obsolete soon. A more explanatory definition or a concept of a control scheme would eliminate or would less likely produce such differences in the case law and legislation of Member States.

The uncertainty around which service providers fall under the definition of online platform and information society service provider is also transferred to the safe harbour provisions. The biggest shortcoming of the upcoming Digital Services Act is that there will not be any major updates to the provisions of the safe harbour, as the provisions are essentially the same and no further explanation of the application of the exceptions will be provided in the recitals. This once again leads us back to the problem by which the service providers cannot be sure whether and which safe harbour provisions apply to them. The Digital Services Act continues the path of an active and passive role. Such distinction being the main basis for assessing responsibility,

is no longer the most appropriate in the current digital development. The author considers that such web hosting providers should be evaluated on several different grounds, such as their control over the content and activities (including whether they moderate the content) and their actual knowledge.

The current principle in the e-Commerce Directive is that service providers should not be subject to general obligations to detect illegal content, and this principle will be continued in the Digital Services Act. In practice, the biggest problem is that national courts implement such obligations, even though the EC has provided comprehensive guidance and explanations on prohibited measures. In addition, the Digital Services Act introduces the right of intermediary service providers to conduct own-initiative inquiries. This is a very important and necessary addition, as it aims to encourage the identification of illegal content without losing the neutrality needed to rely on the provisions of the safe harbours.

The addition of the explicit notice and takedown mechanism described in the Digital Services Act is much-awaited addition and will solve several problems and set new common principles to be applied in the EU. However, as the fundamental problems of the provision, such as the ambiguity of the words "in time" and "urgency", remain unresolved, there is once again a risk that the harmonization of the measure within the EU may not take place. On a more positive note, the Digital Services Act provides the necessary clarity on the concept of illegal content and thus contributes to the fight against such content.

In conclusion, the Digital Services Act is a much-awaited update to the e-Commerce Directive as the digital field has changed substantially. It will certainly help to ensure the security of the digital space, but the fundamental shortcomings that have arisen in practice under the e-Commerce Directive have been overlooked. Deficiencies have also been addressed too superficially and new questions have been raised in several cases. The author of the thesis considers that for the regulation of digital services to harmonize the legal order and create legal certainty, it is necessary to consider the rapid changes in the digital world, but neither now nor in the future can we see that the multifunctional digital platforms of the new era will feel secure. There is a high risk that the current fragmentation between the Member States of the EU regarding intermediary service providers will persist and the expected harmonization of the legal order may not take place, as the differences may already be too entrenched. CJEU will certainly have a key role to play in resolving the problems, and its views will be crucial to provide guidance to national courts and other administrations on the new Digital Services Act.

Kasutatud kirjandus

1. Angelopoulos, C. J. European intermediary liability in copyright: A tort-based analysis. Universiteit van Amsterdam, Faculty of Law (FdR), Institute for Information Law (IViR) 22.04.2016.
2. Arumets, E. Infoühiskonna teenuse ja põhiteenuse eristamine internetiplatvormi vahendusel sõlmitud lepingutes. Tartu: 2020.
3. Barata, J. The Digital Services Act and the Reproduction of Old Confusions: Obligations, Liabilities and Safeguards in Content Moderation. – VerfBlog 02.03.2021.
4. Batura, O., Regeczi, D., Dinneen, J., Wolswinkel, J. Study on redefining 'hosting' under article 14 of the e-Commerce Directive. Final Report. – Rotterdam: ECORYS 2020.
5. Bertolini, A, Episcopo, F, Cherciu, N-A. Liability of online platforms. Study. Panel for the Future of Science and Technology. – European Parliament Research Service 05.02.2021.
6. Blankertz, A, Jaurisch, J. What the European DSA and DMA proposals mean for online platforms? – The Brookings Institution 14.01.2021.
7. Busch, C. The Sharing Economy at the CJEU: Does Airbnb pass the 'Uber test'? Some observations on the pending case C-390/18 – Airbnb Ireland (2018), EuCML issue 4/2018.
8. Carugati, C. The EU's Digital Services Act Should Not Have Separate Rules for Large Platforms. – Center for Data Innovation 18.02.2021.
9. Erixon, F. "Too Big to Care" or "Too Big to Share": The Digital Services Act and the Consequences of Reforming Intermediary Liability Rules. – ECIPE 19.04.2021.
10. Folkert, W. The EU's system of knowledge based liability for hosting service providers in respect of illegal user content – between the e-Commerce Directive and the Digital Services Act, 12. – JIPITEC para 1 2021. Arvutivõrgus: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-12-3-2021/5343> (26.04.2022).
11. Ginsburg, J. C. Budiardj, L. A. Liability for Providing Hyperlinks to Copyright-Infringing Content: International and Comparative Law Perspectives. – Columbia Law School 2018. Arvutivõrgus: https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/2063/ (26.04.2022).
12. Gupta, B. B., Sahoo, S. M. Online Social Networks Security: Principles, Algorithm, Applications and Perspectives. – CRC Press 2021.
13. Hoboken, v J, Quintais, J. P, Poort, J, Eijk, v N. Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Hosting Intermediary Services and Illegal Content Online. An

- analysis on the scope of article 14 ECD in light of developments in the online service landscape: final report. – Publications Office: 29.01.2019. Arvutivõrgus: <https://data.europa.eu/doi/10.2759/284542> (26.04.2022).
14. Kuczerawy, A. To Monitor or Not to Monitor? The Uncertain Future of Article 15 of the E-Commerce Directive . – KU Leuven Centre for IT & IP Law 10.07.2019.
  15. Kuczerawy, A. The Power of Positive Thinking: Intermediary Liability and the Effective Enjoyment of the Right to Freedom of Expression. – JIPITEC 226 para 1 2017. Arvutivõrgus: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-8-3-2017/4623> (26.04.2022).
  16. Kuczerawy, A. The Good Samaritan that wasn't: voluntary monitoring under the (draft) Digital Services Act, DOI: 10.17176/20210112-181758-0. – VerfBlog 1.12.2021.
  17. Madiega, T. Reform of the EU liability regime for online intermediaries. Background on the forthcoming digital services act. – Brüssel: European Parliament Reseach Service 05.2020.
  18. Manning J. Harvey, K. Encyclopedia of Social Media and Politics. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
  19. Peeters, K. Raport digiteenuste õigusakti ja põhiõigustega seoses tekkivate probleemide kohta (2020/2022(INI)). - Euroopa Parlament. Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon 01.10.2020. Arvutivõrgus: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0172_ET.html (26.04.2022).
  20. Rustad, L. M. Internet Law In a Nutshell. – Suffolk University Law School Legal Studies Research Paper Series No. 09-05 16.01.2009.
  21. sCAN Project. Beyond the “Big Three”. Alternative platforms for online hate speech. – Brüssel: 2019. Arvutivõrgus: http://scan-project.eu/wp-content/uploads/scan-analytical-paper-2-beyond_big3.pdf (26.04.2022).
  22. Sloot, B.v.d. Welcome to the Jungle: The Liability of Internet Intermediaries for Privacy Violations in Europe, 6. – JIPITEC 211 para 1 2015. Arvutivõrgus: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-6-3-2015/4318> (26.04.2022).
  23. Streel, A. d., Husovec, M. The e-commerce Directive as the cornerstone of the Internal Market. Assessment and options for reform. Luxembourg: Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies Directorate-General for Internal Policies 2020. Arvutivõrgus: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/648797/IPOL_STU\(2020\)648797_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/648797/IPOL_STU(2020)648797_EN.pdf) (26.04.2022).
  24. Valberg, M. Veebiplatvormi kui vahendaja õigussuhete kvalifitseerimine Eesti õiguse järgi. Tartu: 2017.

25. Varul, P, Kull, I, Kõve, V, Käerdi, M, Sein, K. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura, Õigusteabe AS 2016.

Euroopa Komisjoni dokumendid

26. Euroopa Komisjon. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu (digiteenuste õigusakt) ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ seletuskiri. – Brüssel: 15.12.2020, SEC(2020) 432 final - SWD(2020) 348 final - SWD(2020) 349 final. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0825&from=en> (26.04.2022).
27. Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa jagamismajanduse tegevuskava – Brüssel 02.06.2016, COM(2016) 356 final. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0356&from=EN> (26.04.2022).
28. Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Veebiplatvormid ja digitaalne ühtne turg. Euroopa võimalused ja probleemid. – Brüssel 25.05.2016 COM(2016) 288 final. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0288&from=EN> (26.04.2022).
29. Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Commission staff working document. Impact assessment Accompanying the document Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC. – Brüssel 15.12.2020 SWD(2020) 348 final, part 1/2. Arvutivõrgus: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2020\)348&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2020)348&lang=en) (26.04.2022).
30. Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Commission staff working document. Impact Assessment Report. Annexes accompanying the documents. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC. – Brüssel 15.12.2020 SWD(2020) 348 final, part 2/2. Arvutivõrgus: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2020\)348&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2020)348&lang=en) (26.04.2022).

31. Euroopa Komisjon. Internetis leviva vihakõne vastase võitluse tegevusjuhend (30.06.2016). Arvutivõrgus: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en#monitoringgrounds (26.04.2022).
32. Euroopa Komisjon. Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat. Overview of the legal framework of notice-and-action procedures in Member States SMART 2016/0039: executive summary. – Luksemburg: Publications Office 2019. Arvutivõrgus: <https://data.europa.eu/doi/10.2759/792046> (26.04.2022).
33. Euroopa Komisjon. Infoühiskonna ja meedia peadirektoraat. Gawer, A. Online Platforms: Contrasting perceptions of European stakeholders. A qualitative analysis of the European Commission's Public Consultation on the Regulatory Environment for Platforms: executive summary. – Luksemburg: Publications Office 2016. Arvutivõrgus: <https://data.europa.eu/doi/10.2759/99096> (26.04.2022).
34. Euroopa Komisjon. Public consultation on the regulatory environment for platforms, online intermediaries, data and cloud computing and the collaborative economy. Arvutivõrgus: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/consultations/public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries-data-and-cloud-computing> (26.04.2022).

Kasutatud kohtupraktika

Euroopa Kohus

35. EKo C-324/09, L'Oréal SA ja Teised vs eBay International ja Teised, ECLI:EU:C:2011:474.
36. EKo liidetud kohtuasjad C-236/08–C-238/08, Google France SARL ja Google Inc. vs Louis Vuitton Malletier SA ja Google France SARL vs Viaticum SA ja Luteciel SARL ja Google France SARL vs Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL ja Teised, ECLI:EU:C:2010:159.
37. EKo C-484/14, Tobias Mc Fadden vs Sony Music Entertainment Germany GmbH, ECLI:EU:C:2016:689.
38. EKo C-18/18, Eva Glawischnig-Piesczek vs Facebook Ireland Limited, ECLI:EU:C:2019:821.
39. EKo, C-70/10, Scarlet Extended SA vs Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (Sabam), ECLI:EU:C:2011:771.

40. EKo C-194/16, Bolagsupplysningen OÜ, Ingrid Ilsjan vs Svensk Handel AB, ECLI:EU:C:2017:766.
41. EKo C-360/10, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (Sabam) vs Netlog NV, ECLI:EU:C:2012:85.
42. Eko C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi vs Uber Systems Spain SL, ECLI:EU:C:2017:981.
43. Eko C-390/18, X, YA, Airbnb Ireland UC, Hôtelière Turenne SAS, Association pour un hébergement et un tourisme professionnels (AHTOP) ja Valhotel, ECLI:EU:C:2019:1112.
44. EKo C-320/16, Uber France SAS, ECLI:EU:C:2018:221.
45. EKo C-521/17, Coöperatieve Vereniging SNB-REACT U. A. vs Deepak Mehta, ECLI:EU:C:2018:639.
46. EKo C-291/13, Sotiris Papasavvas vs O Fileleftheros Dimosia Etaireia Ltd, Takis Kounnafi, Giorgos Sertis ECLI:EU:C:2014:2209.

Liikmesriikide kohtud

47. Brussels Court of Appeal 5. mai 2011. aasta otsus asjas Copiepresse SCRL & alii v. Google Inc. Arvutivõrgus: http://www.copiepresse.be/pdf/Copiepresse%20-%20ruling%20appeal%20Google_5May2011.pdf (26.04.2022).
48. Bundesgerichtshof 15. augusti 2013. aasta otsus I ZR 80/12. Arvutivõrgus: <https://openjur.de/u/643330.html> (26.04.2022).
49. Cour d'appel de Paris 14. jaanuari 2011. aasta otsus asjas Google Inc vs Compagnie des phares et balises. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-2-arret-du-14-janvier-2011-2/> (26.04.2022).
50. Cour d'appel de Paris 14. jaanuari 2011. aasta otsus asjas Google Inc vs Bac Films, The factory, Canal+. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-2-arret-du-14-janvier-2011-4/> (26.04.2022).
51. Cour d'appel de Paris 14. jaanuari 2011. aasta otsus asjas Google Inc vs Les Films de la Croisade, Goatworks Films. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-2-arret-du-14-janvier-2011/> (26.04.2022).
52. Cour d'appel de Paris 14. jaanuari 2011. aasta otsus asjas Google Inc vs Bac Films, The factory. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-2-arret-du-14-janvier-2011-3/> (26.04.2022).

53. Cour d'appel de Paris 2. detsembri 2012. aasta otsus asjas TF1 ja teised vs Dailymotion. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-5-chambre-1-arret-du-2-decembre-2014/> (26.04.2022).
54. Cour d'appel de Paris, 14. juuni 2016. aasta otsus asjas Mme X. / Wikimedia Foundation Inc. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-dappel-de-paris-pole-1-ch-3-arret-du-14-juin-2016/> (26.04.2022).
55. Corte d'Appello di Roma 19. veebruari 2018. aasta otsus asjas Previti v. Wikimedia Foundation, Inc., n. 1065/2018. Arvutivõrgus: <https://www.medialaws.eu/wp-content/uploads/2018/05/CA-Roma-sentenza-1922018-Wikimedia-Previti.pdf> (26.04.2022).
56. Cour de Cassation 12. juuli 2012. aasta otsus asjas Google France vs Bac Films. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/cour-de-cassation-premiere-chambre-civile-arret-du-12-juillet-2012-4/> (26.04.2022).
57. HMK 23.12.2019 lahend asjas 2-14-6942.
58. Oberlandesgerichts Düsseldorf 22. märtsi 2010. aasta otsus I-20 U 166/09. Arvutivõrgus: <https://dejure.org/dienste/vernetzung/rechtsprechung?Gericht=OLG%20D%FCsseldorf&Datum=22.03.2010&Aktenzeichen=20%20U%20166/09> (26.04.2022).
59. Oberlandesgerichts Düsseldorf 12. juuli 2012. aasta otsus I ZR 18/11. Arvutivõrgus: <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=63067> (26.04.2022).
60. RKTko 10.06.2009 lahend asjas 3-2-1-43-09.
61. RKTko 21.04.2021 lahend asjas 2-14-6942.
62. TlnRnKo 05.10.2020 lahend asjas 2-14-6942.
63. Tribunal de grande instance de Paris 29. mai 2012. aasta otsus asjas TF1, TF1 Video, TF1 droits audiovisuels, LCI and e-TF1 v YouTube. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/tribunal-de-grande-instance-de-paris-3eme-chambre-1ere-section-jugement-du-29-mai-2012/> (26.04.2022).
64. Tribunal Supremo 3. aprilli 2012. aasta otsus 172/2012 asjas Google Spain S.L. Arvutivõrgus: <https://www.poderjudicial.es/search/AN/openDocument/2172fa59b81d5ee7/20120618> (26.04.2022).
65. Tribunal de grande instance de Paris 13. septembri 2012. aasta otsus asjas TF1 ja LCI vs Dailymotion. Arvutivõrgus: <https://www.legalis.net/jurisprudences/tribunal-de-grande-instance-de-paris-3eme-chambre-4eme-section-jugement-du-13-septembre-2012/> (26.04.2022).

66. Tribunale di Roma 20. juuni 2013. aasta otsus asjas Previti v. Wikimedia Foundation, Inc. n. 12261/2013.

Kasutatud õigusaktid

Euroopa Liidu õigusaktid

67. 8. juuni 2000. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul. – ELT L 178, lk 1-17.
68. 29. aprilli 2004. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste ja jõustamise kohta. ELT L 157, lk 45-87.
69. 9. septembri 2015. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord. ELT L 241, lk 1-16.
70. 27. aprilli 2016. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus). – ELT L 119, lk 1-89.
71. 6. juuli 2016. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus. – ELT L 194, lk 1-36.
72. 12. detsembri 2021. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud). ELT L 351, lk 1-33.

Rahvusvahelised õigusaktid

73. Ameerika Ühendriikide Digitaalse millenniumi autoriõiguse seadus: Digital Millennium Copyright Act; DMCA. – 112 Stat. 2860 (1998). Arvutivõrgus: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf> (26.04.2022).

74. Office of the Law Revision Counsel. Ameerika Ühendriikide seaduste koodeks. Arvutivõrgus: <https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid:USC-prelim-title47-section230&num=0&edition=prelim> (26.04.2022).
75. Bundesgesetz, mit dem bestimmte rechtliche Aspekte des elektronischen Geschäfts- und Rechtsverkehrs geregelt werden (E-Commerce-Gesetz – ECG)). BGBl. I Nr. 152/2001. Arvutivõrgus: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20001703> (26.04.2022).
76. Infoühiskonna teenuse seadus – RT I, 22.06.2021, 14.
77. LOI n° 2020-766 visant à lutter contre les contenus haineux sur internet (1). NOR : JUSX1913052L. Arvutivõrgus: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000042031970> (26.04.2022)..
78. Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz - NetzDG). BGBl. I S. 3352. Arvutivõrgus: https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BJNR335210017.html?fbclid=IwAR2UDgLyCbDzLBdq-ty5-N0N_vZWvNMf03FRf38C-IWIPWBIGNfJSggtnMA (26.04.2022).

Muud allikad

79. 18. novembri 1998. aasta ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv elektroonilise kaubanduse teatavate õiguslike aspektide kohta siseturul. ELT C 30, lk 5-16.
80. 15. juuni 2017. aasta Euroopa Parlamendi resolutsioon veebiplatvormide ja digitaalse ühtse turu kohta (2016/2276(INI)). ELT C 331, lk 135-146.
81. 15. detsembri 2020. aasta Euroopa Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu (digiteenuste õigusakt) ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ. - COM/2020/825 final.
82. Athow, D. What is web hosting and why do you need it? – TechRadar Pro 26.11.2021.
83. Companies Market Cap. Largest internet companies by market cap. Arvutivõrgus: <https://companiesmarketcap.com/internet/largest-internet-companies-by-market-cap/> (26.04.2022).
84. Dropbox. Frequently asked questions. What is cloud storage? Arvutivõrgus: <https://www.dropbox.com/features/cloud-storage> (26.04.2022).
85. EKo C-18/18, Eva Glawischnig-Piesczek vs Facebook Ireland Limited, kohtujuristi Szpunar, M. ettepanek, ECLI:EU:C:2019:458.

86. EKo C-324/09, L'Oréal SA ja Teised vs eBay International ja Teised, kohtujuristi Jääskinen, N. ettepanek, ECLI:EU:C:2011:474.
87. EKo C-401/19, Poola Vabariik vs Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu, kohtujuristi Øe, S. H. ettepanek, ECLI:EU:C:2021:613.
88. Glusac, E. The Future of Airbnb. – The New York Times 24.09.2020.
89. Hendricks, B. Scalia, S. What is Online Advertising? – Definition, Types & Examples. – Study.com 13.01.2022.
90. Infoühiskonna teenuse seadus 285 SE seletuskiri.
91. Laikoja, L-L. Uber aina survestab: Bolt laseb Suurbritannias juhtidel ise hinna määrata. – DigiPRO 17.11.2021.
92. Mölder, H. Bolt: hoiaime kütusehindadel silma peal. Juhid saavad nüüd ise sõiduhinda määrata. – Delfi Ärileht 12.03.2022.
93. National Infrastructure to Combat Cybercrime. Notice-and-Take-Down Code of Conduct. Arvutivõrgus: <https://noticeandakedowncode.nl/ntd-code/> (26.04.2022).
94. Paulson, M. In a legal victory for Wikipedia, the Wikimedia Foundation wins lawsuit brought by former Berlusconi advisor. – Diff 26.06.2013. Arvutivõrgus: <https://diff.wikimedia.org/2013/06/26/wikimedia-foundation-legal-victory-italy/> (26.04.2022).
95. Rogers, J. Yildirim, E. Vicotry in Italy: Wikimedia wins lawsuit against former Minister of Defense. – Wikimedia Foundation 20.03.2018. Arvutivõrgus: <https://wikimediafoundation.org/news/2018/03/20/lawsuit-victory-italy/> (26.04.2022).
96. Schoeneborn, J. b2b Mathcmaking Explained. What is business matchmaking and how can you use it for you next virtual and hybrid event? – b2match 21.10.2020.
97. Shopify. What is Ecommerce? Arvutivõrgus: <https://www.shopify.com/encyclopedia/what-is-ecommerce> (26.04.2022).
98. Uber. California Drivers: Set your own fares when you drive with Uber (2020). Arvutivõrgus: <https://www.uber.com/blog/california/set-your-fares/> (26.04.2022).
99. Wikimedia Foundation. Frequently asked questions. Arvutivõrgus: <https://donate.wikimedia.org/wiki/FAQ> (26.04.2022).